

ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีต่อความ
เพียรของเด็กวัยอนุบาล

นางสาวสุดารัตน์ พลแพงพา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0801-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF TEACHING THE STORY OF MAHAJANAKA BY USING
PROJECT APPROACH ON PERSEVERANCE OF KINDERGARTENERS

Miss Sudarat Ponpangpa

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0801-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้

การสอนแบบโครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

โดย

นางสาวสุดาวรัตน์ พลแพงพา

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรรณ ชยสมบัติ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุดารัตน์ พลแพงพา : ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล (EFFECTS OF TEACHING THE STORY OF MAHAJANAKA BY USING PROJECT APPROACH ON PERSEVERANCE OF KINDERGARTENERS) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 134 หน้า.
ISBN 974-17-0801-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลจากการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ โดยการสอนแบบโครงการ ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร ด้านพฤติกรรมความเพียร และศึกษาความพึงพอใจของเด็กวัยอนุบาลในการทำกิจกรรมการสอนแบบโครงการ ตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือ เด็กวัยอนุบาลชั้นปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี จำนวน 32 คน โดยการทดสอบความรู้ก่อนการเรียน แล้วจับคู่คะแนนที่เท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน จำนวน 16 คู่ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 16 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลอง เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. หลังการทดลอง เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนด้านพฤติกรรมความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....
สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....
ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4183815027 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : THE STORY OF MAHAJANAKA / PROJECT APPORACH / PERSEVERANCE / KINDERGARTENERS

SUDARAT PONPANGPA : EFFECTS OF TEACHING THE STORY OF MAHAJANAKA BY USING PROJECT APPROACH ON PERSEVERANCE OF KINDERGARTENERS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. UDOMLUCK KULAPICHITR. Ed. D. 134 pp. ISBN 974-17-080-1-7

The purpose of this research was to study the effects of perseverance of kindergarteners on teaching the story of Mahajanaka by using the project approach. The subject were 32 kindergarteners ages five to six. The kindergarteners were pre-tested and divided into 2 groups by mean of matching the score's approximation; 16 pairs of children were matched and simple randomized.

The results of the study were as followed :

1. After the study, the scores of the experimental group on perseverance test were significantly higher than scores of the control group at the 0.05 level.
2. After the study, the scores of the experimental group on perseverance behaviors were significantly higher than the control group at the 0.05 level.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department .....Elementary Education..... Student's signature.....
Field of study.....Early Childhood Education.... Advisor's signature.....
Academic year.....2001..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือ ของรองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์, รองศาสตราจารย์ก้องแก้ว เจริญอักษร, รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว, รองศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และ ดร. วรนาท รักสกุลไทย ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แหมมณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรรณ ชยสมบัติ ที่กรุณาพิจารณาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างดี ของผู้อำนวยการโรงเรียนคณะครู และนักเรียนโรงเรียนประถมนนทรี และโรงเรียนสายน้ำทิพย์ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและให้ความสะดวกในการทดลองในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้ และที่สำคัญคือคุณพ่อ คุณแม่ และคุณ Fredrik Skoglof ที่ส่งเสริม ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน คอยห่วงใย และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกคนที่มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือต่อผู้วิจัยอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณพ่อแม่ ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้อันเป็นพื้นฐานจนสามารถสำเร็จการศึกษาในขั้นนี้

สุภารัตน์ พลแพงพา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1 ทฤษฎีและหลักการเรื่องความเพียร.....	14
ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาสังคมและความมานะอดสาหัส.....	14
พัฒนาการตามแนวคิดของ Erikson.....	17
ความมานะอดสาหัส.....	20
หลักธรรมในการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ : อธิปไตย 4.....	22
ตอนที่ 2 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	
ภูมิพลอดุลยเดช ฯ และการสร้างนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	24
พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	
ภูมิพลอดุลยเดช ฯ.....	24
การสร้างนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเภทของนิทาน.....	26
ลักษณะของนิทานที่ดี.....	26
หลักการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก.....	27
องค์ประกอบของการเขียนนิทาน.....	27
ขั้นตอนการเขียนนิทาน.....	28
เทคนิคการเล่านิทาน.....	29
ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการสอนแบบโครงการ.....	31
ความหมายของการสอนแบบโครงการ.....	31
ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ.....	32
แนวคิดของการสอนแบบโครงการ.....	33
ลักษณะของการสอนแบบโครงการ.....	35
ขั้นตอนการสอนแบบโครงการ.....	36
กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ.....	38
ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียรและ	
การสอนแบบโครงการ.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียร.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	67
รายการอ้างอิง.....	78
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก.....	85
ภาคผนวก ข.....	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค.....	127
ภาคผนวก ง.....	129
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	134

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการแต่ละขั้นและบริบททางสังคม.....	18
2 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการสอนแบบโครงการกับ การสอนแบบเตรียมความพร้อม.....	36
3 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของ เด็กวัยอนุบาลก่อนการสอนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยวิธีการจับคู่คะแนน.....	43
4 โครงสร้างข้อสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร และสัดส่วนคะแนนและจำนวนข้อสอบ.....	44
5 ตารางวิเคราะห์โครงสร้างพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล โดยยึดหลักอิทธิบาท 4.....	47
6 ตารางวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก	49
7 เปรียบเทียบบทบาทครู บทบาทนักเรียน ลักษณะของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม.....	53
8 แสดงการดำเนินการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยการสอนแบบโครงการ เพื่อส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล.....	55
9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจ ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองสอนและแสดงค่าสถิติ F เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์กัน.....	59
10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจ ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองสอนและแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม.....	60
11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจ ของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอนและแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองสอน.....	61
12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจ ของเด็กกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนและแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองสอน.....	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจ ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการสอนและแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม.....	63
14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านพฤติกรรม ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองสอน และแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม.....	64
15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านพฤติกรรม ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองสอน และแสดงค่าสถิติ t ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม.....	65
16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร กระบวนการสอน และพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย.....	126
17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร บทบาท/วิธีการสอนของครู และพฤติกรรมบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย.....	128

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงกรอบความคิดของการจัดการเรียนการสอนตามปกติ	50
2. แสดงกรอบความคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ.....	51
3. เปรียบเทียบกรอบความคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ และการสอนตามปกติ.....	52

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“วิริเยน ทุกข มัจเจติ” บุคคลจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ผู้ที่มีความเพียรพยายามแล้ว กิจกรรมการงานใด ๆ ไม่เหลือวิสัย

ความเพียร เป็นหลักคำสอนที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ที่คนทุกผู้ ทุกวัย ทุกชนชั้นควรยึดถือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นผู้นำที่จะต้องยึดหลักทศพิธราชธรรม อันเป็นหลักธรรมของผู้นำ 10 ประการ ที่พึงปฏิบัติโดยตรง เพื่อความสุขของผู้ใต้ปกครอง ตามหลักทศพิธราชธรรมนั้น ได้กล่าวถึง ความเพียรหรือตปะ ว่าความเป็นผู้มี ความพากเพียร ขยันขันแข็งไม่เกียจคร้าน กระทำหน้าที่ของตน รู้จักข่มจิตใจ อดกลั้นต่อความทุกข์ทรมานอันเกิดจากกิเลสและความอยาก ที่เข้ามาครอบงำจิตใจที่ทำให้เกิดความหลงใหลมัวเมา รู้จักทำจิตใจที่มั่นคงไม่หวั่นไหวในทุกสถานการณ์ ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำในการบริหารบ้านเมืองต้องรับผิดชอบต่อ ประเทศชาติโดยส่วนรวม ต้องใช้ทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ เพื่อให้ประเทศชาติบ้านเมืองผ่านพ้นวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ไปได้

บุคคลผู้ที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพการงานด้านต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นผลมาจากความรักงาน ความขยัน ความเอาใจใส่ และความมีเหตุผล รอบคอบในการทำงานที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 ทางแห่งความสำเร็จ นั่นเอง ในการทำงานทุกอย่างย่อมมีอุปสรรคและความลำบากบ้าง มากหรือน้อยแตกต่างกันไป หากขาดความพอใจ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน และความพยายาม พินฝ่าอุปสรรคด้วยความมานะอดุสสาหะแล้ว การงานต่าง ๆ ย่อมสำเร็จได้ยากยิ่ง

จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก จำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างกำลังใจให้ทุกคนสามารถฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ลุกขึ้นต่อสู้ และเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติ พระพุทธศาสนาได้ให้หลักธรรมที่เป็นกำลังในการต่อสู้กับศัตรูในการดำเนินชีวิต 4 ประการ คือ พละ 4 เพื่อให้บุคคลทำงานประสบความสำเร็จ ทำ กิจกรรมหรือการงานโดยมุ่งมั่นใจและปลอดภ้ย จึงต้องสร้างกำลังใจเหล่านี้ ให้เกิดขึ้นในตน อย่างเข้มแข็ง จะได้ไม่ถูกรอบงำด้วยความชั่วที่เป็นศัตรู หลักธรรมที่จะช่วยเป็นกำลังในการต่อสู้กับอุปสรรค คือ ปัญญา (ปัญญาพละ) ความเพียร (วิริยพละ) การกระทำที่ไม่มีโทษ (อนวัชพละ) และการสงเคราะห์ (สังคหพละ)

“การทำงานใด ๆ ไม่ว่าจะเล็ก ใหญ่ ง่าย ยาก ถ้าย่อหย่อนจากความเพียรแล้วยากที่จะทำ ให้สำเร็จเรียบร้อยทันเวลาได้ การฝึกฝนความเพียร ถึงหากแรก ๆ จะรู้สึกเหน็ดเหนื่อยลำบาก แต่ พอได้เพียรจนเป็นนิสัยแล้วก็จะกลับเป็นพลังอย่างสำคัญที่คอยกระตุ้นเตือนให้ทำงานอย่างจริงจัง ด้วยใจร่าเริงและเมื่อใดพลังของความเพียรนี้เกิดขึ้นเมื่อนั้นการงานทั้งหลายก็สำเร็จได้โดยง่าย ดายและรวดเร็ว”

พระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช ฯ พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2522

พระมหาชนก บทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีเนื้อหา อ้างอิงวรรณคดีในพุทธศาสนาซึ่งทรงค้นคว้าจากนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก ในพระไตรปิฎก (พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ 4 ภาคที่ 2) และทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษเสร็จ สมบูรณ์เมื่อ พ.ศ.2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องในพระมหาชนก บ้างเล็กน้อย เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เนื้อเรื่องได้กล่าวถึง การ บำเพ็ญวิริยะบารมีหรือบารมีที่เกิดจากความเพียรของพระพุทธเจ้าในชาติหนึ่ง ที่ปรากฏในทศชาติ เรื่อง พระมหาชนก ซึ่งได้ทรงกระทำความเพียรอย่างยิ่งยวด จนกระทั่งได้ครองราชสมบัติ นำ ความเจริญรุ่งเรืองมาสู่กรุงมิถิลา ด้วยพระปรีชาสามารถ

พระมหาชนก เป็น “หนังสือที่ไม่มีที่เทียบ หนังสือเล่มนี้เป็นที่รักของข้าพเจ้าเอง เป็นสิ่งที่ เห็นว่ามีค่าสำคัญ และโดยเป็นผู้ก่อตั้งมา เป็นตัวการ และรู้ว่าตนเองเป็นผู้ทำขึ้นมา.....” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2542) ซึ่งมี เนื้อหา สาระที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้และการศึกษาว่า การศึกษาที่แท้นั้นคือการพัฒนาคน 3 ด้าน ได้แก่ กำลังกายที่สมบูรณ์ ความเพียรที่บริสุทธิ์และปัญญาที่เฉียบแหลม ซึ่งครอบคลุม ทั้ง ทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา อันเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนและพัฒนาชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางดำเนินการให้นำ บทพระราชนิพนธ์ พระมหาชนก ไปสู่การเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อเป็นการเชิดชูสติพระเกียรติคุณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ โดยพร้อมเพรียงกัน ในปีการศึกษา 2542 โดยให้เกิดผลต่อผู้เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ได้รับรู้ในพระอัจฉริยภาพ ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ซาบซึ้งในบทพระราชนิพนธ์ และปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามแนวพระราชปราชญ์โดยใช้งบประมาณในการดำเนินงานทั้งสิ้น 15,810,640 บาท เพื่อเป็นการน้อมนำแนวพระราชดำริจากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก มาเป็นแนวปฏิบัติในการ ดำรงชีวิตแก่บุคลากรและนักเรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะ ความเพียรที่บริสุทธิ์ สติปัญญาที่

เขียนแหลมและกำลังกายที่สมบูรณ์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวในการประชุมปฏิบัติการโครงการเรียนรู้บทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกว่ามีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้สนใจทุกเพศ ทุกวัย การนำพระมหาชนกไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด ทักษะภาษา การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยที่ครูไม่ปิดกั้นความคิด จินตนาการและความฝันของเด็ก (สุมน อมรวิวัฒน์, 2542)

Piaget (1969 อ้างถึงใน DeVries and Kohlberg, 1987/1990) ได้เสนอแนวทางในการสอนที่เหมาะสมให้กับเด็กโดยคำนึงถึง

1. การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสนใจของเด็ก (interest)
2. การจัดประสบการณ์ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น (play) อย่างเป็นอิสระตามความสนใจ เพราะการเล่นเป็นการจำลองชีวิตจริงของเด็กและถ่ายทอดความเข้าใจ
3. การจัดประสบการณ์ต้องส่งเสริมให้เด็กได้ทดลอง (experimentation) ซึ่ง Piaget ถือว่าการทดลองเป็นวิธีการเรียนรู้โดยการกระทำอย่างแท้จริงในการพัฒนาความรู้และสติปัญญาที่ควบคู่กับการพัฒนาสังคมเพราะเด็กต้องทำงานร่วมกัน
4. การจัดประสบการณ์ต้องอาศัยความร่วมมือ (cooperation) และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง (conflict) และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักการยอมรับความคิดเห็นและทัศนะของบุคคลอื่น

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรม เรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล พบว่าแนวการสอนแบบโครงการ (project approach) น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว

Katz และ Chard (1995) ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวข้อที่จะทำการสืบค้น หัวข้ออาจเสนอโดยเด็กหรือครู เมื่อได้เรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่หรือการเชื่อมโยงความคิด (mind map) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวข้อนั้นและจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียนซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างการทำโครงการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวข้อย่อยได้อีก เด็กจะเสนอประสบการณ์และแนวคิดที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ

จดหมายเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องหัวข้อเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนจะได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรี และบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ระยะให้เด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ การออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่าง ๆ สสำรวจ คาคคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้

ระยะที่ 3 ระยะประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานในโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลงานที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนได้เรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงจุดที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้บริหารได้เห็น สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

Burr (2001) ได้สนับสนุนแนวคิดของ Seefeldt (1993) ที่กล่าวว่าการสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็ก ที่จะได้แสดงออกถึงความรู้สึกของตนเอง ได้ขยายการเรียนรู้ทำความเข้าใจ คิดค้นและทำงานร่วมกันในสิ่งที่ตนสนใจอย่างลึกซึ้ง และ Brandt (1993) ได้ให้การสนับสนุนการสอนแบบโครงการว่า เป็นการเรียนรู้บนพื้นฐานความสนใจร่วมกันของเด็ก และเป็น การฝึกหัดเด็กตามความเหมาะสมตามพัฒนาการ เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเรียนรู้ที่แท้จริง เกิดจากความหลากหลายของการทำกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ในการสอนแบบโครงการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่นักการศึกษาปฐมวัยจะสามารถประสบความสำเร็จในการพัฒนาเด็กวัยอนุบาลได้

วัฒนา มัคคสมัน (2539) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบโครงการในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่าการสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบได้

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเกิดความคิดที่จะนำการสอนแบบโครงการไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาล เพื่อส่งเสริมความเพียรของเด็กในวัยนี้ ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้การสอนแบบโครงการ ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการจะศึกษาว่า เมื่อสอนแบบโครงการในเรื่องพระมหาชนกับการสอนตามแผนการสอนตามปกติจะมีผลในการพัฒนาความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความเพียรแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และวิธีการดังกล่าวจะเหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลมากน้อยเพียงใด โดยได้นำหลักการและทฤษฎีของ Erikson กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและแนวการสอนแบบโครงการมาทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมด้านความเพียรโดยการจัดประสบการณ์ตรงและเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชน โดยใช้การสอนแบบโครงการ ที่มีผลต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร
2. เพื่อศึกษาผลของสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชน โดยใช้การสอนแบบโครงการ ที่มีผลต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านพฤติกรรมความเพียร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กวัยอนุบาลในการทำกิจกรรมในการสอนแบบโครงการเรื่องพระมหาชน พระราชินีพณีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

สมมุติฐานในการวิจัย

Seefeldt (1993) กล่าวว่าการสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็ก ที่จะได้แสดงออกถึงความรู้สึกของตนเอง ได้ขยายการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ คิดค้นและทำงานร่วมกันในสิ่งที่ตนสนใจอย่างลึกซึ้ง และ Brandt (1993) ได้ให้การสนับสนุนการสอนแบบโครงการว่าเป็นการเรียนรู้บนพื้นฐานความสนใจร่วมกันของเด็ก และเป็นการฝึกหัดเด็กตามความเหมาะสมตามพัฒนาการ เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเรียนรู้ที่แท้จริง เกิดจากความหลากหลายของการทำกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ในการสอนแบบโครงการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่นักการศึกษาปฐมวัยจะสามารถประสบความสำเร็จในการพัฒนาเด็กวัยอนุบาลได้

วัฒนา มัคคสมัน (2539) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสอนโดยการสอนแบบโครงการ ในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่าการจัดสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบได้

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า การสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และจริยธรรมทางสังคมด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันได้

Nunn (1987) ได้ศึกษาความเพียรและพฤติกรรมของนักเรียนชายเกรด 5 ผลการวิจัย พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความเพียรกับพฤติกรรมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และระดับการศึกษาของบิดามารดา

วันเพ็ญ เกาสวัสดิ์ (2536) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมานะอุตสาหะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมานะอุตสาหะในระดับสูง รองลงมาคือ ความมุ่งหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตามลำดับ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเพียรและการสอนแบบโครงการ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานของการวิจัยดังนี้

1. เด็กอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

2. เด็กอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนพฤติกรรมความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยศึกษา แบ่งออกเป็น

1.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนความเพียร คือ การสอนแบบโครงการและการสอนตามแผนการสอนปกติ

1.2 ตัวแปรตาม คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร และพฤติกรรมความเพียรในการทำกิจกรรม

1.3 ตัวแปรอื่น คือ ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในการสอนแบบโครงการ

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีอายุระหว่าง 5-6 ปี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

3. ระยะเวลาดำเนินการทดลอง ใช้เวลาประมาณ 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ ถึง วัน ศุกร์ ช่วงเวลา 08.30 – 10.00 น. วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมเวลาที่ใช้ในการทดลอง ประมาณ 75 ชั่วโมง

4. ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นพัฒนาความเพียรของเด็ก วัด 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร โดยใช้วิธีการทดสอบ และพฤติกรรมความเพียรในการทำกิจกรรมของเด็กวัยอนุบาลโดยการสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์ที่กำหนดให้ คือการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (Mosaic)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1.ตัวอย่างประชากร ยังไม่เคยเรียนเนื้อหาในเรื่องที่ทำกรวิจัยมาก่อน

2.ระยะเวลาในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ครั้งละ 15 นาที 3 ครั้งใช้เวลา 45 นาที เป็นเวลาที่เหมาะสมที่เด็กวัยอนุบาลสามารถทำงานได้สำเร็จ

3.ตัวผู้สอนไม่ได้เป็นตัวแปรที่ทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้งสองกลุ่ม โดยได้สอนอย่างเต็มความสามารถและปราศจากความลำเอียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นิทานชาดกเรื่อง พระมหาชนก หมายถึง เรื่องเล่าถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่มุ่งส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เรื่องพระมหาชนกเป็นพระชาติที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญวิริยะ

บารมี ซึ่งอ้างอิงบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ ที่ได้มีการดัดแปลงแก้ไขเพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปสอนเด็กวัยอนุบาล

การสอนแบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดเป็นหัวข้อเพื่อศึกษา และทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในหัวข้ออย่างลึกซึ้งซึ่งตามความสนใจร่วมกันของเด็กแต่ละระยะของโครงการ เด็กจะพัฒนาสิ่งที่สนใจจากการพูดคุยสนทนา การปฏิบัติภาคสนาม การแสดงออก การค้นคว้า และการนำเสนอร่วมกัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ เป็นระยะที่เด็กแสดงความคิดเห็นเพื่อค้นคว้าสิ่งที่สนใจร่วมกัน และคัดเลือกสำหรับศึกษาและทำโครงการร่วมกัน

ระยะเริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่เด็กศึกษาค้นคว้า วางแผนสำหรับการทำโครงการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ

ระยะพัฒนาโครงการ เป็นระยะที่เด็กค้นคว้าและปฏิบัติตามแผนการที่ได้วางไว้ ตลอดจนการพิสูจน์ ทดสอบสิ่งที่ตนสนใจ

ระยะสรุปและอภิปรายผลโครงการ เป็นระยะที่ทุกคนพึงพอใจที่จะสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ นำเสนอผลงานที่ทำในโครงการ ประเมินการเรียนรู้ในโครงการและเตรียมวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่

การสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนนิทานชาดก เรื่องพระมหาชนก ในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตามแนวการสอนแบบโครงการเพื่อให้บรรลุหลักการส่งเสริมความเพียร

การสอนตามปกติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยยึดรูปแบบการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยแนวทางการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วยการสนทนา การเล่านิทาน การซักถาม การสรุป

ความเพียร หมายถึง ความพยายามในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างสุดความสามารถที่ได้รับมอบหมายจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะศึกษาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร และพฤติกรรมความเพียร

ความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร หมายถึง ผลของคะแนนที่เด็กตอบคำถามในสถานการณ์การทำกิจกรรม ซึ่งการทำกิจกรรมทุกอย่างจะสำเร็จได้ต้องใช้เวลาความเพียรพยายาม และสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พฤติกรรมความเพียร หมายถึง คะแนนของการแสดงออกในการทำกิจกรรมให้สำเร็จของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งสามารถวัดได้โดยการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความพึงพอใจในการทำกิจกรรม หมายถึง คำพูดหรือความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความชื่นชอบของเด็กวัยอนุบาลที่มีต่อการทำกิจกรรมของตนในการสอนแบบโครงการ ซึ่งได้จากแบบสัมภาษณ์

เด็กวัยอนุบาล หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประถมณนทรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่ายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 38 โรงเรียน ได้โรงเรียนประถมณนทรี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยอนุบาลอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 2 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 32 คน โดยการทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรก่อนการเรียน แล้วจับคู่คะแนนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน จำนวน 16 คู่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบโครงการและ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนปกติ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

3.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของเด็กวัยอนุบาล

3.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดของความเพียรในเด็กวัยอนุบาล และสร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร

3.1.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1.3.1 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา

3.1.3.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรจากการทดลองใช้แล้ว นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาความตรงของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขข้อคำถามบางข้อ

3.1.3.3 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ของโรงเรียนสาขาน้ำทิพย์ จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเพียรจากการจัดประสบการณ์มาแล้วเป็นเวลา 80 นาที ใช้ระยะเวลา 4 วัน วันละ 20 นาที เพื่อไม่ให้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรยากเกินไปสำหรับเด็ก

3.1.3.4 หาค่าความเที่ยง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความยากของแบบทดสอบ

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

3.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

3.2.2 กำหนดพฤติกรรมที่มีลักษณะความเพียรของเด็กวัยอนุบาลและสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

3.2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.3.1 นำแบบสังเกตที่สร้างไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาและแนวทางในการแก้ไข

3.2.3.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสังเกตแบบสังเกตโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ α (Coefficient) ของ Cronbach

3.2.4 การหาความตรงและความเที่ยงของผู้สังเกต

3.2.4.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสังเกต จนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในพฤติกรรมที่สังเกตและฝึกการใช้แบบสังเกตกับผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้ความเที่ยงในการสังเกตไม่ต่ำกว่า .80 หรือ 80%

3.2.4.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลไปทดลองนำร่องกับเด็กวัยอนุบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน จากนั้นนำผลคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดลองนำร่องมาหาค่าความเที่ยงในการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยใช้การทดสอบค่าความเที่ยงในการสังเกตของ William A Scott (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) โดยกำหนดให้ค่าความเที่ยงในการสังเกตพฤติกรรมความเพียรไม่ต่ำกว่า .80 หรือ 80 %

3.3 แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ

3.3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในเด็กวัยอนุบาล ความเพียรและการสอนแบบโครงการ

3.3.2 นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ

3.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาลอายุ 5-6 ขวบ จำนวน 7 คน ของโรงเรียนเกษมพิทยาศาสตร์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และผ่านการสอนแบบโครงการมาแล้ว ที่พิจารณาความเหมาะสมของภาษาและแนวทางในการตอบแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ

3.3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการจากการทดลองใช้ไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขข้อคำถามในบางข้อ

4. ปรึบนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

4.1 ศึกษาค้นคว้านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

4.2 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการและงานวิจัยจากเอกสารเกี่ยวกับการเขียนนิทานสำหรับเด็กอนุบาล

4.3 ร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกฉบับเด็กอนุบาล ที่ปรับเนื้อเรื่องให้สั้น ใช้ภาษาที่ง่ายและเน้นให้เห็นความเพียรของพระมหาชนกอย่างชัดเจน

4.4 นำร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกฉบับเด็กอนุบาลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขภาษา และเสนอแนะการจัดทำภาพประกอบนิทาน

4.5 นำร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาจัดทำเป็นนิทานประกอบภาพเคลื่อนไหว แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง

4.6 นำนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกฉบับอนุบาลไปเล่าให้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ปรากฏว่าเด็กให้ความสนใจและเข้าใจในเรื่องพระมหาชนกฉบับอนุบาลเป็นอย่างดี

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (pre – test) โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความพิการและแบบสังเกตพฤติกรรมความพิการของเด็กวัยอนุบาล

5.2 จัดสอนแบบโครงการเรื่องพระมหากษัตริย์ในกลุ่มทดลอง และนำแผนการสอนตามปกติ ในกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 10 สัปดาห์

5.3 ทดสอบหลังเรียน (post – test) โดยนำแบบทดสอบและแบบสังเกตชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการเรียนมาทดสอบและสังเกตนักเรียนทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง และสัมภาษณ์เด็กในกลุ่มทดลองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหากษัตริย์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความพิการแบบสังเกตพฤติกรรมความพิการและแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการมาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผลการทดลอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นการเทิดทูนพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อใช้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

2. เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล ได้นำนิทานชาดกเรื่องพระมหากษัตริย์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความพิการ ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

3. เป็นข้อมูลให้ครูผู้สอนได้นำการสอนแบบโครงการ ไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ได้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กในด้านจิตใจ (ความพิการ) ที่สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กในวัยอนุบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อครูผู้สอนในการวัดและประเมินผลเด็ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบ
โครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ทฤษฎีและหลักการเรื่องความเพียร

ตอนที่ 2 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชและการสร้างนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล

ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการในการสอนแบบโครงการ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียรและการสอนแบบ
โครงการ

เนื้อหาสาระทั้ง 4 ขั้นตอนจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มี
ต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการ
วิจัยต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ทฤษฎีและหลักการเรื่องความเพียร

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาสังคมและความมานะอดสาหัส

ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial; Theory) ของ Erik Homberger Erikson ชาวเดนมาร์กซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่งในกลุ่มจิตวิเคราะห์แนวใหม่ (Neo-Freudian) การตั้งทฤษฎีจึงมีแนวความคิดพื้นฐานบางส่วนมาจากพัฒนาการทางจิตเพศ (Psychosexual Development) ของ Freud แต่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนใน 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 Eriksonให้ความสำคัญต่อ ego มากกว่า id เขาเชื่อว่า egoเป็นตัวกำหนดพัฒนาการมนุษย์และเน้นความต่อเนื่องของประสบการณ์ของแต่ละคนว่านำไปสู่การทำหน้าที่ของ ego ในขณะที่ Freud เน้นความสำคัญของ id และอธิบายพัฒนาการพัฒนาการของมนุษย์โดยใช้พัฒนาการทางเพศภายใต้การทำงานของพลังเพศ (libido) นอกจากนี้ Erikson ยังได้ปรับปรุงขั้นพัฒนาการของ Freud และเพิ่มขั้นพัฒนาการที่ไม่มีในทฤษฎีของ Freud เพื่อให้ครอบคลุมตลอดช่วงชีวิตมนุษย์ อย่างไรก็ตาม Erikson ยอมรับว่าการจูงใจของจิตไร้สำนึก (unconscious motivation) มีอยู่จริง แต่ไม่ได้เกิดจากพลังเพศดังที่ Freud กล่าวไว้ แต่เกิดจากกระบวนการปรักติ (socialization) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ego กับสิ่งแวดล้อมหรือสังคม

ประเด็นที่ 2 Eriksonได้เสนอความสัมพันธ์ทางสังคม (social matrix) ใหม่ ให้กว้างกว่า Freud คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลกับผู้เลี้ยงดูและบุคคลภายนอกครอบครัว รวมทั้งวัฒนธรรมของเขาเหล่านั้น โดยสังคมและวัฒนธรรมจะส่งผลกระทบต่อครอบครัว และครอบครัวจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพอีกต่อหนึ่ง ในขณะที่ Freud เน้นความสำคัญระหว่างพ่อ แม่และลูกเป็นสำคัญ

ประเด็นที่ 3 Eriksonให้ความสนใจกับโอกาสที่บุคคลจะพัฒนาตนเอง เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เขาเชื่อว่าทั้งบุคคลและสังคมต่างมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และอธิบายว่าความสามารถในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นพัฒนาการได้สำเร็จ จะทำให้เกิดการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ในขณะที่ Freud สนใจในความคงอยู่ และการทำหน้าที่ของจิตไร้สำนึกและอธิบายความเจ็บป่วยทางจิตในวัยเด็กที่จะนำไปสู่ความเจ็บป่วยทางจิตในวัยผู้ใหญ่

แนวความคิดของ Erikson ทำให้มีการแปลความหมายพฤติกรรมกว้างกว่าเดิม และสามารถเอานำไปใช้อธิบายเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้

ข้อสมมุติฐานเบื้องต้นของทฤษฎี สรุปได้ดังนี้

1.กรอบความคิดทฤษฎี (approach to theory formation) Erikson ใช้วิธีการและ

เทคนิคของจิตวิเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเขาให้ความสำคัญต่อจิตก่อนสำนึก (preconscious) และจิตไร้สำนึก (unconscious) ซึ่งแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ โดยพยายามค้นหาความรู้สึกที่ส่งผลให้คนทำพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น แนวความคิดทางจิตวิเคราะห์ในทัศนะของ Erikson คือ การทำความเข้าใจบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันทั้งที่ดีและไม่ดี และจะต้องพิจารณาในกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมของบุคคลนั้นด้วย Erikson เห็นว่าจิตวิเคราะห์เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างวิทยาศาสตร์และศิลปะ การตรวจสอบทางจิตวิเคราะห์วิธีใด ๆ ก็ตามจะต้องมีทฤษฎีพื้นฐานรองรับ และการศึกษาจะต้องมีความเชื่อถือได้ในกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและมีเวลาในการศึกษาที่นานพอเพียง ข้อมูลที่ได้จึงจะมีคุณภาพ ซึ่งสำคัญกว่าปริมาณของข้อมูล

2.แบบแผนชีวิตมนุษย์ (order of human life) ธรรมชาติของจิตชั้นพัฒนาการคล้ายโครงสร้างทางชีววิทยา จิตวิทยาและชีววิทยามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก ตั้งแต่ทารกแรกเกิดจะมีพัฒนาการโครงสร้างทางกายควบคู่กับทางจิตใจ สิ่งแรกๆ ที่ช่วยให้ทารกมีชีวิตอยู่รอด คือความสามารถทางการกิน การดูด การกลืนอาหารที่เหมาะสม การย่อยอาหารและการขับถ่ายซึ่งในขณะเดียวกันก็ให้ความสุขกับเด็กด้วย เมื่อมนุษย์เจริญเติบโตอวัยวะแต่ละส่วนจะพัฒนาขึ้น ทำให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น และจะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย พัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นตลอดเวลาตลอดชีวิตโดยประกอบด้วย 3 ระบบหลัก คือ ระบบร่างกาย ระบบจิตใจหรือ ego และระบบทางสังคมในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งมนุษย์จะต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรม

3.คุณค่าพื้นฐานของมนุษย์ (fundamental human value) มนุษย์มีศักยภาพในการสร้างวิถีชีวิตของตนเองทั้งในทางที่ดีและไม่ดี Erikson ไม่ได้มองมนุษย์ในแง่คนดีหรือเลว แต่มองในแง่ความสามารถที่จะทำพฤติกรรมดีหรือเลวนั้น โดยเชื่อว่ามนุษย์มีความคิดริเริ่มและความสามารถในการปรับตัว โดยความคิดริเริ่มจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่วนการปรับตัวจะมีพฤติกรรมไม่ดีเพียงเล็กน้อยที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในภายหลัง แต่มีพฤติกรรมไม่ดีมากมายที่สามารถป้องกันได้ มนุษย์ต้องการการยอมรับจากสังคม ในขณะเดียวกันสังคมก็ต้องทำให้มนุษย์อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข คุณค่าสุดท้ายของมนุษย์จึงหมายถึง การได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจากสังคม และมีความเคารพในสถาบันสังคมไม่ว่าเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดเท่านั้น

4.สาเหตุของพฤติกรรม (etiology of human behavior) Eriksonยอมรับแนวความคิดของจิตวิเคราะห์ว่าโครงสร้างมี 3 ลักษณะ คือ id, ego และ super ego และระดับความจำหรือประสบการณ์การรับรู้ของจิตมี 3 ระดับ คือ

1. ประสบการณ์สำนึก (conscious experience)
2. ประสบการณ์ก่อนสำนึก (preconscious experience)
3. ประสบการณ์ไร้สำนึก (unconscious experience)

นอกจากนี้ยังเชื่อว่า แรงผลักดันหรือแรงขับภายในจะทำให้เกิดพฤติกรรมโดยถือว่าแรงขับนี้เกิดจากสัญชาตญาณ (instincts) และทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจเรียกว่าพลังเพศ (libido) ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมใน 2 ลักษณะคือ

1. พฤติกรรมเพื่อให้มีชีวิตรอด แรงขับภายในจะทำหน้าที่จูงใจให้มีการตอบสนองต่อความต้องการที่เกิดจากสัญชาตญาณของการมีชีวิต (life instincts) เพื่อให้บุคคลเจริญต่อไป
2. พฤติกรรมเพื่อการทำลาย แรงขับภายในจะทำหน้าที่จูงใจให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเกิดจากสัญชาตญาณความตาย (dead instincts)

พลังเพศจะทำงานผ่านระบบโครงสร้างของจิต โดยการทำงานของ id และ super ego จะขัดแย้งกัน และ ego เป็นตัวกลางประนีประนอมจิต 2 ประเภทแรก ดังนั้น ego จึงเป็นตัวตัดสินใจที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดออกมาโดยนำความรู้จากประสบการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์การรับรู้ในระดับจิตก่อนสำนึกและไร้สำนึกจะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ

5. แกนกลางการทำหน้าที่ของมนุษย์ (core of human function) Erikson มีความคิดเห็นตรงกันกับ Freud ว่าอารมณ์แทรกซึมอยู่ในการทำหน้าที่ของมนุษย์ทั้งหมด แตกต่างกันคือ Erikson เชื่อว่าธรรมชาติของอารมณ์พิจารณาได้จากความสัมพันธ์ของบุคคลกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะ 2 ปีแรก ของชีวิต ทารกแรกเกิดสามารถพิจารณาธรรมชาติอารมณ์ได้จากคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างเด็กทารก และการดูแลเอาใจใส่ของผู้เลี้ยงดู ในวัยเด็กการศึกษาการเล่นจะทำให้เข้าใจ ego ของเด็ก เพราะในวัยนี้การเล่นจะเป็นหน้าที่สำคัญของ ego การเล่นประกอบด้วยรูปแบบการคิดขณะเล่น การสื่อสารซึ่งกันและกัน ซึ่งมีการใช้ทั้งภาษาท่าทางและภาษาพูด และพฤติกรรมที่แสดงออกขณะเล่น การเล่นแสดงให้เห็นประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่เด็กสะสมมาช่วยให้เด็กเข้าใจตนเองมากขึ้น ให้โอกาสเด็กได้ระบายความเครียด ความคับข้องใจ ทำให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระจากข้อห้ามต่าง ๆ และช่วยพัฒนาภาษา นอกจากนี้การเล่นยังแตกต่างกันในแต่ละสังคม การเล่นจึงเป็นเครื่องสะท้อนถึงโครงสร้างของแต่ละสังคม เพราะสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะมาจากการจำลองสภาพชีวิตจริงของสังคมนั้น ๆ Erikson อธิบายว่าการเล่นของเด็กและการให้เหตุผลของผู้ใหญ่เป็นผลอันเดียวกันแต่เกิดขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน

6. ทารกแรกเกิด (the newborn) ทารกเมื่อแรกเกิดจะพบกับสิ่งแวดล้อมที่มีสภาพแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมเมื่อเด็กอยู่ในครรภ์ สิ่งแวดล้อมนี้จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็กตั้งแต่ก่อนเด็กเกิดและเมื่อเด็กเกิดจนโตเป็นผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามเด็กทารกตั้งแต่แรกเกิดจะมีพลัง

และศักยภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพ และการมีเพศที่แตกต่างกันทำให้เด็กได้รับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันด้วย วัฒนธรรมและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมจะขัดเกลาพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก สังคมและทารกแรกเกิดจะมีความสำคัญซึ่งกันและกัน เพราะในขณะที่ทารกต้องการสังคมเพื่อให้มีชีวิตรอด สังคมก็ต้องการเด็กแรกเกิดเพื่อการสืบต่อให้สังคมยังคงอยู่ต่อไป

7. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม (environmental forces) อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม ทางวัฒนธรรมและทางความคิด จะมีผลต่อรูปแบบการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลโดยขึ้นอยู่กับโอกาสและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสถานที่ เวลาและวิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้ตอบสนองกับเหตุการณ์เดิม สังคมได้ให้อิสระและโอกาสแก่เด็ก ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดขอบเขตให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่สังคมต้องการ โดยสถาบันทางสังคมทำหน้าที่กล่อมเกลา เช่น ครอบครัวเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้เด็กมีรูปแบบพัฒนาการตามสังคม ศาสนาให้คำอธิบายในสิ่งที่มีมนุษย์หาเหตุผลไม่ได้ วัฒนธรรมกำหนดรูปแบบการแสดงออกที่เหมาะสม การพัฒนาของเด็กแต่ละขั้นจะทำให้เด็กได้รับความจริงจากประสบการณ์ของตัวเอง เด็กที่กำลังพัฒนาจึงต้องการสังคม และสังคมก็ต้องการเด็ก เพื่อการพัฒนาสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้นความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและกลุ่มสังคม จึงมีผลให้รูปแบบพัฒนาการแตกต่างกันด้วย

แนวคิดของ Erikson ให้ความสำคัญกับจิตไร้สำนึกที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ส่วน ego ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน เมื่อ ego เข้มแข็งก็จะทำให้บุคคลนั้นผ่านพัฒนาการทั้ง 8 ขั้นได้โดยปราศจากข้อขัดแย้ง ซึ่งความเข้มแข็งของ ego จะได้รับอิทธิพลจากชีวภาพในตัวบุคคล สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยขัดเกลาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคลให้เป็นที่น่าพอใจและได้รับการยอมรับเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขต่อไป

พัฒนาการตามแนวคิดของ Erikson (Erikson's concept of development)

พัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของมนุษย์ Erikson ได้แบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 8 ขั้น โดย 5 ขั้นแรกเป็นพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียด และคล้ายกับพัฒนาการจิตเพศของ Freud พัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson แต่ละขั้นเป็นผลของประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของตน โดยมีพื้นฐานการพัฒนาการทางด้านร่างกาย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการแต่ละขั้นและบริบททางสังคม

ขั้นพัฒนาการ psychosocial stage	ความเข้มแข็ง strength	บุคคล significant people	สังคม related elements in society
1. ความไว้วางใจ กับ ความไม่ไว้วางใจ	ความหวัง hope	แม่	กฎระเบียบ,จารีต เช่น ศาสนา
2. เป็นตัวของตัวเอง กับ ความไม่มั่นใจ	ความตั้งใจ will	พ่อแม่	กฎหมายและ ข้อบังคับ
3. ความคิดริเริ่ม กับ ความรู้สึกผิด	ความต้องการ purpose	บุคคลในครอบครัว	เอกลักษณ์เฉพาะที่ดี เช่น เพศชาย-หญิง, ฐานะทางสังคม
4. ความขยันหมั่นเพียร กับ ความรู้สึกต่ำต้อย	ความสามารถ competence	เพื่อนบ้าน,โรงเรียน	ระเบียบข้อบังคับ ทางเทคโนโลยี
5. ความเป็นเอกลักษณ์ กับ ความสับสนในบทบาท	ความซื่อ สัตย์ fidelity	เพื่อนในและนอก กลุ่ม,แบบอย่าง ของการเป็นผู้นำ	แนวคิดในอุดมคติ ของโลก
6. ความผูกพัน กับ การแยกตัว	ความรัก love	มิตรภาพของเพื่อน, เพศ,การแข่งขัน, การร่วมมือ	รูปแบบของความ ร่วมมือและ การแข่งขัน
7. การทำประโยชน์แก่สังคม กับ การคิดถึงแต่ตนเอง	การดูแล care	การแบ่งปันการ ทำงานและสิ่งของ	การศึกษาและ วัฒนธรรม
8. บุรณภาพ กับ ความสิ้นหวัง	ความรอบรู้ wisdom	มนุษยชาติกับตัวเอง	ความรอบรู้

ปรับปรุงจาก The life cycle completed, ของ Erik H. Erikson โดย Susan C Cloninger
(n.d. : 141)

ลักษณะพัฒนาการตามแนวความคิดของ Erikson อธิบายได้ 3 ประการ (Maier, 1965) คือ

1. ขั้นพัฒนาการจะวิวัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทั้งการพัฒนาไปข้างหน้า หรือการพัฒนาถอยหลังระหว่างขั้นพัฒนาการที่ผ่านมาและขั้นพัฒนาการที่ยังมาไม่ถึง แต่ลักษณะวิวัฒนาการมักจะไปข้างหน้ามากกว่าย้อนไปมา นอกจากนี้ขั้นพัฒนาการจะมีลำดับขั้นที่เหมือนกันเสมอ

2. พัฒนาการเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดคนหนึ่ง ความสัมพันธ์ในวัยเด็กเป็นสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูหลายคนขึ้น เมื่อเด็กโตขึ้นจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน วัยรุ่นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพื่อน ผู้ร่วมงาน คนรัก และสุดท้ายในวัยผู้ใหญ่ตอนปลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับลูกหลาน และสังคมกับตน

3. พัฒนาการมีความสัมพันธ์กัน เพราะปัญหาในขั้นพัฒนาการเดิมจะเข้ามารวมอยู่กับปัญหาที่แตกต่างกันในขั้นพัฒนาการใหม่ ตัวอย่างเช่น ปัญหาในเรื่องความไว้วางใจและความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง (trust and autonomy) ซึ่งเป็นพัฒนาการขั้นที่ 1 และ 2 ของ Erikson อาจไปปรากฏเป็นปัญหาร่วมกับการค้นหาเอกลักษณ์ (identity) ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 ก็ได้

นอกจากนี้ในขณะที่บุคคลอยู่ในขั้นพัฒนาการหนึ่งแล้ว อาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่คล้ายกับพัฒนาการในขั้นที่สูงกว่า เช่น ในทารกมีพัฒนาการขั้นของความไว้วางใจจะพบพฤติกรรมที่คล้ายกับแสดงความรู้สึกอิสระหรือความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง เช่น การที่เด็กโกรธและพยายามที่จะดิ้นรน อย่างไรก็ตามพฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกเป็นอิสระนี้ไม่พบเด่นชัด จนกระทั่งเด็กมีอายุเริ่มปีที่ 2

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. พื้นฐานภายในตัวบุคคล (basic of innate) เช่น กระบวนการทางชีวภาพ
2. อิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม (basic of sociocultural influences)
3. มุมมองของพฤติกรรม (idiosyncratic way)

Erikson อธิบายว่า พัฒนาการเป็นการวางรูปแบบของ ego โดย 5 ขั้นแรกจะอยู่ในช่วงวัยทารก วัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเขาให้ความสนใจมากกว่า 3 ขั้นสุดท้ายซึ่งเป็นวัยของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังใช้คำขึ้นต้นพัฒนาการว่า *ความรู้สึก* (a sense of) โดยให้เหตุผลว่า คำนี้ให้ความหมายทั้งส่วนที่เป็นประสบการณ์ในจิตสำนึก และจิตก่อนสำนึก แต่ละขั้นพัฒนาการมีปัญหาที่เฉพาะ ถ้าบุคคลสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จจะเกิดความรู้สึกที่ดี แต่บุคคลไม่สามารถแก้ปัญหาของพัฒนาการได้จะเกิดความรู้สึกไม่ดีค้างอยู่ องค์ประกอบที่มีความสำคัญของบุคลิกภาพ คือ ความไว้วางใจ ความรู้สึก

เป็นอิสระ ความรู้สึกริเริ่ม ความรู้สึกมีมานะอุตสาหกรรม ความรู้สึกมีเอกลักษณ์ ความรู้สึกในสัมพันธภาพ ความรู้สึกเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคม และสุดท้ายความรู้สึกมั่นคงในชีวิต องค์ประกอบเหล่านี้เป็นข้อตัดสินพัฒนาการทางจิตสังคมของบุคคล ซึ่งถ้าบุคคลสามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ย่อมมีบุคลิกภาพที่มั่นคงสมบูรณ์ในที่สุด

ความมานะอุตสาหกรรม (Industry)

ความมานะอุตสาหกรรมเป็นพัฒนาการขั้นที่ 4 ของทฤษฎีจิตสังคมเป็นเด็กอายุ 6 – 12 ปี ซึ่งเด็กวัยนี้จะมีความสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้ใหญ่ทำได้ แต่ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ผู้ใหญ่ทำ จึงแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ และพยายามปรับปรุงตัวเพื่อให้ตนเองมีทักษะและความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ผู้ใหญ่ทำ จุดประสงค์เพื่อต้องการแสดงออกว่าเขาโตแล้ว ความพยายามและความสามารถของเด็กทำให้เกิดการพัฒนาความมานะอุตสาหกรรมในที่สุด โดยเด็กจะใช้โอกาสที่มีอยู่ เครื่องมือทักษะเบื้องต้นของตนเป็นพื้นฐานในการทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะพัฒนาเป็นความสามารถของเด็กในที่สุด

Erikson ให้ความหมายความมีมานะอุตสาหกรรมว่าเป็น “ ความรู้สึกว่ามีประโยชน์ สามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี และสมบูรณ์ ” (Erikson, 1968:123) สิ่งที่เกี่ยวข้องมากกับการสร้างความขยันหมั่นเพียรของเด็กคือ ช่วงเวลาที่เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเด็กเพื่อสังคม และเพื่อการเรียนรู้เฉพาะสาขา นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นสภาพสังคมการทำงานเบื้องต้นของเด็กด้วย (Erikson, 1982:75)

ก่อนวัยนี้เด็กจะเห็นว่าพ่อแม่ของตนเป็นตัวแทนของสังคมและเป็นแบบอย่างของเขา แต่ในวัยนี้สังคมของเด็กกว้างกว่าเดิม เด็กไปโรงเรียนและพบกับตัวแบบอื่น ๆ เช่น ครู พ่อแม่ของเพื่อน เพื่อนของพ่อแม่ หรือแปลกหน้าอื่นซึ่งมีอาชีพและความสามารถแตกต่างกันไป ทำให้เกิดการเปรียบเทียบตัวแบบต่าง ๆ การแสวงหาแบบอย่างของเด็กชายและเด็กหญิงจะแตกต่างกันระหว่างเพศ แต่ทั้งสองฝ่ายจะสนใจกิจกรรมของกันและกัน แทนที่จะมุ่งสนใจกิจกรรมเฉพาะเพศตน กิจกรรมต่าง ๆ จะสะท้อนถึงการแข่งขัน หรือขอบเขตการเรียนรู้ของเด็กโดยมีพื้นฐานจากวัฒนธรรมและสังคม

ในจิตวิเคราะห์วัยนี้จะเป็นระยะสงบ (latency stage) เพราะเป็นแรงขับจะสงบลงแต่เป็นเพียงการสงบชั่วคราวก่อนจะเริ่มใหม่เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์

เด็กวัยนี้ จะได้รับการอบรมสั่งสอนที่เป็นระบบตามแบบแผนของสังคม ซึ่งอาจเป็นเพียงเพื่อการอ่านออกเขียนได้เท่านั้นในบางสังคม ดังนั้นวัตถุประสงค์และข้อกำหนดในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนวัฒนธรรมของเด็กวัยนี้ นอกจากนี้ พัฒนาการของเด็กจะไม่ดีเท่าที่ควร ถ้าครอบครัวมีการเตรียมตัวเด็กเพื่อให้เข้าเรียนที่ไม่เหมาะสมหรือผลของการเรียนในโรงเรียนล้มเหลว

เมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณพื้นฐานทางกายภาพและเครื่องมือของตนไม่สามารถทำในสิ่งใดได้สำเร็จ เขาจะพิจารณาความล้มเหลวว่าเป็นเรื่องธรรมดา หรืออาจเป็นความด้อยของตน ซึ่งในส่วนี้ Erikson ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่กว้างจะช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคล ทำให้ไม่มีความรู้สึกด้อย แต่ถ้าเด็กพิจารณาว่าความล้มเหลวที่เกิดขึ้นมาจากการที่ตนไร้ความสามารถจะทำให้เกิดความรู้สึกด้อยขึ้นเช่นกัน

Kowaz and Marcia (1991) กล่าวว่า การศึกษาความมานะอดทนของเด็ก เป็นการทำความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ของเด็กต่อกระบวนการทำงาน โดยการพิจารณาจะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านสติปัญญา ซึ่งรวมชำนานุและความรู้ (skill and knowledge) โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานเบื้องต้นซึ่งเน้นความชำนาญและความรู้ที่สอนในโรงเรียนเป็นสำคัญ ส่วนความชำนาญและความรู้อื่น ๆ กำหนดขึ้นตามลักษณะคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

2. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นการรู้จักใช้ความรู้และความชำนาญที่มีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

- 2.1 ความมุ่งมั่นในสิ่งที่กระทำ
- 2.2 ความพากเพียร
- 2.3 การนำความรู้ความชำนาญไปใช้และการลงมือกระทำ
- 2.4 งานมีประสิทธิภาพและมีเป้าหมาย
- 2.5 ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2.6 สามารถใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้งานสำเร็จ

3. องค์ประกอบด้านความรู้สึกเป็นทัศนคติโดยตรงและประสบการณ์ที่ได้จากการใช้ความรู้ความชำนาญ แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ คือ

- 3.1 ความรู้สึกมีประโยชน์และมีความสามารถ
- 3.2 ความรู้สึกที่สนุกกับการปรับตัว พอใจและภูมิใจในความพยายามและความสำเร็จ
- 3.3 การถือนตนตามอย่างผู้มีความรู้และความสามารถในด้านต่าง ๆ

- 3.4 ความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ และสนใจที่จะเรียนรู้
- 3.5 การมีประสบการณ์และตระหนักในขอบเขตและกำลังของตน
- 3.6 การรับรู้คุณค่าของการฝึกฝนเล่าเรียน

เด็กในวัย 6-12 ปีนี้ จะเรียนรู้เพื่อชัยชนะโดยการผลิตสิ่งต่าง ๆ เด็กที่ทำงานจนสำเร็จ จะรู้สึกพอใจและมีความเพียรพยายามในการทำงานมากยิ่งขึ้น คุณภาพของงานเป็นสิ่งที่สำคัญ หากเด็กไม่สามารถผลิตงานที่มีคุณภาพได้ก็จะเสี่ยงต่อการมีปมด้อย ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในพัฒนาการของเด็กในขั้นนี้เป็นอย่างมาก ในการที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและประสบผลสำเร็จในการทำงาน เพราะความขยันหมั่นเพียรจะพัฒนาต่อเป็นความรู้สึกลึกและนิสัยในการทำงานของแต่ละบุคคลในอนาคตด้วย

หลักธรรมในการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ : อธิปไตย 4

ในทางพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงชี้แนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ถึงซึ่งความสำเร็จไว้แล้ว และสามารถใช้ได้กับทุก ๆ ด้านโดยได้ทรงเรียกแนวทางปฏิบัตินี้ว่า อธิปไตย 4

อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ   บาท แปลว่า ทาง

ดังนั้น อธิปไตย 4 จึงหมายความว่าถึง หนทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ อันได้แก่

- ฉันทะ   คือ ความพอใจ รักใคร่ในสิ่งนั้น
- วิริยะ   คือ ความเพียรพยายามในสิ่งนั้น
- จิตตะ   คือ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น
- วิมังสา   คือ การพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งนั้น

1. ฉันทะ คือ ความพอใจในการกระทำกิจการใด ๆ ไม่ว่าจะด้านการทำงานหรือการศึกษา เช่น นักเรียนพอใจที่จะเรียน ครูอาจารย์พอใจที่จะสอน เป็นต้น ดังนั้น ฉันทะ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกของความสำเร็จ เพราะก่อนที่จะลงมือกระทำกรใด ๆ ก็ตาม ถ้าเรามีความพึงพอใจหรือเต็มใจที่จะกระทำในสิ่งนั้นอยู่แล้วก็จะก่อให้เกิดความตั้งใจ ถึงแม้ว่างานที่กระทำจะยากหรือมีอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม ก็พร้อมและเต็มใจที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นด้วยความเต็มใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้ากิจการใดที่เราจะลงมือทำไม่มีความพอใจหรือเต็มใจที่จะทำแล้ว ก็เกิดความท้อถอยเบื่อหน่ายตั้งแต่เริ่มต้น งานที่ง่ายกลายเป็นงานที่ยาก งานที่เบาจะกลายเป็นงานที่หนัก ตัวอย่างเช่น ถ้าเรารักวิชาคณิตศาสตร์ พอใจที่จะเรียน แม้ว่าเรื่องจะยากเพียงใดก็ตาม เราก็พอใจและเต็มใจที่จะเรียนรู้ ในทางตรงกันข้ามถ้าเราเกลียดวิชานี้ ไม่พอใจที่จะเรียน ถึงแม้ว่าเรื่องที่เราเรียนจะง่ายสักเพียงใดก็ตาม เราก็จะมีความรู้สึกที่ว่ายากและเบื่อหน่ายการเรียนอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น ก่อนจะลงมือทำกิจกรรมการงานใด ๆ ก็ตาม ควรพยายามสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นในตัว และถ้าเราสามารถปลูกฝังขึ้นได้แล้วเท่ากับว่าเราได้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในขั้นแรกแล้ว

2. วิริยะ หมายถึงความเพียรพยายาม คือ ความขยันหมั่นเพียรในการทำกิจการใด ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งหลาย มีความอดทนหนักแน่น ไม่เกรงกลัวต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยปกติแล้วกิจการทุกอย่างไม่ว่าการเรียน หรือการทำงานหรือการดำเนินชีวิต ต่างต้องมีอุปสรรคปัญหาไม่มากก็น้อย แต่คนที่มีความเพียรพยายามหรือวิริยะแล้ว จะไม่เกรงกลัวต่อสิ่งเหล่านั้นเลย ตรงกันข้ามกับจะหาทางพยายามเอาชนะอุปสรรคปัญหานั้น ๆ โดยไม่ย่อท้อ และในที่สุดก็จะประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ

ศัตรูสำคัญของวิริยะ ได้แก่ ความเกียจคร้าน ความอ่อนแอ ความย่อท้อ และถ้าผู้ใดก่อศัตรูร้ายนี้ภายในตัวเองแล้ว โอกาสที่จะก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในชีวิตย่อมเป็นไปได้ ดังนั้น การปลูกฝังวิริยะจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันดับสองต่อการสร้างฉันทะ และถ้าสามารถกระทำได้แล้ว นับว่าเป็นการเดินทางไปสู่ความสำเร็จอีกก้าวหนึ่ง

3. จิตตะ คือ การเอาใจใส่ หมายถึงการลงมือทำกิจการใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่ได้กระทำ จิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น ไม่ทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย คอยติดตามเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านไปเรื่องใด ๆ ที่ไร้สาระ คนที่ขาดจิตตะหรือความเอาใจใส่แล้ว การงานต่าง ๆ ก็มักจะล้มเหลวกลางคันเสมอ เนื่องจากไม่ได้ให้สนใจในงานของตนเท่าที่ควร ดังนั้น ย่อมมีโอกาสที่จะล้มเหลวหรือเสียหายได้ ตรงข้ามกับผู้มีจิตตะ ซึ่งคอยเอาใจใส่ตรวจสอบการงานที่ตนได้รับมอบหมายหรือได้กระทำอยู่เสมอ จะสามารถหาข้อบกพร่องและแก้ไขได้ทันเวลา นอกจากนั้นยังทำให้ผู้ที่เอาใจใส่ตรวจสอบจนเกิดความเชี่ยวชาญ ชำนาญในงานนั้นมากขึ้น ซึ่งจะเป็นหนทางในการนำตนไปสู่ความสำเร็จและสร้างความสำเร็จแก่ตัวตนต่อไป

ดังนั้นจิตตะจึงมีความสำคัญต่อจากฉันทะ วิริยะ และเป็นคุณธรรมที่ควรต้องหาทางปลูกฝัง เพราะหากมีฉันทะคือความพอใจและวิริยะคือความเพียรพยายามในการทำกิจการ แต่ขาดจิตตะคือความเอาใจใส่แล้ว กิจการนั้นย่อมดำเนินไปสู่ความสำเร็จไม่ได้

4. วิมังสา คือ การไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผล หมายถึงการใช้สติปัญญาหาเหตุผล พิจารณาสິงที่ได้กระทำลงไปแล้ว การทำกิจการใด ๆ ก็ตามถ้าปราศปัญญาไตร่ตรองในการที่จะวางแผน ดำเนินการหรือค้นหาวิธีการแก้ไขปรับปรุง รวมถึงประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ก็สามารถจะทำให้กิจการเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ตรงกันข้ามกับผู้ขาดวิมังสานั้น มักมีโอกาที่จะล้มเหลวแก้ไขอุปสรรคได้ไม่ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งบางครั้งอาจจะต้องกลับไปเริ่มทำใหม่ซึ่งทำให้งานนั้นยากที่จะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นในอิทธิบาท 4 วิมังสาจึงมีหน้าที่สำคัญยิ่งในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบตราอุปสรรคข้อบกพร่องและแก้ไขด้วยสติปัญญาและเหตุผลให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ตอนที่ 2 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช ฯ และการสร้างนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล

พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ

เมื่อ พ.ศ. 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสดับพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระมหา
 วีรวงศ์ (วิน ธรรมสโร มหาเถร) วัดราชผาติการาม เรื่องพระมหาชนกเสด็จทอดพระเนตร
 พระราชอุทยาน ในกรุงมิลิลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่าพระมหาชนกมีคติที่
 แจ่มแจ้งและน่าจะเป็นประโยชน์แก่ชนทุกหมู่ จึงทรงค้นคว้าเรื่องพระมหาชนกในพระไตรปิฎก(พระ
 สุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ 4 ภาคที่ 2) และทรงดัดแปลงเป็นภาษาอังกฤษตรงจากพระมา
 ชนกตั้งแต่ต้นเรื่อง โดยทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันและเข้าใจได้
 ง่ายขึ้น

พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ใหม่โดย
 อาศัยโครงเรื่องตามชาดกเรื่องพระมหาชนกในอรรถกถาเป็นหลัก โดยแก่นของเรื่อง คือพระ
 วิริยะบารมี แต่ทรงพระราชนิพนธ์ส่วนใหม่เพิ่มเติมขึ้นตั้งแต่หน้า 21 เป็นต้นไปซึ่งไม่พบในชาดกเรื่องใด
 มาก่อน

จากปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2531 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์
 พระมหาชนกจนเสร็จสมบูรณ์และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์จำหน่ายในวโรกาสเฉลิม
 ฉลองกาญจนาภิเษกแห่งรัชกาลในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 หนังสือพระมหาชนกเป็นหนังสือพระราชนิ
 พนธ์ควบคู่กันไปทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในฉบับเดียวกัน ทั้งยังโปรดเกล้าฯ ให้มีภาพจิตรกรรม
 ประกอบเรื่อง เป็นภาพสี่พระหัตถ์จำนวน 4 ภาพ และศิลปินร่วมสมัย 8 ท่าน พร้อมให้สร้างเหรียญพระ
 มมหาชนก เพื่อพระราชทานควบคู่กับหนังสือพระราชนิพนธ์ด้วย

ในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ เมื่อ พ.ศ. 2542 พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พิมพ์เรื่องพระมหาชนก ฉบับการ์ตูน เพื่อให้ประชาชนทุก
 วัยสามารถซื้อและอ่านบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกได้ง่ายและสนุกขึ้น โดยโปรดเกล้า ฯ ให้
 นายชัย ราชวัตร นักเขียนการ์ตูนฝีมือเอกของเมืองไทยเป็นผู้วาดรูปหลักและโปรดเกล้า ฯ ให้พิมพ์ด้วย
 กระดาษไทยเพื่อความประหยัดในราคา 35 บาท พิมพ์ด้วยภาพสีราคา 75 บาท แล้วจัดทำเป็นวิดิทัศน์
 และซีดีรอมในเวลาต่อมา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางดำเนินการให้นำบทพระราชนิพนธ์พระมหาชุนก ไปสู่การเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อเป็นการเชิดชูสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ได้รับรู้ในพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ซาบซึ้งในบทพระราชนิพนธ์และปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชพรารม มาเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตแก่บุคลากรและนักเรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะความเพียรที่บริสุทธิ์ สติปัญญาที่เฉียบแหลม และกำลังกายที่สมบูรณ์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบนี้ โดยเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจังตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นไป

การสร้างนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล

นิทานเป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งเนื้อเรื่องในนิทานเป็นเรื่องเหลือเชื่อหรือเป็นเรื่องที่แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และอาจสอดแทรกคติเตือนใจ หรือแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตด้วย (รัชนี ศรีไพรวรรณ, 2516 : 37-41)

นิทานเป็นเรื่องบันทึกความเป็นมาของมนุษย์ สัตว์และสิ่งของ เป็นประสบการณ์ของชีวิตเป็นการตอบข้อสงสัยเป็นเครื่องกระตุ้นให้มนุษย์พัฒนาไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนา เป็นการระบายความรู้สึกนึกคิด ความเศร้าโศกเสียใจ ดีใจ เพื่อฝัน เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (สมบุญธรรม คิงฆมานนท์, 2522 : 31-38)

นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาที่มีได้เจาะจง แสดงประวัติความเป็นมาของเรื่อง จุดใหญ่เพื่อความสนุกสนาน และความพอใจทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง มุ่งที่จะสนองความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ฟังในบางครั้งก็สอดแทรกคติสอนใจเอาไว้ด้วย (ภิญญาพร นิตยะประภา, 2534 : 32)

นิทานคือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และสอดแทรกความรู้หรือคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามสำหรับเด็ก (พิญช์ ขำมา, 2543 : 45)

จากความหมายของนิทานดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์และสอดแทรกความรู้หรือคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามแก่ผู้ฟัง

ประเภทของนิทาน

กึ่งแก้ว อัครถาวร (2513: 444) ได้แบ่งรูปแบบนิทานไว้ดังนี้

1. นิทานไม่รู้จบ เป็นนิทานที่มีการเล่าซ้ำเป็นช่วง ๆ จะเปลี่ยนเฉพาะคำบางคำเท่านั้น
2. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเนื้อเรื่องที่มีสัตว์เป็นตัวละคร
3. นิทานคติ มีเนื้อหาเชิงสอนใจ โครงสร้างของเรื่องเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม
4. มุขตลก เป็นเรื่องที่ตลกขบขัน แสดงถึงความโง่ หรือปฏิกิริยาไหวพริบของตัวละคร
5. เรื่องไม้ เป็นเรื่องเหลือเชื่อไม่สมเหตุผล
6. นิทานทรงเครื่อง เนื้อหาเกี่ยวกับตัวบุคคล เหตุการณ์และบรรยากาศที่วิจิตรพิสดาร

นอกจากนี้ ตำรา ณ เมืองใต้ (อ้างอิงจาก วิไล มาศจรัส, 2539 : 14-21) ยังได้แบ่งนิทานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. นิทานภาษิต (fable) เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสั้น ๆ และมีตัวละครที่เป็นสัตว์สำคัญ ใช้เป็นบทเรียนสอนใจ เช่น นิทานอีสป

2. เทพนิยาย (fairy tale) ตัวละครเอกมักเป็นมนุษย์แต่มีศักดิ์สูง มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตัวละครแบ่งออกเป็นฝ่ายดี ฝ่ายชั่วอย่างชัดเจน เช่น เรื่องเจ้าหญิงนิทรา ซินเดอเรลลา ฯลฯ

3. นิทานชาดก เป็นนิทานที่มีในคัมภีร์ที่เรียกว่า นิบาตชาดก กับ ปัญญาสาชดก เป็นนิทานประเภทคำสอนของผู้แสดงธรรม ซึ่งคนไทยจะได้ฟังมากที่สุดจากพระภิกษุในเวลาเทศนาที่มีการยกนิทานชาดกขึ้นมาขยายความให้เป็นข้อคิดเตือนใจในเรื่องต่าง ๆ เช่นพระมหาชนก พระสุวรรณสาม เป็นต้น

4. นิทานชาวบ้าน (folk tale) เป็นนิทานพื้นบ้านที่มีการเล่าขานสืบต่อกันมาแต่โบราณ เนื้อหาในนิทานมักจะอ้างอิงสถานที่อยู่จริงในท้องถิ่น เช่น ไกรทอง ตามองถ่าย

ลักษณะของนิทานที่ดี

สันหัตถ์ อรุณธารี (2542 : 19) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของนิทานที่ดีไว้ดังนี้

1. ดำเนินเรื่องสนุกสนาน น่าสนใจชวนติดตาม
2. เนื้อเรื่องให้ความรู้ แนวคิดหรือคติธรรมแก่เด็ก
3. ดำเนินเรื่องมีตัวละครไม่มากนัก แต่ทุกตัวมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง
4. ภาพประกอบสวยงาม สอดคล้องกับตัวละครและเนื้อเรื่อง
5. ใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยของเด็ก
6. รูปเล่มแข็งแรงทนทาน

หลักการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 126) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลดังนี้

1. เป็นเรื่องง่าย แต่มีความสมบูรณ์ในตัว เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง อาจสอดแทรกเกร็ดที่ชวนให้เด็กสงสัยว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เพื่อให้มีรสชาติ ตื่นเต้น
2. เป็นเรื่อง que เด็กมีความสนใจ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตเด็กและสัตว์ต่าง ๆ ก็ได้
3. ควรมีบทสนทนา มาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องเป็นความเรียงได้ดี และภาษาที่ใช้ต้องสละสลวยเหมาะสมกับวัยเด็ก
4. มีการกล่าวซ้ำคำหรือประโยค วลี เพื่อเด็กจะจำได้ง่ายและรวดเร็ว
5. ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก
6. เนื้อเรื่องถึงจุดสุดยอดง่ายและน่าฟังพอใจ เมื่อเล่าจบเด็กมีความสุข มีคติสอนใจ
7. ในเนื้อเรื่องควรมีตัวละครที่เด็กสามารถสมมติเป็นตัวเองได้ และชื่อของตัวละครควรเป็นภาษาไทย เป็นชื่อง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจความหมายได้
8. เนื้อเรื่องควรสอดแทรกคติธรรมสอนตัวละครให้มีมารยาทให้เป็นเด็กดี อบรมเด็กให้รู้ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

พรจันทร์ จันทิมล (2529 : 103 : 105) ได้กล่าวถึงการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง
2. มีการเดินเรื่องอย่างรวดเร็ว
3. มีตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้
4. มีบทสนทนา มาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่อง que ความเรียงได้ดี
5. ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น การกล่าวซ้ำคำหรือคำสัมผัสจะช่วยให้เด็กจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว
6. สร้างความรู้สึก ความพอใจให้กับผู้ฟัง
7. เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น ครอบครัว สัตว์เลี้ยง หรือเรื่อง que เด็กจะจินตนาการตามได้
8. ความยาวไม่เกิน 15 นาที

องค์ประกอบของนิทาน

องค์ประกอบของนิทานคล้ายกับการเขียนเรื่องบันเทิงคดีอื่น ๆ คือต้องมีองค์ประกอบดังนี้

- 1.เค้าโครงเรื่อง (plot) หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่อง ว่าเกิดอะไรขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นจะเป็นเหตุการณ์ที่เป็นเอกภาพ มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมา ส่วนใหญ่เค้าโครงเรื่องจะมีส่วนประกอบ 3 ส่วนคือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องและการปิดเรื่อง

2. ตัวละคร (characters) หมายถึง ผู้มีบทบาทปรากฏในเรื่อง ซึ่งตัวละครนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น คนเท่านั้น อาจเป็นสัตว์ก็ได้

3. ฉาก (setting) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่รายรอบตัวละครในขณะที่เกิดเหตุการณ์

4. แก่นเรื่องหรือแนวคิด (theme) หมายถึง สารัตถะที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง เช่น ถ้าใช้ความรักเป็นแก่นของเรื่อง เนื้อหาที่ดำเนินไปจะเป็นเรื่องความรัก

5. ทิศนะ (point of view) หมายถึง มุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องราวเป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนออกมาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ซึ่งอาจจะใช้บุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 3 แก่ตัวละครต่าง ๆ ได้

6. ท่วงทำนองการเขียน (style) หมายถึง ลีลาการใช้สำนวนภาษาแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดที่ผู้เขียนแสดงออกมาให้ปรากฏถึงการใช้นามวลภาษาของตนเอง ในท่วงทำนองที่แตกต่างกันตามความถนัดของแต่ละคน

7. บทสนทนา (dialogue) หมายถึง คำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่องที่สนทนาโต้เถียงหรือขัดแย้ง

8. การเปิดเรื่อง (the opening) หมายถึง การเริ่มต้นในฉากแรกของนิทาน ส่วนใหญ่จะเปิดเรื่องด้วยคำพูดที่ว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นต้น

9. การดำเนินเรื่อง (suspense) หมายถึง การกำหนดบทบาทให้ตัวละครแสดงบทบาทของตนออกมา เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบว่า นิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาอย่างไร

10. การปิดเรื่อง (conclusion) หมายถึง การจบเรื่องซึ่งเป็นตอนสูงสุดของเรื่องเพื่อให้ประทับใจ ซึ่งการจบเรื่องอาจจะเป็นการคลี่คลายปัญหา ซึ่งอาจจะจบอย่างมีความสุขอย่างมีความสุข โศกเศร้า หรือสนุกสนานก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง

ขั้นตอนการเขียนนิทาน

วิลโด มาศจรัส (2539 : 59-63) ได้กำหนดขั้นตอนการเขียนนิทานไว้ 10 ลำดับดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปก่อนว่าเขียนเพื่ออะไร

2. วิเคราะห์ กำหนดคุณสมบัติของผู้อ่านและกำหนดเป้าหมายว่าเป็นใคร เพื่อการเขียนให้ได้ตรงกับความต้องการ

3. วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระ ว่าควรมีเนื้อหามากน้อยเพียงใด เหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่

4. วิเคราะห์และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะว่า นิทานที่เขียนนั้นมีจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างไร เช่น ต้องการปลูกฝังให้เด็กมีระเบียบวินัย

5. กำหนดรูปแบบและวิธีประเมินความเข้าใจหลังจากเด็กๆ ได้ฟังนิทานไปแล้ว มีความรู้ความเข้าใจหรือมีพฤติกรรมตามที่ครูปรารถนาหรือไม่ โดยอาจจะทำเป็นแบบสอบถามหรือแบบประเมินตามที่ครูต้องการ

6. กำหนดวิธีและแนวทางการเสนอเนื้อหาว่าจะมีลักษณะใด เช่น การเล่าเรื่องแบบบรรยาย ความ หรือมีลักษณะการโต้ตอบของตัวละคร

7. กำหนดแหล่งข้อมูลสนับสนุนการยกวางต้นฉบับ ซึ่งกรณีนี้ใช้เฉพาะการนำสถานที่ในแต่ละท้องถิ่นมาผูกเรื่องเป็นนิทาน

8. การยกวางต้นฉบับ เป็นการเขียนเนื้อหาที่ครั้งแรกที่อาจมีการปรับปรุงแก้ไข ตัด เติม แต่งในโอกาสต่อไป

9. การทดสอบต้นฉบับ หมายถึง เมื่อเขียนนิทานแล้วจะต้องนำไปทดลองเล่าให้เด็กฟังก่อน เพื่อทดสอบว่าถูกใจเด็กหรือไม่

10. การปรับปรุงต้นฉบับ เป็นการตัด เติม แต่งต้นฉบับที่ได้ยกวางไว้ครั้งแรกหรือหลังจากการนำไปทดลองเล่าแล้ว หากปรากฏว่ายังมีข้อบกพร่องก็นำมาปรับปรุงใหม่อีกครั้ง ดังนั้นการเขียนนิทานให้เหมาะสมกับเด็กจึงจำเป็นจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการแต่ง เพื่ออะไร เพื่อใคร โดยวิธีการใด แล้วนำร่างต้นฉบับไปทดลองเล่าให้เด็กฟัง นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขนิทานฉบับสมบูรณ์ให้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เทคนิคการเล่านิทาน

การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นของการสอนเด็ก ซึ่งครูแต่ละคนย่อมมีเทคนิคในการเล่าที่แตกต่างกัน วรวิณี ศิริสุนทร (2539) ได้เสนอแนะเทคนิคการเล่านิทานสำหรับครูผู้สอนเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ปรับเสียงให้ดี มีความชัดเจน มีการเน้นเสียงให้รับกับคำที่เปล่งออกมา และใช้เสียงสูงต่ำได้อย่างมีความหมาย

2. การทรงตัวที่ดีโดยการนั่งในท่าที่สบายแต่ให้หลังตรง

3. การใช้คำพูด เพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้ฟัง

4. การใช้ภาษาถิ่นควรใช้เมื่อจำเป็นและใช้อย่างระมัดระวัง

5. การใช้ท่าทางประกอบควรเป็นไปตามธรรมชาติ

6. เลือกหนังสือที่มีภาพประกอบ

7. มองสบตาผู้ฟังทุกคน

8. ถ้ามีการขัดจังหวะในขณะที่เล่านิทาน ผู้เล่าต้องยอมรับการขัดจังหวะอย่างอดทนและดำเนินการเล่านิทานต่อไปเมื่อเด็กพร้อมที่จะฟัง

9. ในขณะที่เล่านิทานควรสังเกตผู้ฟังว่ามีความพึงพอใจหรือไม่เพื่อเป็นการทดสอบผู้ฟัง
10. สำนวนข้อดีและข้อบกพร่องของตัวเองโดยดูตัวเองในกระจกเงาหรืออัดเสียงลงเครื่องบันทึก

เทป

11. ศึกษาหาความรู้และฝึกฝนตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเล่านิทาน
ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533) ได้เสนอหลักการเล่านิทานไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1. การวางจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานไว้อย่างแน่นอน

2. ศึกษาภูมิหลังของเด็กก่อนลงมือเล่า

3. ผู้กเค้าโครงเรื่องอย่างรัดกุม คือ

- 3.1 เรื่องที่เล่ามีชื่อเรื่องเร้าใจเนื้อหาที่น่าสนใจ

- 3.2 มีสาระแนวคิดเหมาะกับเด็ก

- 3.3 เป็นเรื่องสั้น ๆ ง่าย ๆ มีใจความสำคัญเพียงเรื่องเดียว

- 3.4 มีลักษณะเหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง

- 3.5 มีข้อคิดเตือนใจ

4. ใช้ภาษาเล่าเรื่องโดยเฉพาะซึ่งมีความไพเราะแตกต่างกับภาษาพูดและภาษาเขียนแต่

เน้นภาษาเร้าอารมณ์เป็นสำคัญ

- 4.1 เป็นภาษาเร้าใจ

- 4.2 เป็นภาษาง่าย

- 4.3 เป็นภาษาไทยพื้น ๆ ไม่หยาบโตน

- 4.4 เป็นภาษาที่คงไว้ซึ่งแบบแผนทางจริยธรรม

5. ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องให้สนุกสนาน

- 5.1 ขึ้นต้นเรื่องด้วยลีลาจูงใจ (motive style)

- 5.2 ความยาวของเรื่องไม่เกินช่วงความสนใจของเด็ก

- 5.3 ดำเนินเรื่องต่อไปตามเค้าโครงที่กำหนด

- 5.4 ใช้คำพูดที่เร้าความสนใจและบุคลิกภาพชวนมอง

- 5.5 อุปกรณ์ประกอบ เช่น ภาพ ดนตรี เสียงเพลง

- 5.6 อาจจัดให้มีการแสดงละคร บทบาทสมมุติ

6. ปลุกฝังมโนทัศน์ในทางคุณธรรม คติชีวิต แนวประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าจะได้

เกิดพัฒนาการในชีวิตของเด็กเป็นสำคัญ

7.นำไปสู่กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษา เช่น

- 7.1เขียนภาษาตามเรื่อง
- 7.2อภิปราย
- 7.3รายงาน

8.การประเมินผลการเล่านิทาน ทำได้หลายกรณี เช่น

- 8.1ประเมินจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม
- 8.2ประเมินจากการอภิปรายและรายงาน
- 8.3ประเมินโดยแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ง่าย ๆ

การเล่านิทานจะประสบความสำเร็จตามที่วางไว้หรือไม่นั้น นอกจากจะมีเนื้อหาที่น่าสนใจแล้ว การใช้เทคนิคการเล่านิทานก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้นิทานนั้นสนุกสนาน และดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้มากขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครูควรศึกษาเทคนิคต่าง ๆ ให้เข้าใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เด็กให้มากที่สุด

ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจัดสอนแบบโครงการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนเรื่องความเพียรจากนิทานชาดกเรื่อง พระมหาชนก พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยใช้การสอนแบบโครงการ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้การสอนแบบโครงการ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการที่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมของพัฒนาการ และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ในโลกทางกายภาพ โลกทางสังคม ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความเพียรด้วยตนเอง

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการสอนแบบโครงการ ความเป็นมา ลักษณะของการสอนแบบโครงการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

1.ความหมายของการสอนแบบโครงการ

Katz และ Chard (1994) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการศึกษาอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่เด็กสนใจ และพิจารณาเห็นแล้วว่ามีคุณค่าในการเรียนรู้ โครงการมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญา การศึกษาในวิชาการต่าง ๆ ทักษะทางสังคม ความสามารถและเน้นการทำงานร่วมกัน

Hartman (1995) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการศึกษาที่ลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาวิธีทางในการแก้ไขปัญหา เสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการอาจใช้เวลาประมาณสัปดาห์หรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

McLean (1992) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการ เป็นวิธีการสอนที่สามารถทำให้เด็กแสดงออกถึงความสามารถที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา ยอมให้เด็กเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เปิดกว้าง ส่งเสริมความร่วมมือโดยเน้นที่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม และเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนและทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดีอีกด้วย

Trepanier-Street (1993) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะใช้การสืบสอบของหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงอย่างลึกซึ้ง และได้บูรณาการวิชาความรู้ในสาขาต่าง ๆ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะเข้าด้วยกัน โดยเด็กจะได้เรียนรู้อย่างมีความหมายจากการทำกิจกรรมในโครงการและเด็กสามารถขยายเวลาในการเรียนรู้ไปได้หลายวันหรือหลายสัปดาห์ นับเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียนอนุบาล

วัฒนา มัคคสมัน (2539) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งการให้ความสำคัญสำคัญกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และครูที่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก แสดงให้เด็กเห็นว่าครูให้ความสำคัญ เชื่อมั่นในความคิดของเด็กและให้โอกาสเด็กที่จะเรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของตนเอง

นักการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการว่า เป็นวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่ตนเองสนใจด้วยการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน วิธีนี้จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมทั้งยังเน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและยึดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก

2. ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ

การศึกษาประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ Van-Ausdal (1988) ได้กล่าวว่า การสอนแบบโครงการไม่ใช่สิ่งใหม่ในการศึกษาระดับอนุบาลหรือระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Stewast (1986) ที่ได้ยืนยันว่าแต่เดิมความคิดในการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการเคยเกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา โดยได้รับการสนับสนุนจาก Dewey และ Kilpatrick

และค้นพบว่า การสอนแบบโครงการ มีลักษณะการสอนที่ใกล้เคียงกับวิธีการสอนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากวิทยาลัยการศึกษาแห่ง Bank Street ที่เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ และมีลักษณะเหมือนกับการศึกษาแบบ Open Education ซึ่งมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการและสามารถค้นพบได้จากการศึกษาของ Isaac (1966 อ้างถึงใน Katz และ Card, 1994) ที่ได้อธิบายถึงการทำงานของเด็กในประเทศอังกฤษปี 1920

3.แนวคิดของการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการ ได้นำแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงตอนต้นศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วยแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญคือ

แนวคิดของ Friedrich Froebel ผู้ริเริ่มและก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของโลก ได้เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะได้เรียนรู้และทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานของกระบวนการเรียนรู้ และรากฐานของการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป (DuCharme, 1993)

แนวคิดแบบพิพัฒนานิยม (progressive) ของ John Dewey ได้มีการนำมาใช้อย่างมากเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระ Dewey ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและความต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสติธิในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ และมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างมีอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม (Edwards, Gandini and Forman, 1993 ; Greenberg, 1995)

แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของ Jean Piaget ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของเด็กดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือเป็นแนวคิดสำคัญของการสอนแบบโครงการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมและการเตรียมการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็ก โดยส่งเสริมการวางแผน การค้นคว้าทดลอง การทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (Katz and Chard, 1994; DuCharme, 1993; Edward, Gandini and Forman, 1993)

แนวคิดของ Vygotsky เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวหนึ่งที่กำลังถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่าcaffolding จากหลักการของ Zone of Proximal Development (ZPD) ที่เชื่อว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาสติปัญญา และทัศนคติเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครูและเพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ZPD จึงเป็นสภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายเมื่อเด็กไม่สามารถคิดแก้ไขปัญหาได้โดยลำพัง การได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าจะทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของบทบาทครู ที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการสอนแบบโครงการ (Berk,1994; Berk and Winsler,1995)

แนวคิดของ William H. Kilpatrick ได้นำแนวคิดของ Dewey มาประยุกต์ใช้โดยทำการทดลองวิชาการสอนแบบโครงการ และฝึกหัดนักศึกษาครูให้รู้จักใช้วิธีการสอนแบบโครงการ Kilpatrick ได้ศึกษาพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านต่าง ๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของระดับความสนใจและเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูเป็นผู้กำหนดหรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง Kilpatrick กล่าวว่า การสอนแบบโครงการคือหัวใจสำคัญของกิจกรรมทุกกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก (Knoll,1996)

แนวคิดของ William Jame เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์และศิลปะการสอนของครู Jame ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของจิตวิทยาในสหรัฐอเมริกา แนวคิดของเขาชี้ให้เห็นว่าการนำเอาวิทยาศาสตร์มาใช้ในการควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขณะที่การสอนถือเป็นศิลปะ ดังนั้นการสอนในชั้นเรียนจึงต้องใช้จิตวิทยาการศึกษาในการควบคุมพฤติกรรมในชั้นเรียน และควรนำหลักการทางด้านจิตวิทยามาใช้ในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูต้องศึกษา และพัฒนาการสอนของตนเอง (McCown and Roop,1990)

จากแนวคิดและหลักการสำคัญดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนาการสอนแบบโครงการในปัจจุบัน Sharan และ Sharan (1992) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า แม้การศึกษาแบบโครงการจะไม่ใช่สิ่งใหม่ในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา แต่เป็นรูปแบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้นตามความสนใจของเด็กที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นำเด็กไปสู่การทำงานในโครงการร่วมกันและเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข เช่นเดียวกับที่เคยนำมาปฏิบัติในการศึกษาที่ผ่านมา และประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการสอนแบบโครงการยังคงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

4. ลักษณะของการสอนแบบโครงการ

Katz และ Chard (1994) อธิบายถึงลักษณะของการสอนแบบโครงการที่สำคัญในการพัฒนาเด็กดังต่อไปนี้คือ

1. การสอนแบบโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ รวมถึงความรู้ ทักษะ สังคม อารมณ์ จริยธรรมและความรู้สึกถึงสุนทรียศาสตร์ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาสติปัญญา การพัฒนาชีวิตและจิตใจ โดยมุ่งให้เด็กได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบตัว และปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นแสวงหาความรู้ ขณะเดียวกันก็มุ่งส่งเสริมความร่วมมือ มิตรภาพ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นมาจากการทำงาน การแก้ปัญหา การค้นคว้าทดลองร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

2. การสอนแบบโครงการมีความสมดุลของกิจกรรม ที่เด็กจะได้เรียนรู้และปฏิบัติทั้งจากทางวิชาการ จากการเล่น และการทำงานในโครงการ

3. โรงเรียน และห้องเรียนถือเป็นชุมชนหนึ่งของเด็กที่จะได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลในสังคมโรงเรียนและห้องเรียนที่เด็กอยู่ การสอนแบบโครงการสนับสนุนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และถือเป็นชุมชนที่เด็กไม่สามารถแยกออกจากชีวิตประจำวันได้

4. การสอนแบบโครงการยังเป็นวิธีการสอนที่ท้าทายความสามารถของครูในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน ผู้แนะนำ ผู้ช่วยเหลือและเพื่อน แตกต่างจากบทบาทครูในวิธีการสอนแบบปกติ ที่ครูเป็นผู้กำหนด และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ วิธีการสอนแบบโครงการนำไปสู่การพัฒนาการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

Katz และ Chard (1994) ได้วิเคราะห์ลักษณะของการสอนแบบโครงการกับการสอนแบบปกติที่เน้นการเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านเขียนให้กับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งนำเสนอในตารางดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการสอนแบบโครงการกับการสอนแบบเตรียมความพร้อม

การจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อม	การสอนแบบโครงการ
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องการทักษะและแรงดลใจจากภายนอก ● ความตั้งใจในการทำงานของเด็กมาจากครู และรางวัลเป็นแหล่งของแรงบันดาลใจภายนอก ● ครูเป็นผู้เลือกกิจกรรมการเรียน และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับที่ศึกษา ● ครูเป็นผู้รอบรู้ทุกด้านและมองว่าเด็กเป็นผู้ไม่รู้ ● ครูเป็นผู้ที่สามารถกำหนดการเรียนรู้และความสำเร็จของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประยุกต์ทักษะการนำมาใช้ ต้องการแรง ดลใจจากภายใน ● ความสนใจของเด็กและการให้เด็กได้มีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมความมานะพยายามและเป็นแรงบันดาลใจภายในที่สำคัญ ● เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียม โดยค้นหาระดับที่เหมาะสมและ ทำทนาย ● เด็กเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ● เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และประเมินความสำเร็จของตนเองร่วมกับครู

ที่มา : Engaging children's minds:The project approach (Katz and Chard,1994 : 19)

5. ขั้นตอนการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการแบ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการออกเป็น 3 ระยะที่สำคัญ (Katz,1994; Katz and Chard,1995) คือ

ระยะที่ 1 ระยะทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวข้อที่จะทำการสืบค้น หัวข้ออาจเสนอโดยเด็กหรือครู ในระยะแรกที่เด็กยังไม่มีประสบการณ์ ครูอาจเสนอหัวข้อที่คิดว่าเด็กรน่าจะสนใจและมีคุณค่าในการเรียนรู้ โดยใช้หลักการเลือกหัวข้อดังนี้

1. หัวข้อ ควรจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กอย่างน้อยเด็กควรจะมีประสบการณ์กับหัวข้อเพื่อเด็กจะสามารถตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อได้
2. มีการส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออกเขียนได้ จำนวน และควรที่จะบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าไป เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาและศิลปะ

3. หัวข้อควรมีคุณค่าเพียงพอที่จะให้เด็กได้ใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าอย่างน้อย 1

สัปดาห์

4. หัวข้อสามารถค้นคว้าหรือทดสอบในโรงเรียนมากกว่าที่ไปทำที่บ้าน

เมื่อได้เรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (mind map or web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวข้อนั้นและจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียนซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างการทำโครงการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวข้อย่อยได้อีก นอกจากนี้ช่วงอภิปรายระดมความคิด ครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด เด็กจะเสนอประสบการณ์และเสนอแนวคิดสิ่งที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบจดหมายเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องหัวข้อเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนจะได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรี และ บทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ระยะให้เด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่การออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่าง ๆ สำรวจ คาคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้

ระยะที่ 3 ระยะประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานในโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนได้เรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงจุดที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านทางศิลปะ ทางละคร สูดทำยครุ่นำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

6. กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ

Chard (1992) ได้เสนอกิจกรรมที่สำคัญในโครงการไว้ 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการพูดคุยสนทนา สำหรับเด็กวัยอนุบาลการพูดคุยสนทนาเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก เพราะนำมาสู่การพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ในชั้นเรียน หรือในกลุ่มเล็ก ๆ จะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดได้ดียิ่งขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโครงการ รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด และรับรู้ความคิดของผู้อื่น
  2. กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนาม หรือ การทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งของและรวมถึงการไปทัศนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา การปฏิบัติงานภาคสนามจึงเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เห็น ได้ฟัง ได้ดู ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น ได้ชิมรสกับสิ่งที่สนใจ จึงเป็นเสมือนการค้นคว้าทดลอง ซึ่งการทำงานภาคสนามหรือการทัศนศึกษานั้น อาจะอยู่ในบริเวณโรงเรียน
  3. กิจกรรมการนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่เด็กถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ โดยนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์ การสร้าง การแสดง การร้องเพลงและอื่น ๆ
  4. กิจกรรมการค้นคว้า เป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ของจริง และทุติยภูมิ เช่น หนังสือ สื่อการเรียนรู้อื่นต่าง ๆ กิจกรรมการค้นคว้าจะทำให้เด็กได้พัฒนาความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ และสนับสนุนการทำงานในโครงการให้บรรลุเป้าหมาย
  5. กิจกรรมการจัดการแสดง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้นำเสนอผลงานที่ทำในโครงการออกเผยแพร่ และทำให้บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อน ๆ และผู้สนใจได้เข้าใจการเรียนรู้ในโครงการเพิ่มมากขึ้น และเป็นการนำเสนอความสำเร็จและความภาคภูมิใจของเด็กในโครงการ โดยส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นในระยะสิ้นสุดโครงการในรูปแบบของนิทรรศการ การแสดง ผลงาน การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิตผลงาน เป็นต้น
- กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของการสอนแบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้โดยการคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ และใช้กิจกรรมที่หลากหลายเปิดกว้างสำหรับเด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ โดยร่วมมือกันวางแผนกำหนดแนวทางการเรียนรู้ และให้ระยะเวลาที่พอเพียงกับความต้องการของเด็ก มีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้คิด และเป็นผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะสามารถคิดตัดสินใจเลือก และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการร่วมกัน อันเป็นผลมาจากความสนใจและความท้าทายของโครงการ

ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียรและการสอนแบบโครงการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียร

Constantinople (1969) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของนักศึกษาในระดับวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และมีการติดตามผลอีกครั้งเมื่อเวลาผ่านไป 2 ปี ผลการศึกษาพบว่าคะแนนของชั้นพัฒนาการมีความสัมพันธ์กับอายุ คือ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น คะแนนในทางบวกของบุคลิกภาพเพิ่มขึ้น คะแนนในทางลบของบุคลิกภาพลดลง และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในองค์ประกอบด้านความเพียร

Nunn (1987) ได้ศึกษาความเพียรและพฤติกรรมของนักเรียนชายเกรด 5 ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเพียรกับพฤติกรรมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และระดับการศึกษาของบิดามารดา

Kowaz (1991) ได้ศึกษาความมานะอดทนของเด็กในเรื่องความสัมพันธ์ของเด็กต่อขบวนการทำงาน พบว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อการทำงานของเด็กคือ สติปัญญา พฤติกรรมและความรู้สึก

วันเพ็ญ เกาสวัสดิ์ (2536) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมานะอดทนของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมานะอดทนในระดับสูง รองลงมาคือ ความมุ่งหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน และกรอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตามลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

Collings (1923 อ้างถึงใน Knoll, 1996) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การสอนแบบโครงการในระยะแรกของการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสอนแบบโครงการขึ้น พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ใช้การสอนแบบโครงการ สามารถทำคะแนนการสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานที่เน้นการเขียน การอ่าน และคณิตศาสตร์ได้สูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมที่มาจากการสอนที่เน้นการอ่านเขียนโดยตรง และมีทักษะทางสังคม มีทัศนคติที่ดีและมีพฤติกรรมเอื้อสังคม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนั้นนำไปสู่แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

Gardner (1983; 1989) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการสอนแบบโครงการนั้นมีรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริม สติปัญญาให้กับเด็กทั้ง 7 ด้านได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง

Rabbitti (1992) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Villela ประเทศอิตาลี พบว่า บทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่า ครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการ ให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือและการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการศึกษายืนยันแสดงให้เห็นว่า บทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการสอนแบบโครงการอย่างมาก

Burr (2001) ได้ศึกษาวิจัยกรณีตัวอย่างการสอนแบบโครงการของครู 3 คน ที่ได้รับการอบรมเรื่องการสอนแบบโครงการพบว่า การอบรมการสอนแบบโครงการช่วยให้ครูได้ตรวจทานการทำงานของตนเองร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ได้มีโอกาสสังเกตการสอนของครูคนอื่นและประเมินผลตัวเองทำให้ครูทั้ง 3 คน สามารถนำการสอนแบบโครงการไปใช้ได้อย่างประสบผลสำเร็จ ช่วยเหลือเด็กได้แสดงความรู้ออกมามากยิ่งขึ้น

วัฒนา มัคคสมัน (2539) ได้ศึกษาการพัฒนาในรูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบโครงการในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่าการสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการสอนแบบโครงการในการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า การสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และจริยธรรมทางสังคมด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันของเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ

บังอร ภัทรโกมล (2540) ได้ศึกษาการสอนแบบโครงการในการส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยตัวเรา พบว่า การสอนแบบโครงการช่วยส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ

เปลว บุริสาร (2543) ได้ศึกษาความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนแบบโครงการ พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและระดับความสามารถในการแก้ปัญหาลำบาก หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการแล้วมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเพียรและการสอนแบบโครงการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักและแนวทางในการทดลองส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้การสอนแบบโครงการและนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ในด้านของความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร และพฤติกรรมความเพียร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับความเพียร แนวคิดและทฤษฎีในเรื่องการสอนแบบโครงการ และบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยอนุบาล อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กวัยอนุบาล อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประถม นนทรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งโรงเรียนมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวน 1,080 คน จำนวนห้องเรียน 31 ห้องเปิดสอน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีห้องเรียนของชั้นอนุบาล 1 และ 2 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 112 คน ครูอนุบาลทั้งหมด 4 คน ทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะหลากหลาย ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน มีทั้งผู้ใช้แรงงาน ค้าขายและรับราชการ

3. เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้เขตชุมชน การคมนาคมค่อนข้างสะดวก

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 2 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 32 คน ทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรก่อนการทดลอง แล้วจับคู่คะแนนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน จำนวน 16 คู่ แยกเป็น 2 กลุ่ม จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบโครงการ และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนตามปกติ

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาลก่อนการสอนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยวิธีการจับคู่คะแนน

คู่ที่	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
1	คนที่ 3 14	คนที่ 4 14
2	คนที่ 18 14	คนที่ 6 14
3	คนที่ 31 12	คนที่ 2 12
4	คนที่ 9 11	คนที่ 19 12
5	คนที่ 16 11	คนที่ 21 12
6	คนที่ 24 11	คนที่ 11 12
7	คนที่ 7 10	คนที่ 25 12
8	คนที่ 8 10	คนที่ 29 12
9	คนที่ 12 10	คนที่ 30 12
10	คนที่ 17 10	คนที่ 5 10
11	คนที่ 26 10	คนที่ 20 10
12	คนที่ 28 10	คนที่ 15 9
13	คนที่ 22 9	คนที่ 27 9
14	คนที่ 14 8	คนที่ 23 8
15	คนที่ 32 8	คนที่ 13 7
16	คนที่ 1 6	คนที่ 10 6
รวม	164	รวม 170
	$\bar{X} = 10.250$	$\bar{X} = 10.625$
	$S_x = 2.049$	$S_x = 2.334$
$t = .483$		

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร

ลักษณะสำคัญ

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร มีลักษณะเป็นคำถามที่กำหนดให้เด็กเลือกคำตอบจากภาพสถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ ในแต่ละข้อของแบบทดสอบมี 3 ตัวเลือก คะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยให้เด็กได้แสดงความรู้เกี่ยวกับ ความสำคัญของความเพียร ประโยชน์ของความเพียรและผลเสียของการขาดความเพียรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ

1.ศึกษาหลักการ วิธีการ ตัวอย่างการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบโดยถามความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในด้านความสำคัญของความเพียร ประโยชน์ของความเพียร และผลเสียของการขาดความเพียรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ รวมข้อสอบทั้งหมด 20 ข้อ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ตารางที่ 4 โครงสร้างข้อสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรและสัดส่วนคะแนนและ จำนวนข้อสอบ

หัวข้อ	จำนวนข้อสอบ(ข้อ)	ร้อยละ (%)
1. ความสำคัญของความเพียร : ทำงานได้สำเร็จ (อธิปไตย 4)	8	40
- ฉันทะ (ความพอใจในงานที่ทำ)	2	10
- วิริยะ (พยายามและตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย)	3	15
- จิตตะ (สนใจและเอาใจใส่ในการทำงาน)	2	10
- วิมังสา (ใช้สติปัญญาวางแผนและแก้ไขการทำงาน)	1	5
2. ประโยชน์ของความเพียร	6	30
- ทำงานสำเร็จและได้รับคำชมเชย	2	10
- ภาคภูมิใจในผลงานของตน	2	10
- ได้รับรางวัล	2	10
3. ผลเสียจากการขาดความเพียร	6	30
- ทำงานไม่สำเร็จและรู้สึกผิดหวัง	2	10
- ทำให้คนอื่นเสียใจ / ผิดหวัง	2	10
- ถูกลงโทษ	2	10
รวม	20	100

3. ดำเนินการออกแบบและสร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเพียร ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้
4. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบในแต่ละข้อ โดยมีหลักการให้คะแนนดังนี้
ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่ตอบถูกในสถานการณ์ที่กำหนดในข้อนั้น ๆ
ให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่ผิด หรือเมื่อเด็กไม่ตอบคำถาม
5. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พิจารณาความเหมาะสมของ
สำนวนภาษา ครูเสนอแนะให้แก้ไขสำนวนภาษาในคำถามบางข้อ
6. ปรับปรุงแบบทดสอบตามที่ครูเสนอแนะแล้วนำแบบทดสอบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา
ความตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาและระดับคำถาม ตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนที่เหมาะสม
กับเด็กวัยอนุบาลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขข้อคำถามและตัวเลือกบางข้อ
7. นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเพียรที่ปรับแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตน้ำทิพย์ จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำ
การวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อเพื่อหาระดับความยาก (level of difficulty) และค่า
อำนาจจำแนก (discrimination power) โดยใช้เทคนิค 27 % ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{R_U + R_L}{2f}$$

$$D = \frac{R_U - R_L}{f}$$

- เมื่อ
- P หมายถึง ค่าระดับความยาก
  - D หมายถึง ค่าอำนาจจำแนก
  - R_U หมายถึง จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก
  - R_L หมายถึง จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก
  - f หมายถึง จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบทั้ง 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกและค่าระดับความยากอยู่ในระดับ
เกณฑ์ที่ใช้ได้ คือ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ขึ้นไป และค่าระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.56 - 0.70

8. นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร โดยใช้สูตร KR 20 (Kuder - Richardson) ดังนี้

$$r_u = \frac{n}{(n-1)} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right)$$

- r_u หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง
 n หมายถึง จำนวนข้อสอบ
 S_t^2 หมายถึง ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งฉบับ
 p หมายถึง สัดส่วนของคนที่ตอบถูกในแต่ละข้อ
 $q = 1-p$

ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาลมีค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.76

แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียร

ลักษณะสำคัญ

แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียร มีลักษณะเป็นตารางการสังเกตซึ่งได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลจำนวน 9 พฤติกรรมย่อย และระดับคะแนนที่ให้ในแต่ละครั้งที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (Mosaic) รูปปลาที่กำหนดไว้ โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 15 นาที รวม 3 ครั้ง ใช้เวลา 45 นาทีเพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์

ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกต

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเพียรของเด็ก

2. กำหนดพฤติกรรมที่มีลักษณะสอดคล้องกับความเพียรของเด็กวัยอนุบาลดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์โครงสร้างพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้

อิทธิบาท 4	พฤติกรรมที่กำหนด (9 พฤติกรรม)
ฉันทะ (2 พฤติกรรม)	1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2. พอใจในการทำงานของตน
วิริยะ (3 พฤติกรรม)	1. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเวลาที่กำหนด 2. อุตุนต่อความยากลำบากในการทำงาน 3. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง
จิตตะ (2 พฤติกรรม)	1. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2. รับผิดชอบการทำงานของตน
วิมังสา (2 พฤติกรรม)	1. มีการปรับปรุงวิธีการทำงาน 2. ลงมือทำงานตามการปรับวิธีการทำงานจนได้ผลงานที่ดีขึ้น

3.นำลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเพียรของเด็ก โดยสังเกตจากการทำกิจกรรมสร้างสรรค์รูปปลา(Mosaic) จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 15 นาที รวมระยะเวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมด 45 นาที

4.นำแบบสังเกตที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงของแบบสังเกต ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะด้านรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของพฤติกรรมและผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5.หาความเที่ยงให้แบบสังเกต โดยนำแบบสังเกตที่ผ่านการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการสังเกตและบันทึกอย่างอิสระ ไม่ปรึกษากันแล้วนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ α (α - Coefficient) ของ Cronbach

$$\alpha = \frac{k}{k - 1} \left(1 - \frac{\sum s_t^2}{s_t^2} \right)$$

α หมายถึง สัมประสิทธิ์แห่งความสอดคล้องภายในของ Cronbach

k หมายถึง จำนวนข้อทั้งหมด

s_1^2 หมายถึง ความแปรปรวนของแต่ละรายข้อ

s_t^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม
ค่าความเที่ยงที่วิเคราะห์ได้เท่ากับ .89 และหาค่าความเที่ยง ระหว่างผู้สังเกต โดยคำนวณหาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson product-moment coefficient correlation coefficient =
 r_{tt}) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{(N\sum X^2 - (\sum X)^2)(N\sum Y^2 - (\sum Y)^2)}}$$

เมื่อ r_{tt} คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
N คือ จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum XY$ คือ ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนการสอบครั้งแรก (X) และ
คะแนนการสอบครั้งที่สอง (Y)
 $\sum X$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนการสอบครั้งแรก
 $\sum Y$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนการสอบครั้งที่สอง
 $\sum X^2$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนการสอบครั้งแรก
 $\sum Y^2$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนที่ได้จาก
การสอบครั้งที่สอง

ผลของการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตค่าตรงกันเกินร้อยละ 80 เป็นจำนวน 3 ครั้งติด
ต่อกัน คือ .86, .89 และ .90

3.แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก

ลักษณะสำคัญ

แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก ภายหลังจากทดลอง
เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่มีจำนวน 5 ข้อ ดำเนินการสร้างดังนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในเด็กวัยอนุบาล ความเพียรและการจัดประสบการณ์ในโครงการ
2. วิเคราะห์กระบวนการสอนแบบโครงการ ได้ข้อสรุปมาเป็นประเด็นคำถาม
3. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ ได้คำถามจำนวน 5 ข้อ

ตารางที่ 6 ตารางวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก

เนื้อหา	จำนวนคำถาม (ข้อ)
1. เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ	2
2. เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำในโครงการ	2
3. เกี่ยวกับผลงานที่ทำในโครงการ	1
รวม	5

4. นำแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาลอายุ 5-6 ขวบ จำนวน 7 คน ของโรงเรียนเกษมพิทยาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และผ่านการสอบแบบโครงการมาแล้ว ที่พิจารณาความเหมาะสมของภาษาและแนวทางในการตอบแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงสำนวนภาษาในบางข้อ

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการจากการทดลองใช้ไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะนั้น

4.การปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะสำคัญ

นิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก ที่ได้รับการขยายของเนื้อหาและภาษาให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล และมุ่งให้เห็นความเพียรของพระมหาชนกชัดเจนยิ่งขึ้น ภาพมีขนาดใหญ่ รายละเอียดของภาพน้อย ระบายด้วยสีน้ำที่สดใส ดึงดูดความสนใจของเด็กวัยอนุบาลได้ดี

ขั้นตอนการปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก

1. ศึกษาค้นคว้านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
2. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการและงานวิจัยจากเอกสารเกี่ยวกับการเขียนนิทานสำหรับเด็กวัยอนุบาล
3. ร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล ที่ปรับเนื้อเรื่องให้สั้น ใช้ภาษาที่ง่ายและเน้นให้เห็นความเพียรของพระมหาชนกอย่างชัดเจน
4. นำร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและแนวทางในการแก้ไข

ปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขภาษา และเสนอแนะการจัดทำภาพประกอบนิทาน

5. นำร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาจัดทำเป็นนิทานประกอบภาพเคลื่อนไหว แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง

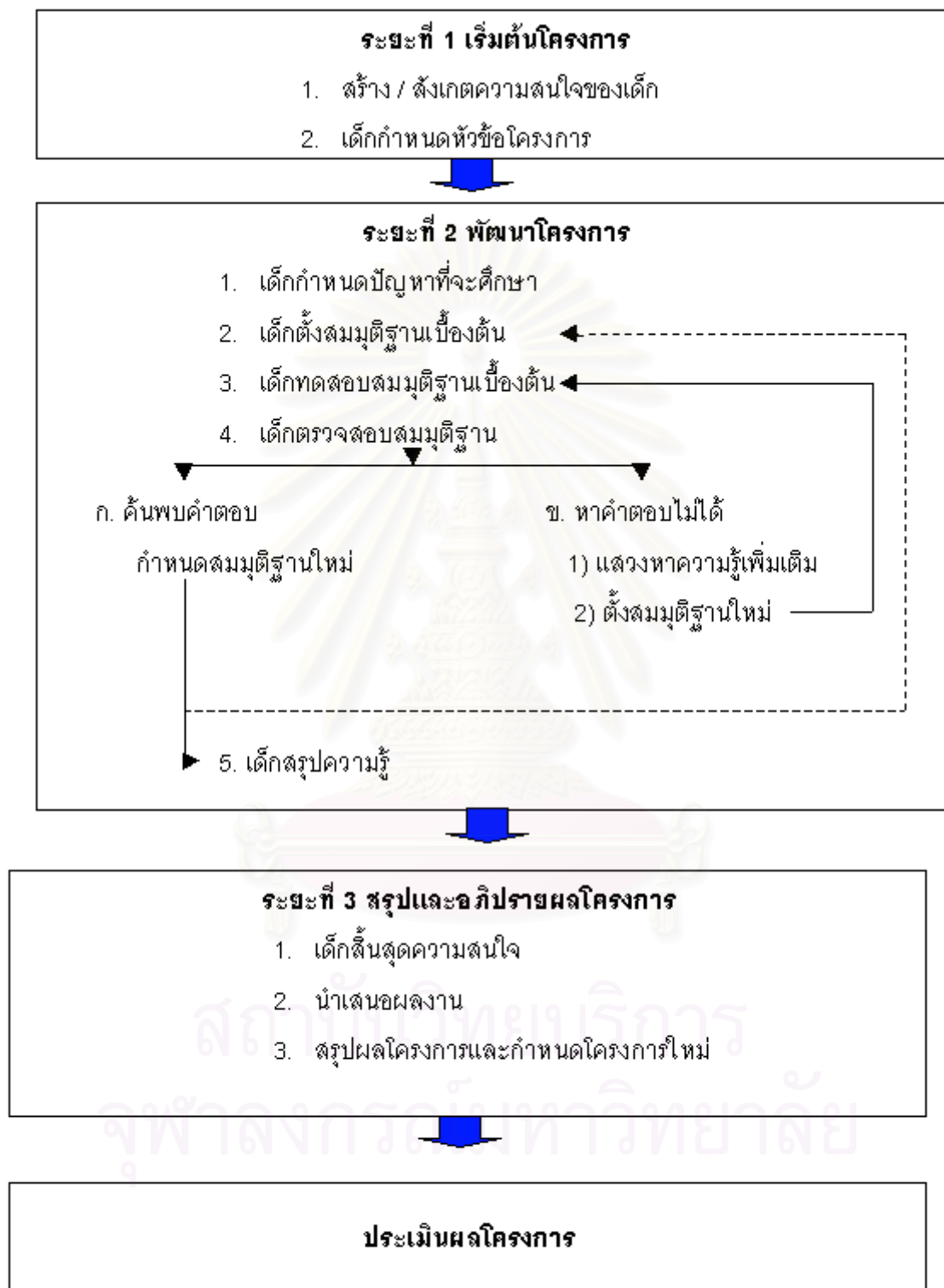
6. นำนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลไปแล้วให้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ปรากฏว่าเด็กให้ความสนใจและเข้าใจในเรื่องพระมหาชนกฉบับอนุบาลเป็นอย่างดี

5. การเปรียบเทียบกรอบความคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการและแผนการสอนตามปกติ มีรายละเอียดดังนี้

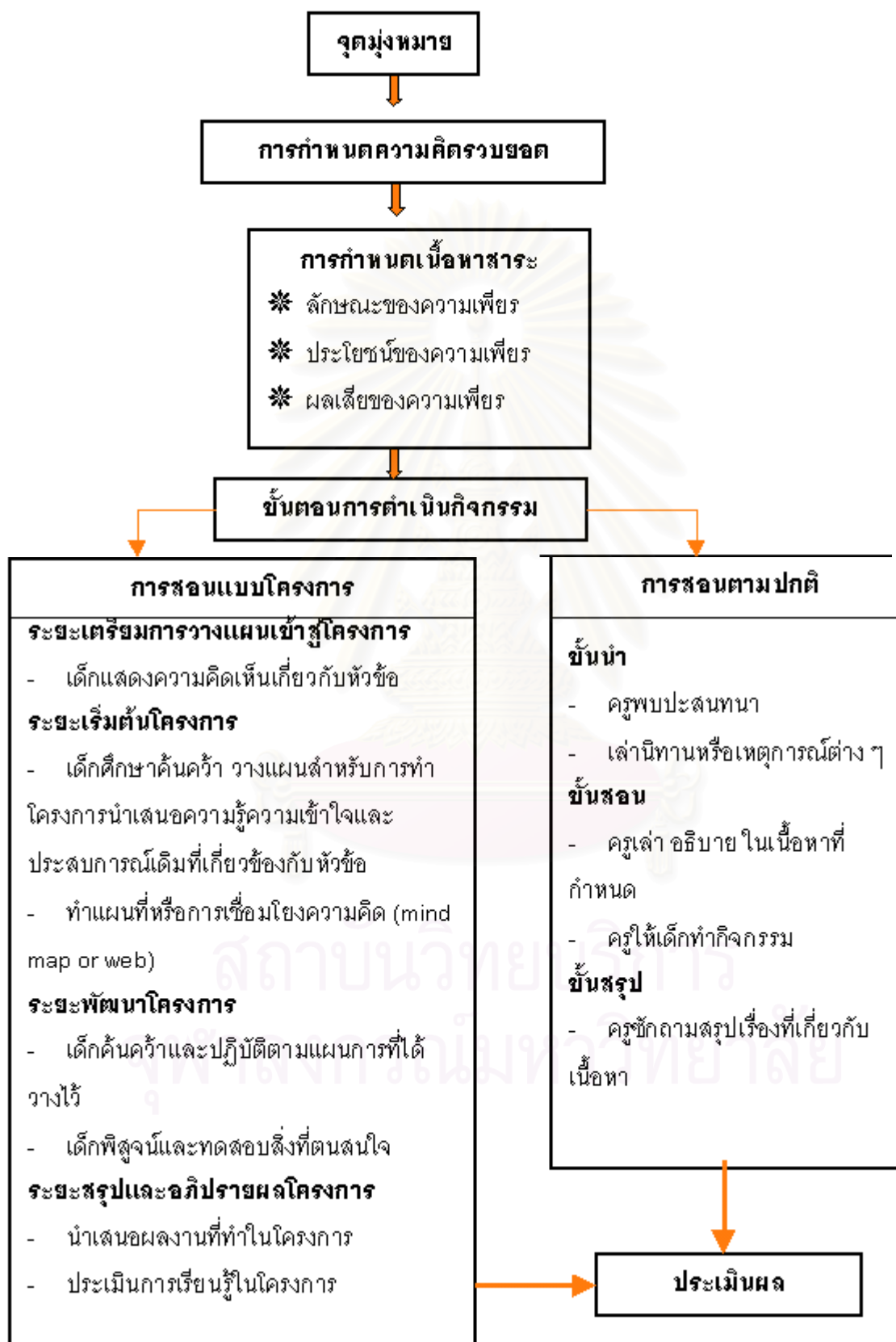
แผนภูมิ ที่ 1 แสดงกรอบความคิดของการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบความคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ

แผนภูมิที่ 3 เปรียบเทียบกรอบความคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการและการสอนตามปกติ

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบบทบาทครู บทบาทนักเรียน ลักษณะของกิจกรรมและสภาพแวดล้อม

การสอนแบบโครงการ	การสอนตามปกติ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริมสนับสนุน ให้เด็กคิดวิเคราะห์ วางแผน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง 2. ครูมีบทบาทในการส่งเสริม กระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์ วางแผน และแก้ปัญหาร่วมกันกับเพื่อน 3. ครูรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นในทุกเรื่อง 4. ครูลดบทบาทของตัวเองในการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้เด็กเป็นผู้ทำงาน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเด็กเอง 5. ครูเปิดโอกาสให้ เด็ก และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ 6. ครูสังเกตความสนใจและพฤติกรรมของเด็ก เป็นรายบุคคล ครูจดบันทึกความสนใจและพฤติกรรมของเด็กเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูกำหนดเนื้อหาในการสอน วิธีการสอน 2. ครูควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ครูกำหนดให้ถูกต้องและเป็นระเบียบ 3. เน้นการบรรยายและอธิบาย ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และความคิดเห็นเพียงฝ่ายเดียว 4. ครูเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก
<p>บทบาทเด็ก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. เด็กเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมด้วยตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่น ผ่านการแสดงความคิดเห็น การทำงานและการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมที่เด็กได้ร่วมกันกำหนด 	<p>บทบาทเด็ก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กเป็นผู้รับข้อมูลความรู้ที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดให้ 2. เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงที่ครูเป็นผู้กำหนด

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบบทบาทครู บทบาทนักเรียน ลักษณะของกิจกรรมและ สภาพแวดล้อม (ต่อ)

การสอนแบบโครงการ	การสอนตามปกติ
<p>ลักษณะของกิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นกิจกรรมที่เด็กเลือกเองตามความสนใจ 2. เด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมร่วมกัน 3. กิจกรรมที่เด็กทำบางอย่างต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และสรุปผลกิจกรรมนั้น เช่น การทำหนังสือ การแสดงละคร และการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ <p>สภาพแวดล้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บรรยากาศเป็นกันเอง เป็นมิตร อบอุ่นและมีอิสระ 2. มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเด็กกับเพื่อน เด็กกับครูและเด็กกับวิทยากรหรือบุคคลทั่วไป 	<p>ลักษณะของกิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่ครูคิดว่าเด็กสนใจ 2. กิจกรรมที่ครูกำหนดจะเป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้สั้น เนื้อหากิจกรรมไม่ต่อเนื่องกัน <p>สภาพแวดล้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บรรยากาศที่ไม่เป็นอิสระ เด็กต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ครูกำหนด 2. มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเด็กและครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ดำเนินการทดลองสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการในกลุ่มทดลอง และดำเนินการสอนตามปกติในกลุ่มควบคุม ใช้ระยะเวลาในการทดลองกลุ่มละ 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ช่วงเวลา 08.30 – 10.00 น.

2. ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกคำพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเพียรของเด็กขณะทำกิจกรรม รวมทั้งผลงานของเด็กตลอดระยะเวลาที่เด็กทำโครงการ

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลหลังการทดลองโดยนำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลที่ใช้ทดสอบและสังเกตก่อนเรียนมาทดสอบและสังเกตกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่งและผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เด็กในกลุ่มทดลองเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา 2 สัปดาห์

ตารางที่ 8 แสดงการดำเนินการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบ โครงการเพื่อส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

ช่วงเวลา	ขั้นตอนการดำเนินการ
สัปดาห์ที่ 1 - 2 วันจันทร์ – วันศุกร์	<p>ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล เพื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์แบ่งกลุ่มตัวอย่างและสังเกตพฤติกรรมความเพียรในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์รูปปลาในเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม</p>
สัปดาห์ที่ 3 – 12 วันจันทร์ - วันศุกร์	<p>ผู้วิจัยดำเนินการสอนแบบโครงการเรื่องพระมหาชนกกับกลุ่มทดลองดังนี้</p> <p>ระยะเตรียมตัวเข้าสู่โครงการ จัดสภาพห้องเรียนที่สร้างความสนใจในเรื่องพระมหาชนกแก่เด็ก</p> <p>ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เด็กเลือกหัวข้อโครงการพระมหาชนก มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ของเด็กในเรื่องพระมหาชนก</p> <p>ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษาในเรื่องพระมหาชนก เด็กวางแผน ดำเนินการค้นคว้าหาคำตอบ ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน</p> <p>ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ เด็กหมดความสนใจในโครงการ นำเสนอความรู้ที่พบ และกำหนดโครงการใหม่</p> <p>ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามปกติกับกลุ่มควบคุม</p>
สัปดาห์ที่ 13 – 14 วันจันทร์ – วันศุกร์	<p>ผู้วิจัยเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาลและสังเกตพฤติกรรมความเพียรในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์รูปปลาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกของเด็กในกลุ่มทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์</p>

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเอกพันธ์กันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

MS_b = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

2. ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรและแบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรและคะแนนพฤติกรรมความเพียรของกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กในการทำกิจกรรมโครงการพระมหาชนก

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการทดสอบสมมุติฐานในงานวิจัยเรื่องนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรและพฤติกรรมความเพียร โดยใช้สูตร

1.1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ของคะแนนโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

สงวนลิขสิทธิ์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 คำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stand Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 X = คะแนนของนักเรียน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรและคะแนนพฤติกรรมความเพียรของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร (t - test)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D = ผลต่างระหว่างคะแนนที่สัมพันธ์กันแต่ละคู่
 $\sum D$ = ผลรวมของผลต่างของคะแนน
 $\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนน
 $(\sum D)^2$ = ผลรวมของ D ทั้งหมดยกกำลังสอง
 N = จำนวนนักเรียน
 df = N - 1

สภามหาวิทยาลัยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการ ที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล” แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองในด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเพียร เพื่อแสดงว่าในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีความเพียรไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลของการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลจากการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช ฯ โดยการสอนแบบโครงการ ในด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร

ตอนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ผลของการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลจากการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช ฯ โดยการสอนแบบโครงการ ในด้านพฤติกรรมความเพียร

ตอนที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมใน โครงการพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองในด้าน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเพียร เพื่อแสดงว่าในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีความเพียรไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนประถมนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน โดย การทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรก่อนการเรียน แล้วจับคู่คะแนนที่เท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน จำนวน 16 คู่ จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ผู้วิจัยสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการกับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยใช้แผนการสอนตามปกติ โดยผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ ความเข้าใจของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองสอนและ แสดงค่าสถิติ F เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์กัน

กลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F
ทดลอง	10.2500	2.0494	1.071
ควบคุม	10.6250	2.3345	

$$F_{\text{ตาราง}} = 1.84$$

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ความ เข้าใจเรื่องความเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ ความเข้าใจของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองสอนและแสดง ค่าสถิติที (t-test) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม

กลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
ทดลอง	10.6250	2.3345	.483
ควบคุม	10.2500	2.0494	

$P < .05$ ($.05t_{30} = 1.697$)

จากตารางที่ 10 พบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเพียรของเด็กกลุ่มทดลองและเด็กกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองสอนไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลของการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลจากการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช ฯ โดยการสอนแบบโครงการ ในด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการสอน และแสดงค่าสถิติ t (t-test) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองสอน

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
หลังสอน	16.7500	1.9833	15.922*
ก่อนสอน	10.2500	2.0494	

* $p < .05$ ($.05t_{15} = 1.753$)

จากตารางที่ 11 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองสอนพบว่า หลังการทดลองสอนเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการมีคะแนนความเพียรด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนทดลองสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองสอน และแสดงค่าสถิติ t (t-test) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองสอน

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
หลังสอน	14.8750	2.0616	7.316*
ก่อนสอน	10.6250	2.3345	

* $p < .05$ ($.05 t_{15} = 1.753$)

จากตารางที่ 12 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองสอนพบว่า หลังการทดลองเด็กที่เรียนตามแผนการสอนปกติ มีคะแนนความเพียรสูงกว่าก่อนทดลองสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเพียรในด้านความรู้ ความเข้าใจของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสอนและ แสดงค่าสถิติ t (t-test) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
ทดลอง	16.7500	1.9833	2.622*
ควบคุม	14.8750	2.0616	

* $p < .05$ ($.05t_{30} = 1.697$)

จากตารางที่ 13 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเพียรของเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่ม ควบคุม หลังการทดลองสอนพบว่า เด็กกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนิทานชาดกเรื่อง พระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการมีคะแนนความเพียรด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ผลของการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล จากการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ โดยการสอนแบบโครงการ ในด้านพฤติกรรมความเพียร

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมความเพียรในของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองสอนและแสดงค่าสถิติ t (t-test) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม

กลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
ทดลอง	65.50	8.77	0.469
ควบคุม	64.38	3.88	

$p < .05$ ($.05t_{30} = 1.697$)

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมความเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองสอนไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมความเพียรของเด็ก
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดสอบและแสดงค่าสถิติ t (t-test)
ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม

กลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
ทดลอง	72.94	2.93	5.669*
ควบคุม	66.25	3.70	

* $p < .05$ ($.05t_{30} = 1.697$)

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมความเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกพระราชินีพณธิ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกของเด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลอง จำนวน 16 คน

1. เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลอง จำนวน 16 คน มีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก เพราะเรียนแล้วสนุก ได้ความรู้ และได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย
2. เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน ชอบการแสดงละครเรื่องพระมหาชนกเด็กกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน ชอบการไปทัศนศึกษาที่วัดคลองเตยใน และอีก 1 คน ชอบการสร้างเรือ
3. เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน ชอบผลงานการแสดงละครเรื่องพระมหาชนก เด็กกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน ชอบหนังสือพระมหาชนกที่เด็กทำขึ้นเอง เด็กกลุ่มทดลองอีก 2 คน ชอบดินน้ำมันที่ปั้นเป็นรูปทหาร และอีก 1 คน ชอบการสร้างเมืองที่ทำจากกล่องขนาดใหญ่

นอกจากนี้เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลองทั้งจำนวน 16 คน อยากจะทำกิจกรรมในโครงการอื่นและโครงการที่เด็กอยากทำคือโครงการปลา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล มีลำดับขั้นตอนการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยการสอนแบบโครงการที่มีผลต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร
2. เพื่อศึกษาผลการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยการสอนแบบโครงการที่มีผลต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านพฤติกรรมความเพียร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กวัยอนุบาลในการทำกิจกรรมในการสอนแบบโครงการเรื่องพระมหาชนก พระราชินีพันทิพย์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

สมมุติฐานของการวิจัย

หลังจากการทดลองนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกแบบโครงการแล้ว

1. เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามปกติ
2. เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนด้านพฤติกรรมความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน โดยใช้แผนการสอนตามปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเพียร
2. เลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยอนุบาล อายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประถมณนทรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 32 คน จับคู่คะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน 6 คู่ แล้วจับ

แยกคู่เป็น 2 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับสอนแบบโครงการ และกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนปกติ

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล และแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการของเด็กวัยอนุบาล นำเครื่องมือทั้ง 3 ชุดเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพิจารณาความตรงของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาและแนวทางในการแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยง ความยาก อำนาจจำแนกของแบบทดสอบ และหาความเที่ยงของแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ

4. ปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล นำร่างนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกฉบับเด็กวัยอนุบาลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 เก็บข้อมูลก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรเพื่อนำไปวิเคราะห์แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วสังเกตพฤติกรรมความเพียรโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.2 จัดการสอนแบบโครงการเรื่องพระมหาชนกในกลุ่มทดลอง และสอนตามแผนการสอนปกติ ในสอนกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 10 สัปดาห์

5.3 ทดสอบหลังเรียนโดยนำแบบทดสอบและแบบสังเกตชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการเรียนมาทดสอบและสังเกตนักเรียนทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง และสัมภาษณ์เด็กกลุ่มทดลองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรและแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการมาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระดับความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ระยะก่อนการทดลอง ด้านความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ระยะหลังการทดลอง ด้านความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก ระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง พบว่าระดับความเพียรด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กวัยอนุบาลในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเพียรไม่แตกต่างกัน
2. หลังการทดลอง เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลองมีระดับความเพียรด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเด็กวัยอนุบาลกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่าเด็กอนุบาลที่ได้รับการสอนความเพียรจากนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนความเพียรในด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามปกติ
3. หลังการทดลอง เด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมความเพียรสูงกว่าเด็กวัยอนุบาลกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่าเด็กอนุบาลที่ได้รับการสอนความเพียรจากนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนนพฤติกรรมความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามปกติ
4. หลังการทดลอง เด็กอนุบาลกลุ่มทดลองทั้ง 16 คนที่ผ่านการจัดกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ เด็กชอบกิจกรรมการแสดงละครเรื่องพระมหาชนกมากที่สุด รองลงมาคือ การไปทัศนศึกษาที่วัดคลองเตยใน และ การสร้างเรือ ตามลำดับ ผลงานที่เด็กในกลุ่มทดลองชื่นชอบมากที่สุดคือ หนังสือเรื่องพระมหาชนกที่เด็กทำขึ้นเอง รองลงมาคือ เมืองที่สร้างจากกล่องขนาดใหญ่ และปลาและปูที่ใช้ในการแสดงละคร ตามลำดับ เด็กในกลุ่มทดลองทุกคนต้องการทำกิจกรรมในโครงการอีก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้ การสอนแบบโครงการ ที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ด้านความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความ เพียร หลังจากการทดลองสอน ผู้วิจัยได้ประเมินระดับความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในด้านความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมความเพียรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการทดสอบสมมุติฐานการศึกษาวิจัย พบว่าการสอนความเพียรจากนิทานชาดกเรื่อง พระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการ สามารถส่งเสริมระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร และพัฒนาการด้านพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลให้สูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่ง สามารถอธิบายถึงปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเพียรจากนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การ สอนแบบโครงการที่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การสอนแบบโครงการเรื่องพระมหาชนกกับการส่งเสริมความเพียรให้กับเด็กวัย อนุบาล

ลักษณะการสอนแบบโครงการพระมหาชนก เป็นการดำเนินการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พูด คุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จินตนาการและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เด็กสนใจ เด็กได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย ซึ่งในหัวข้อการศึกษาของ โครงการสามารถบูรณาการและนำความรู้ด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมในโครง การได้ ขณะเดียวกันการสอนแบบโครงการจะพัฒนาเด็กไปสู่การเรียนรู้และฝึกฝนการทำงานด้วย ความสามารถของตนเองและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เด็กสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้ร่วม กันวางแผนและทำงานที่ได้รับมอบหมาย สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจจริง ความมานะพยายามในการ ทำงาน ความเอาใจต่อกิจกรรมที่ทำ และการตรวจสอบผลงานและพัฒนางานที่ได้ รับมอบหมายให้มี คุณภาพยิ่งขึ้นตามหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การดำเนินงาน ในโครงการประสบความสำเร็จ

การดำเนินงานในโครงการพระมหาชนกเพื่อส่งเสริมความเพียรให้แก่เด็กวัยอนุบาลกลุ่ม ทดลอง มีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้และกิจกรรมสำคัญที่โครงการได้กำหนดขึ้นเป็น 4 ระยะเวลาเพื่อเป็นแนว ทางในการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ เป็นระยะที่เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อที่ จะต้องทำการศึกษาร่วมกัน เด็กได้เรียนรู้การเสนอความคิดเห็นและใช้การลงมติที่เป็นสาระสำคัญใน การสอนแบบโครงการ เป็นการเลือกหัวข้อที่เด็กพอใจและเต็มใจที่จะศึกษาค้นคว้า ร่วมกันซึ่งเป็นก้าวแรกของการตัดสินใจ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานต่าง ๆ ในโครงการ

ระยะเริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่เด็กสะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิมที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ เด็กได้ร่วมกันวางแผนการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมในโครงการ เพื่อค้นคว้าหาแนวทางในการค้นหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เด็กสนใจร่วมกัน

เด็กร่วมกันสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้และค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล การทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกรเด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทั้งจากชุมชนในการไปทัศนศึกษาวัดคลองเตยใน ผู้ปกครองที่ร่วมกันจัดหาหนังสือนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกรแบบต่าง ๆ มาให้เด็กในกลุ่มทดลองได้ศึกษาด้วย และรวมถึงบุคลากรในโรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลให้เด็กได้ค้นคว้าและเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กทำมีความยากง่ายแตกต่างกันไป ซึ่งกิจกรรมที่เด็กทำเกิดจากการวางแผนร่วมกันของเด็ก เป็นความตั้งใจที่อยากจะทำร่วมกันและจะต้องพยายามทำให้สำเร็จ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือบรรลุมิติประสงค์ในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

ระยะพัฒนาโครงการ เป็นระยะที่เด็กได้ทำการค้นคว้า ทดลองตามขั้นตอนและกระบวนการที่เชื่อว่าสามารถค้นหาคำตอบและนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาการทำกิจกรรมในโครงการให้บรรลุเป้าหมายสรุปการดำเนินกิจกรรมในโครงการระยะนี้ดังนี้

เมื่อเด็กได้พัฒนาการเรียนรู้และมีความสนใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องพระมหาชนกรเรื่อย ๆ เด็กได้ร่วมกันสร้างเมือง สร้างเรือ เขียนหนังสือเรื่องพระมหาชนกร รวมทั้งได้ร่วมวาดภาพและเล่าเรื่องราวที่แสดงถึงความเพียรของตัวเอง กิจกรรมบางอย่างในขั้นพัฒนาโครงการพระมหาชนกร สามารถทำได้เสร็จในเวลา 1 วัน แต่กิจกรรมบางอย่างต้องอาศัยความตั้งใจ ความพยายามและความเอาใจใส่ในงานเป็นเวลาหลายสัปดาห์เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ระยะสรุปและอภิปรายผลโครงการ เป็นระยะที่ทุกคนพอใจในการศึกษาค้นคว้าในโครงการ และต้องการจะยุติการเรียนรู้ เด็กได้ร่วมกันนำเสนอความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมในโครงการให้บุคคลอื่นได้รับทราบ

เด็กได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาและพัฒนาโครงการพระมหาชนกรมาถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กต้องการที่จะยุติโครงการพระมหาชนกร ในระยะนี้เด็กได้ร่วมกันวางแผนการนำเสนอผลงานและจัดการแสดงละครเรื่องพระมหาชนกรแก่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และเพื่อน ๆ ได้รับชม เด็กได้จัดทำหนังสือเชิญอุปกรณ์ประกอบฉาก ฝึกซ้อมการแสดง รวมทั้งจัดแสดงและชอมแซมผลงานที่ขำขุดให้อยู่ในสภาพที่ดีและสวยงาม ด้วยการแสดงละครเรื่องพระมหาชนกรของกลุ่มทดลองและได้รับคำชื่นชมจากท่านผู้อำนวยการ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองและ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ชั้นอนุบาลเป็นอย่างมาก

จากการดำเนินกิจกรรมในโครงการแต่ละระยะ สอดคล้องกับวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นของ DeVries และ Kohlberg (1987 ; 1990) ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. ขั้นตระหนัก (Awareness) คือ ขั้นที่เด็กได้ใช้ความคิดหรือทักษะในการริเริ่มพัฒนาโครงการ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมสมอง สร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เด็กและครูร่วมกันตั้งคำถามจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เพื่อการค้นคว้าต่อไป
2. ขั้นค้นคว้าทดลอง (Exploration) คือ ขั้นที่เด็กค้นคว้าเพื่อหาคำตอบที่สนใจ
3. ขั้นแสวงหาความรู้ (Inquiry) คือ ขั้นที่เด็กได้ค้นหาคำตอบในโครงการที่ทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กหรือทั้งชั้นเรียน เด็กจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน
4. ขั้นนำไปใช้ (Utilization) คือ ขั้นที่เด็กนำประสบการณ์ ความรู้ที่ได้รับมาใช้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การสอนแบบโครงการมีจุดเด่น คือ นำเด็กไปสู่การตัดสินใจในการทำกิจกรรมที่ตนสนใจหรือพอใจ เด็กได้ร่วมกันตั้งปัญหา ร่วมวางแผนเพื่อการแสวงหาความรู้หรือคำตอบ ลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามศักยภาพ กิจกรรมบางอย่างต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องกันนานกว่ากิจกรรมนั้นจะสำเร็จ ในการทำกิจกรรมโครงการ พระมหาชนก เด็กต้องใช้ความมุ่งมั่นพยายามในการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพราะพระมหาชนก มีรายละเอียดของเรื่องมาก การที่จะเห็นลักษณะความเพียรของพระมหาชนกนั้น ต้องอาศัยครูในการชี้แนะ สนับสนุนและให้การเสริมแรง เด็กที่ทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกจึงมีโอกาส ได้ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมายจนงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ

2. กระบวนการสอนแบบโครงการกับการส่งเสริมความเพียรให้กับเด็กวัยอนุบาล

การดำเนินงานในโครงการพระมหาชนกเพื่อการส่งเสริมความเพียรให้แก่เด็กวัยอนุบาลในกลุ่มทดลองมีกระบวนการทำกิจกรรม โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้ถึงซึ่งความสำเร็จ ไว้ว่า

ขั้นที่ ๒ การที่เด็กได้เลือกหัวข้อในการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจและพอใจ ทำให้เด็กเกิดความมุ่งมั่นจากภายในที่จะทำงาน นับเป็นปัจจัยแรกของการทำงาน เมื่อเด็กมีความพึงพอใจหรือเต็มใจในการทำกิจกรรมใดร่วมกันแล้วก็จะก่อให้เกิดความตั้งใจและพร้อมที่จะทำงานทุกอย่าง แม้ว่าจะมีงานที่อาจมีความยากง่ายเพียงใดก็ตาม

วิธีที่ ๒ การทำกิจกรรมในโครงการเด็กมักประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน เด็กได้ร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคนั้นด้วยความมุ่งมั่น แล้วลงมือปฏิบัติงานด้วยความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะงานที่เด็กตั้งใจที่จะทำนั้นจะยากลำบากหรือต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานสักเพียงใดก็ตาม เด็กก็ลงมือทำงานนั้นด้วยความขยันหมั่นเพียร จนกระทั่งงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะเห็นได้จากผลงานในการทำกิจกรรมของเด็กในโครงการ

วิธีที่ ๓ ขณะที่เด็กลงมือทำกิจกรรมที่ได้ร่วมกันวางแผนเอาไว้ เด็กได้เอาใจจดต่อการทำงานและสนใจต่อการทำงาน งานในโครงการบางอย่าง เช่นการทำหนังสือพระมหาชนก เด็กต้องวาดภาพประกอบคำบรรยายหลายแผ่นเพื่อนำมาเย็บรวมเป็นเล่ม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน เด็กต้องเอาใจใส่ต่อการทำงานหนังสือพระมหาชนกของตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของงานของตน

เช่น ด.ช.ธนภัทร ไม่สบายต้องหยุดเรียนไป 1 วัน หลังจากฟังเพื่อนเล่านิทานเรื่องพระมหาชนกที่เพื่อนทำเอง ได้ร้องขอผู้วิจัยว่าตนยังไม่ได้วาดรูปตอนเรือพระมหาชนกแตก และขอทำงานในส่วนนี้ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

วิธีที่ ๔ ขณะที่เด็กลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ เด็กเกิดการคิดพิจารณา คัดวิเคราะห์วางแผนการทำงาน เพื่อให้งานที่ตนตั้งใจจะทำหรืองานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จอย่างมีคุณภาพ เมื่อเด็กได้พบข้อบกพร่องในการทำงาน ก็คิดหาวิธีแก้ไขได้เอง

จากกระบวนการทำงานที่ยึดหลักอิทธิบาท 4 นี้ทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมความเพียรโดยการปฏิบัติจริง

3. ลักษณะกิจกรรมการสอนแบบโครงการกับการส่งเสริมความเพียรให้ กับเด็กวัยอนุบาล

กิจกรรมในโครงการพระมหาชนก เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจ แล้วต้องลงมือศึกษา ค้นคว้า วางแผนทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง ยากง่ายแตกต่างกันไป กิจกรรมในโครงการเน้นการลงมือปฏิบัติของเด็ก เช่น การพับเรือกระดาษซึ่งเป็นงานที่ง่าย เด็กหลายคนพับเรือเป็นก็เลยสอนเพื่อนทำ เด็กได้เรียนรู้การทำงานจากเพื่อน หรือ กิจกรรมบางอย่างที่เด็กเลือกทำต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานนานและต่อเนื่อง เด็กต้องเอาใจใส่ ตรวจสอบผลงานของตัวเองอยู่ตลอดเวลา การทำหนังสือเรื่องพระมหาชนกเป็นตัวอย่งของการทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความเพียรของเด็กได้

อย่างเด่นชัด เมื่อเด็กตัดสินใจร่วมกันที่จะทำหนังสือพระมหาชนง เด็กตกลงกันว่าจะวาดรูปแสดงเรื่องราวอย่างไรก่อนแล้วลงมือทำ(วางแผน) เด็กตกลงจะวาดเมืองมิติลา มีพระเจ้ามหาชนกเป็นพระราชามีลูกชาย 2 คน คนโตชื่อ พระอริวิฐชนก และคนน้องชื่อว่าพระโปลชนก เด็กลงมือวาดภาพในแผ่นงานของตน ด.ช.ณัฐพลและเพื่อนอีกหลายคน วาดภาพตามแผ่นพับขนาดใหญ่ ส่วน ด.ญ.ระพีพร หยิบภาพวาดในนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนงที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลมาเป็นแบบในการวาด เด็กบางคนก็เปิดหนังสือพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแบบในการวาด เด็กลงมือวาดรูปอย่างจดจ่อแก้ไขปรับงานของตัวเองเพื่อให้รูปภาพออกมาสวยงาม และถูกต้อง

การทำหนังสือพระมหาชนงต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน เด็กหมั่นตรวจสอบงานของตัวเองว่าครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ โดยการผลัดเปลี่ยนกันเล่าเรื่องพระมหาชนงของตนเองให้เพื่อนฟังก่อนที่จะมีการวาดรูปแล้วแสดงเรื่องราวต่อไป เด็กพอใจและภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และการที่ได้เห็นผลงานการวาดของเพื่อน เด็กได้เรียนรู้และนำวิธีการของเพื่อนมาพัฒนาตนเองต่อไป

4. บทบาทของครูในการส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

การส่งเสริมความเพียรโดยการสอนแบบโครงการ บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเอง ครูควรเคารพในความคิดเห็นของเด็ก เหมือนกับที่เด็กเคารพในความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเช่นกัน การวางแผนหรือการทำกิจกรรมในโครงการเด็ก เด็กได้ตัดสินใจที่จะเล่นหรือทำกิจกรรมในโครงการเอง โดยมีครูเข้าร่วมในกิจกรรมเหมือนเป็นสมาชิกในกลุ่ม เพื่อคอยดูแลให้การสนับสนุน ชี้แนะและกระตุ้นให้การทำกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี รวมทั้งการเสริมแรงและให้กำลังใจในการทำงานของเด็ก เพื่อให้เด็กได้ทำงานด้วยตนเองตามศักยภาพจนประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยอยากจะยกตัวอย่างการทำหนังสือพระมหาชนงของ ด.ช. พงษ์เพชร มาเป็นตัวอย่างในการแสดงบทบาทของครูที่ส่งเสริมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

9 ก.ค. 2544 ด.ช.พงษ์เพชร บอกผู้วิจัยว่าเขาวาดภาพพระราชาที่บลูกไม่เป็น ผู้วิจัยถาม ด.ช. พงษ์เพชรว่า “หนูวาดรูปคนเป็นม้าย?” ด.ช.พงษ์เพชรพยักหน้า ผู้วิจัยถามต่อว่า “พระราชาที่บลูกเป็นคนรีปล่าว?” ด.ช.พงษ์เพชรพยักหน้าอีก ผู้วิจัยถามต่ออีกว่า “หนูคิดว่าพระราชาที่บลูกมีอะไรบ้างที่ไม่เหมือนกับคนปกติ?” ด.ช.พงษ์เพชรนั่งคิดก่อนจะตอบว่า “มงกุฏ” “นั่นหนูลองไปวาดมาให้คุณครูดูนะคะ” ด.ช.พงษ์เพชร กลับไปนั่งหน้าแผ่นพับเรื่องพับเรื่องพระมหาชนงลงมือวาดรูป ด.ช. พงษ์เพชรจดจ่อกับการวาดรูปประบายสี ประมาณ 15 นาที เมื่อนางานมาส่ง ด.ช.พงษ์เพชรแสดงสีหน้าเอียงอาย ผลงานของ ด.ช. พงษ์เพชรประกอบด้วยเมืองในเมืองมีคนอยู่ 3 คน ทุกคนสวมมงกุฏ เขียนตรงกลาง

กระตือรือร้นว่าพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยชื่นชมผลงานของ ด.ช. “สวยมากคะ เห็นมัยถ้าหนูพยายามแล้วหนูก็ทำได้ และทำได้สวยด้วย”

ขณะเดียวกันการที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำกิจกรรมตามความคิดของเขาเอง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องชี้ให้เด็กเห็นว่าการทำงานของเด็กอาจพบกับข้อผิดพลาดหรือเกิดความล้มเหลวบ้างเป็นเรื่องธรรมดา แล้วนำข้อผิดพลาดนั้นมาพิจารณาหาวิธีแก้ไขร่วมกัน

5. ความแตกต่างของการดำเนินการสอนแบบโครงการและการสอนโดยใช้แผนการสอนแบบปกติ

การส่งเสริมความเพียรในการเด็กวัยอนุบาลโดยใช้การสอนแบบโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับแผนการสอนตามปกติ สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของกิจกรรมการสอนแบบโครงการได้ส่งเสริมการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดตัดสินใจ วางแผน แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง กิจกรรมบางอย่างที่เด็กสนใจทำต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องกันนานกว่าจะสำเร็จ ในขณะที่การสอนโดยใช้แผนการสอนแบบปกติครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่คิดว่าเด็กสนใจและเหมาะกับเนื้อหา มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมสั้น

บทบาทของครูสอนแบบโครงการได้ส่งเสริมให้เด็กให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมความเพียร โดยทำหน้าที่เป็นผู้คอยสนับสนุน ชี้แนะ กระตุ้น ให้การเสริมแรงและร่วมมือกับเด็กในการทำงาน คอยสังเกตและบันทึกกิจกรรมพฤติกรรมของเด็ก ส่วนครูที่สอนตามแผนการสอนแบบปกติจะคอยควบคุมดูแลและกำหนดบทบาทในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเด็กกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ แล้วลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อการทำงานของตนเองหรือข้อตกลงของกลุ่ม ตลอดจนการประเมินผลกิจกรรมด้วย การเรียนรู้เกิดจากกระบวนการทำงานของเด็ก ส่วนเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติเป็นเพียงผู้ได้รับข้อมูลหรือเนื้อหาความรู้จากครู เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงที่ครูเป็นผู้กำหนด เด็กที่ได้รับสอนเช่นนี้จะมีส่วนร่วมน้อยมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

บรรยากาศของการเรียนรู้ในการสอนแบบโครงการมีความเป็นกันเอง อบอุนและมีอิสระ มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเด็กกับครูและเด็กกับเพื่อน ครูและเด็กต่างเคารพในความคิด

เห็นซึ่งกันและกัน ในขณะที่บรรยากาศการเรียนรู้โดยใช้แผนการสอนแบบปกติมีบรรยากาศของความเคารพที่เด็กมีต่อครู เด็กปฏิบัติตามคำสั่งของครู การสนทนาเป็นการถามของครูและการตอบของเด็ก

จากการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเพียรในโครงการพระมหาชนก ซึ่งให้เห็นว่าเด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงหลักการและขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ (อธิธิบาท 4) ประโยชน์หรือผลของความสำเร็จและผลจากการขาดความเพียรพยายามในการทำงาน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การสอนแบบโครงการ มีหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของเด็ก เด็กควรได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมในโครงการ ทั้งการเลือกหัวข้อ การวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ รวมไปถึงการตัดสินใจที่จะยุติการทำกิจกรรมโครงการ เพราะการสอนแบบโครงการต้องการให้เด็กได้ร่วมกันคิด พิจารณาแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองตามความสนใจ ควบคู่กับการเรียนรู้และเคารพในความรู้สึกและความต้องการของบุคคลอื่นด้วย

2. การสอนโครงการพระมหาชนกนอกจากจะช่วยส่งเสริมความเพียรให้กับเด็กวัยอนุบาลแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้ศึกษาและชื่นชมในพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน การพระราชทานนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกอีกด้วย การปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกให้มีความเนื้อเรื่อง ที่สั้น ใช้ภาษาที่ง่ายขึ้นนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ตามวุฒิภาวะของเด็ก ทั้งยังเน้นให้เห็นถึงความเพียรของพระมหาชนกไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการสอน

1. ครูควรเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้สอนมาเป็น ผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดเห็นของเขา ยอมรับฟังความคิดของเด็กการสอนในช่วงแรกเด็กอาจจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ครูก็ควรกระตุ้นหรือให้การเสริมแรงและแสดงออกถึงการยอมรับต่อข้อเสนอแนะของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ยังไม่คุ้นเคยกับการสอนแบบโครงการ แต่เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และรับเนื้อหาจากครูมากกว่าการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ดังนั้นครูอาจจะกระตุ้นโดยมีการตั้งประเด็นปัญหาถามเด็กก่อน แล้วรับฟังความคิดเห็นของเด็ก จดบันทึกไว้เพื่อให้เด็กเห็นว่าคุณค่าความคิดเห็นหรือคำตอบของเขาได้รับการยอมรับ เด็กจะมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น และสามารถร่วมหาประเด็นที่สนใจหรือข้อสงสัยมาศึกษาค้นคว้าต่อไป

กิจกรรมในโครงการที่เด็กสนใจและเลือกทำบางครั้งอาจจะง่ายหรือไม่ท้าทาย ครูควรกระตุ้นให้เด็กได้เลือกหรือสนใจในกิจกรรมที่ท้าทายขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความเพียรในการทำงาน

2. ลักษณะของการจัดกิจกรรมในการทำกิจกรรมเด็กมักพบกับปัญหาหรือข้อสงสัย ครูควรให้เด็กได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหานั้นเอง แล้วให้เด็กลองปฏิบัติดูว่าวิธีการที่พวกเขาได้ร่วมกันวางแผนไว้นั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด หากเด็กล้มเหลวหรือท้อแท้ในการทำงานครูควรให้กำลังใจ และร่วมกันหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อช่วยในหน้าที่ทำประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อเด็กทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายเด็กก็ควรได้รับการยกย่องทั้งจากครูและเพื่อนด้วยเช่นกัน

3. จากการทดลองสอนโครงการพระมหาชนก พบว่าเด็กสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความเพียรไปปรับใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ยกตัวอย่างเช่น ด.ญ. ระพีพร ได้มาพบกับ ด.ช. พงษ์เพชร ที่บ่นว่าการเขียนเรื่องพระมหาชนกยาก เขียนไม่ได้ว่า “เธอเขียนไม่ได้หรือเธอขี้เกียจเขียนกันแน่” ครูพระมหาชนกชี้ว่านั่งตั้ง 7 วัน 7 คืนยังไม่เห็นเขาบนเลย ต้องมีความเพียรพยายามเหมือนพระมหาชนก” ซึ่งคำพูดของด.ญ. ระพีพร ได้นำไปสู่การทำกิจกรรมความเพียรของหนู และการให้ความหมายและลักษณะของความเพียรของเด็กด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีผลต่อความเพียรกับเด็กหลายหลายกลุ่ม เช่น ในเด็กชั้นประถมศึกษา เด็กด้อยโอกาส เด็กพิเศษ เด็กเร่ร่อน เป็นต้น

2. ควรนำการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกแบบโครงการไปส่งเสริมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ที่ว่า ความเพียรที่บริสุทธิ์ สติปัญญาที่เฉียบแหลมและกำลังกายที่สมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิ่งแก้ว อัดถาวร. วรรณกรรมจากบ้านนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.

กองบรรณาธิการ. พระวิริยะบารมีในพระมหาชนก “พระมหาชนก”หนังสือเล่มนี้ไม่มีเทียม.

ศิลปวัฒนธรรม 17, 8 (มิถุนายน 2539) : 84 – 102

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด

ถึง 6 ปี. เอกสารกองวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533

จิราภรณ์ วสุวัต. การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนว

คอนสตรัคติวิสต์โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาค

วิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540

นิตา ด้านวิริยะกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในระดับชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2527

บังอร ภัทรโกมล. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยตัวเรา ด้วยวิธีการ

สอนแบบโครงการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,

2540

เปลว บุริสาร. การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

ประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2543

ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการศึกษาวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ปทุมธานี: บริษัทศูนย์หนังสือ

ดร.ศรีสง่า, 2538

ประเวศ วะสี. พระมหาชนก ทิศทางแห่งการพัฒนา. เนชั่นสุดสัปดาห์ 8, 391 (2-8 ธันวาคม 2542)

: 10 – 11

ประเวศ วะสี. พระมหาชนก ทิศทางแห่งการพัฒนา. ชีวิตจิต 1, 7 (16 มกราคม 2542) : 36 – 39.

ปรีชาชาญ อินทรชิต. พระมหาชนก. ครูเขียนราย 35, 200 (กุมภาพันธ์ 2542) : 13 – 15.

พรณี ช. เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์การพิมพ์,

2528.

- พิชญ์ ชำมา. ผลของการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสแตนต์วิตวิสต์ของเด็กวัยอนุบาล
โดยการใช้การอภิปรายเพื่อแก้สถานการณ์ที่มีข้อขัดแย้งทางจริยธรรมในนิทานที่มีทางสอง
แพร่ง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543
- ภิญญาพร นิตยะประภา. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2534
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระมหาชนก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2540
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระมหาชนก(ฉบับการ์ตูน). กรุงเทพมหานคร :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2542
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. การเล่านิทานและเล่าเรื่อง. สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของคุรุสภา 3 (เมษายน
2516) : 37-41
- วรรณาท รักสกุลไทย, คณะครู. การเรียนรู้แนวใหม่ Project Approach. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์เพริสท์พริ้นติ้ง, 2544
- วรรณิ ศิริสุนทร. การเล่านิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539
- วัฒนา มัคคสมัน. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริม
สร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขา
หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539
- วันเพ็ญ เกาสมบัติ. การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความมานะอดทนของนักเรียนชั้น ป. 6.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2536.
- วิชาการ, กรม. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526
- วิชาการ, กรม. เอกสารเสริมความรู้สำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จริยศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525
- วิไล มาศจรัส. เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : มิติใหม่, 2539
- สมบุรณ์ ศิงขมานนท์. การเล่านิทานและการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง : คนเศรษฐกิจศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร, 2522
- สันทพัฒน์ อรุณธาวี. นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบ, 2542

สุภาพร สุขเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุมน อมรวิวัฒน์. สรุปคำบรรยายเรื่องการประชุมปฏิบัติการโครงการการเรียนรู้พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ. กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542. (อัดสำเนา)

อุษา พึ่งธรรม. ผลของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535

ภาษาอังกฤษ

Alan S.L. Erikson's First 4 stages – Applied and Made Easy for Parent [Online]. Available from: <http://www.geocities.com/heartland/Ranch/2200/ERIK1-4.htm>[1998,June]

Alan S.L. Erikson's stages 4 Schoolgoer from 6 –11 years Crisis : Industry vs Inferiority. [Online]. Available from: <http://www.geocities.com/heartland/Ranch/2200/ERIK1-4.htm>[1998,June]

Berk, L. E. Vygotsky's theory : The importance of make believe play. Young Children 50 (1994) : 30-39

Berk, L. E, and Winsler, A. A scaffolding children's learning : Vygotsky early children education. Washington,DC. : NAEYC, 1995

Brandt, R. On teacher for understanding : A conversation with Howard Gardner. Education Leadership 50 .(1993) : 4-7

Britz, J. Problem Solving in Early Childhood Classroom. Washington,DC,1993

Burr, S. N.Collaboration,reflection,and self-assessment to promote curricular change in early childhood education. [CD-ROM]. abstract from: Dissertation abstracts International. Pub NumberAA13020927,2001

Chard, S. C. The project approach : A practical guide for teachers. Edmonto,Alberta : University of Alberta, 1992

- Clark, A. M.. Implementing the Project Approach : A beginner's perspective. University of Illinois at Urbana-Champaign, 2001
- Collins, E., and Green, J. T. Learning in classroom setting : Making or breaking a culture. In H. H. Marshall (Ed.), Redefining student learning : Roots of education change. Norwood,NJ : Albex.
- DeVries, R.,and Kohlberg, L. Constructivist early education and comparison with other programs. Washington,DC. : NAEYC, 1987/1990
- DeVries, R. Piaget's social theory. Education Research 50 (4) (1997) : 4-17
- DeVries, R.,and Zan, B. Study compares teachers and classroom atmosphere. The Constructivist (spring 1992) : 4-7
- DuCharme, C. C. Historical roots of the project approach in the United States : 1850-1930. (CD-ROM). Abstract from : Paper presented at the annual convention of the NAEYC. Item : ED 368459
- Edwards ; C ; Gandini ,L ; and Forman ,G.,eds. The hundrend languages of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education. Norwood, NJ : Ablex, 1993
- Erikson, E.H. Childhood and Society. (2nd ed.) New York: W.W. Nortonand Company, 1963
- Erikson, E.H. Identity : Youth and Crisis. New York : Norton,1968
- Gardner, H. Frames of Mind : The theory of multiple intelligences. London : Paladin, 1983
- Gardner, H. The unschooled mind : How children think and how schools should teach. New York : Basic Books,1992
- Gardner, H. Forword : Complementary perspectives on Reggio Emilia. In C. Edwards ; L. Gandini ; and G. Forman(Eds.). The hundrend languages of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education. Norwood, NJ : Ablex, 1993
- Hall, C. S. and Lindzey,G. Theories of Personality. (2nd ed). New York : John Wiley and Sons, 1970.
- Hartman, A. J. Proect work : supporting children's need for inquiry. Association for Children Education International. 7(1995) : 1 - 4

- Hartman, A. J., and Eckerty, C. Project in early year. Childhood Education. 71(1995) : 141-147
- Hay, D.E. Social conflicts in early childhood. In G.J. Whitehurst (Eds.), Annals of Child Development 11 (1984): 1 – 44 Greenwich,CT: JAI.
- Katz, L. G. ,and Chard, S.C. Engaging children’s minds : The project approach. Norwood, NJ : Ablex,1991/1994
- Katz, L. G. ,and Chard, S.C. The Contribution of Documentation to the Quality of Early Childhood Education. University of Illinois at Urbana Champaign,1996
- Katz, L. G. ,and Chard, S.C. Curriculum Disputes in Early Childhood Education. University of Illinois at Urbana Champaign, 1999
- Kilpatrick, W. H. “The project method” . Teacher College Record 19 (1918) : 319-333
- Kilpatrick, W. H. Foundations of method : Informal talks on teaching. New York : Macmillan, 1925
- Knoll, M. Faking a dissertation : Ellsworth Collings, William H. Kilpatrick, and the “project curriculum”. Curriculum Studies 28 (1996) : 193-223
- Kolberg, L. Forword. In R. Hersh ; D. Paolitto ; and J. Reimer. Promoting moral growth from Piaget to Kohlberg. White Plains, NY : Longman, 1984
- Kolberg, L. Essay on moral development. The psychology of moral development 2. San Francisco : Harper and Row, 1984
- Kowaz, A. M . A construct validation study of Erikson’s fourth stage of psychosocial ego growth : The sense of Industry. Simon Fraser university,Canada,1988
- Kowaz, A. M. and Marcia, J. E.. Development and Validation of Measure of Eriksonian Industry. Simon Fraser university,Canada,1991
- Marcia, J. E. Identity Six Years After : A Follow-up Study. Journal of Youth and Adolescence 5. (1976) 145-165
- McCown, R. P., and Roop, P. Educational psychology and classroom practice : A partnership. Massachusett : Allyn and Bacon,1992
- McFarland, G. B.Thai – English Dictionary. Stanford University Press,1944
- McLean, L. D.(1992) Cooperative learning : Theory to practice in the young child’s classroom.[CD-ROM]. Abstract from : Tennessee Item : ED 343667

- Nunn, William B., Jr. Personal and Behavior in Latency-age boys : An Eriksonian Analysis .[CD-ROM] . abstract from: Dissertation abstracts International. 126 (1978) : 2802
- Rabitti, G. Preschool at "La Villetta" Master of Arts thesis, University of Illinois at Urbana Champaign, 1992
- Seefeldt, C. C. Social Studies : Learning for Freedom. Young Children 48. (1993) : 4-9
- Stewart, J. The making of the primary school. Milton Keynes, England : Open University Press, 1986
- Trepanier - Street, M. What's so new about the project approach? Childhood Education. 70(1993) : 25-28
- Van Ausdal, S. William Heard Kilpatrick : Philosopher and teacher. Childhood Education 72(1988) : 164-168

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

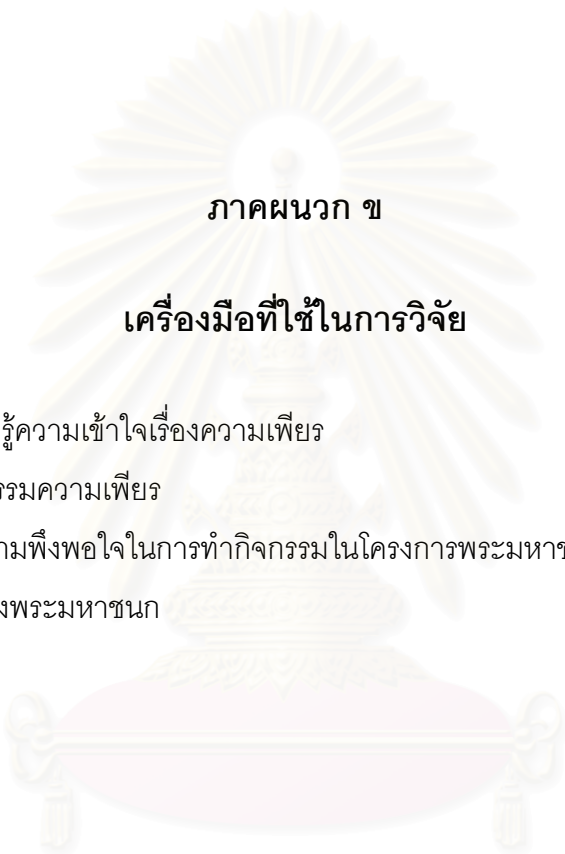

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์
อาจารย์พิเศษ ภาควิชาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ก่องแก้ว เจริญอักษร
ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์
ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองธิว
ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ดร. วรรณาท รักสกุลไทย
ผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล
กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียร
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียร
3. แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก
4. การปรับนิทานเรื่องพระมหาชนก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัย
อนุบาล**

วัตถุประสงค์

แบบทดสอบชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล ในด้านความสำคัญของความเพียร ประโยชน์ของความเพียรและผลเสียของการขาดความเพียรในสถานการณ์ต่าง ๆ ของเด็กวัยอนุบาลช่วงก่อนและหลังการทดลอง

ผู้รับการทดสอบ

นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

รายละเอียดของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้ได้กำหนดคำถามในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กเลือกคำตอบที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรจากตัวเลือก 3 ตัวเลือก มีจำนวนคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ระยะเวลาในการทดสอบ 20 นาที

ข้อปฏิบัติในการใช้แบบทดสอบ

1. ผู้ทำการทดสอบจะเป็นผู้อธิบายลักษณะของแบบทดสอบ วิธีการทำแบบทดสอบ ผู้ทำการทดสอบต้องศึกษาคู่มือการใช้แบบทดสอบให้เข้าใจ สามารถใช้คำถาม และคำอธิบายได้อย่างชัดเจน
2. ผู้ทำการทดสอบอ่านหรือเล่าเหตุการณ์ที่กำหนดให้เด็กฟัง 2 ครั้ง แล้วอ่านตัวเลือกของคำตอบทั้ง 3 ตัวเลือกให้เด็กฟัง 2 ครั้ง ให้เวลาเด็กตัดสินใจและเลือกคำตอบ แล้วให้เด็ก X ลงบนรูป ● , ■ และ ▲ ที่อยู่ในภาพการ์ตูนที่เด็กเลือกเป็นคำตอบ ใช้เวลาข้อละ 1 นาที ก่อนอ่านข้อต่อไป
3. เมื่อสิ้นสุดการทดสอบ ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบคะแนนที่ถูกต้อง

เกณฑ์การให้คะแนน

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเพียรของเด็กวัยอนุบาล โดยมีหลักการให้คะแนนดังนี้

ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่ตอบถูกต้อง เรื่องความเพียรในสถานการณ์ที่ กำหนดในข้อนั้น ๆ ได้

ให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่ผิดหรือเมื่อเด็กไม่ตอบคำถาม

ชื่อ ค.ญ./ค.ช. ....ชั้นอนุบาล 2/.....

วัน เดือน ปี ..../..../2543 เวลา..... น. ถึง ..... น. รวม ..... นาที

เป็นการทดสอบ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง

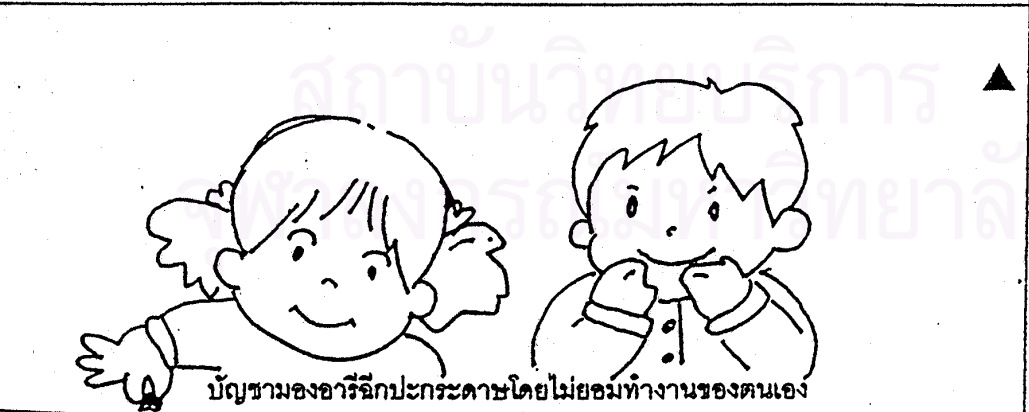

คุณครูให้นักเรียนฉีกกระดาษรูปปลา นักเรียนคิดว่าใครจะทำงานได้สำเร็จก่อน

สมพรเล่นกับเพื่อนขณะที่ฉีกกระดาษ

อารีฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็ก ๆ หากาวแล้วปะลงในรูปปลาอย่างตั้งใจ

ปัญชรามองอารีฉีกกระดาษโดยไม่ยอมทำงานของตนเอง

กานดาตั้งใจร้อยลูกปัดเป็นสร้อยคอให้เสร็จก่อนกินอาหารกลางวัน กานดาควรทำอย่างไรถึง
จะได้สร้อยคออย่างที่ตั้งใจ

คุณครูให้นักเรียนเก็บของเล่นให้เรียบร้อยก่อนไปเข้าแถวเคารพธงชาติ นักเรียนควรทำอย่างไร
จึงจะเก็บของเล่นได้เรียบร้อยและทันเวลา

นักเรียนเล่นหยอกล้อกันในขณะที่เก็บของเล่น

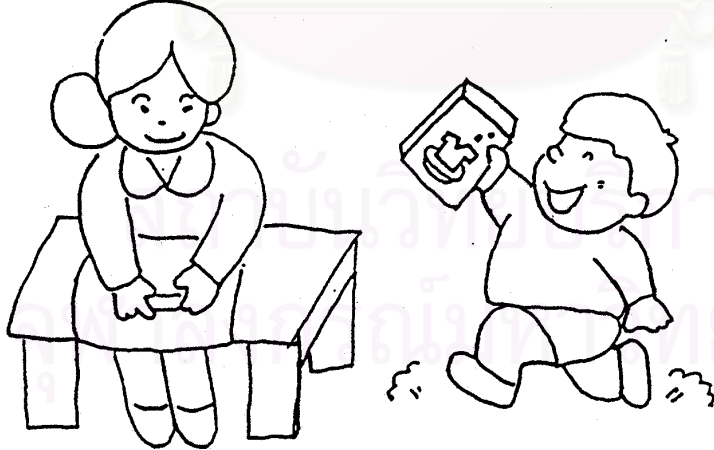

นักเรียนบางคนยื่นคู่มือเก็บของเล่น บางคนก็หยอกล้อกันอย่างสนุกสนาน

นักเรียนเก็บของเล่นที่ตัวเองเล่นจนเสร็จก่อนแล้วไปช่วยเพื่อนคนอื่นเก็บของเล่น

คุณแม่ต้องการให้ธารินทร์ไปซื้อผักฟอกที่ร้านหน้าปากซอย ธารินทร์ควรทำอะไรถึงจะทำงานได้ตามที่ได้รับมอบหมาย

 <p>ธารินทร์เดินไปร้านค้า ระหว่างทางได้หยุดดูโทรทัศน์ จนลืมไปว่าจะต้องซื้ออะไร</p>
 <p>ธารินทร์เดินไปร้านค้า พบमानพที่เล่นลูกแก้วอยู่ธารินทร์ก็หยุดเล่นด้วย</p>
 <p>ธารินทร์วิ่งไปที่ร้านค้าซื้อของให้แม่จนเสร็จ เพื่อจะได้ไปเล่นลูกแก้วกับमानพเร็วขึ้น</p>

สมชายตั้งใจวาดภาพระบายสีรูปบ้านอย่างสวยงามไปส่งคุณครูในตอนเช้า นักเรียนคิดว่า
คุณครูจะพูดอย่างไรกับสมชาย

ปรางค์ช่วยคุณครูทำความสะอาดห้องจนเสร็จ นักเรียนคิดว่าคุณครูจะพูดกับปรางค์อย่างไร

ณัฐพลจะต้องนำเพื่อนบริหารร่างกายประกอบดนตรีในวันพุงนี้ ณัฐพลไปฝึกซ้อมทำบริหารร่างกายมาจากที่บ้าน ฟุ่งขึ้นเขาสามารถนำเพื่อนบริหารร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว คุณครูและเพื่อนปรบมือชื่นชมความสามารถของเขา นักเรียนคิดว่าณัฐพลจะรู้สึกอย่างไร

ณัฐพลรู้สึกอายนที่คุณครูและเพื่อนชื่นชมความพยายามในการฝึกซ้อมของตน

ภาคภูมิใจที่คุณครูและเพื่อนชื่นชมความพยายามในการฝึกซ้อมของตน

เสียใจที่คุณครูและเพื่อนปรบมือชื่นชมความพยายามในการฝึกซ้อมของตนเบาไป

สมคิดตั้งใจจะสร้างเก้าอี้จากขวดนม สมคิดเก็บขวดนมที่ตนและเพื่อนดื่มไปล้างและเก็บไว้
ทุกวัน แล้วนำขวดนมที่แห้งแล้วมาทากาวประกอบเป็นเก้าอี้ได้อย่างเรียบร้อยสวยงาม คุณครูและ
เพื่อน ๆ ชื่นชมในความพยายามของสมคิด นักเรียนคิดว่าสมคิดจะรู้สึกอย่างไรกับเก้าอี้ขวดนมของ
เขา

สมคิดรู้สึกเฉย ๆ เพราะคนอื่นก็สามารถทำเก้าอี้จากขวดนมได้

สมคิดเสียใจที่ทำเก้าอี้จากขวดนม เพราะไม่ได้ออกไปเล่นกับเพื่อน

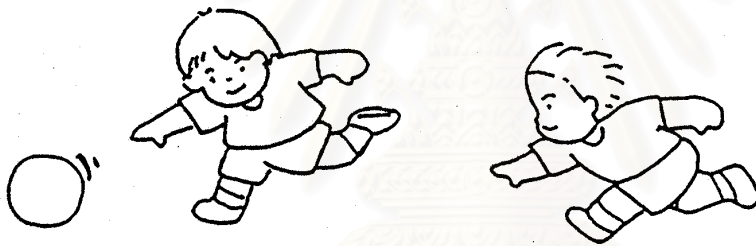

สมคิดรู้สึกดีใจและภูมิใจ เพราะสามารถทำเก้าอี้จากขวดนมได้สำเร็จ

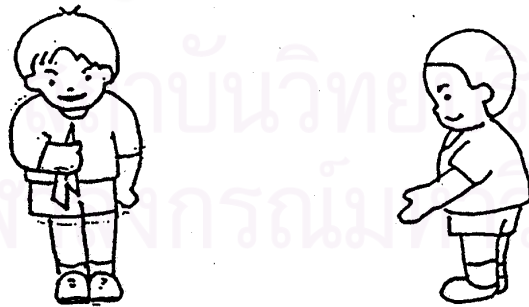
วีระยุทธอยากเล่นจรวดจึงพยายามพับกระดาษเป็นรูปจรวด วิชัยมารวมวีระยุทธออกไปเล่น แต่วีระยุทธต้องการทำจรวดให้เสร็จก่อนค่อยออกไปเล่น และตั้งใจพับจรวดจนเสร็จ นักเรียนคิดว่า วีระยุทธทำงานเสร็จแล้วจะได้อะไร

วีระยุทธได้เล่นจรวดกับวิชัย ทำให้วิชัยรอบใจวีระยุทธ

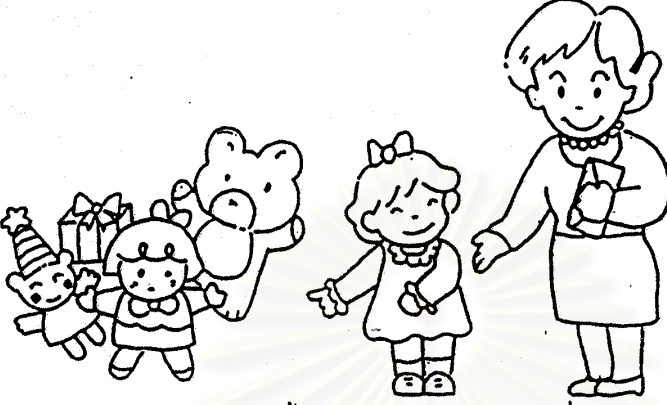

วีระยุทธไม่ได้เล่นจรวดเพราะรีบออกไปเล่นกับวิชัย

วีระยุทธเล่นจรวดคนเดียวไม่แบ่งให้วิชัยเล่นด้วยเพราะกลัววิชัยทำของเล่นทิ้ง

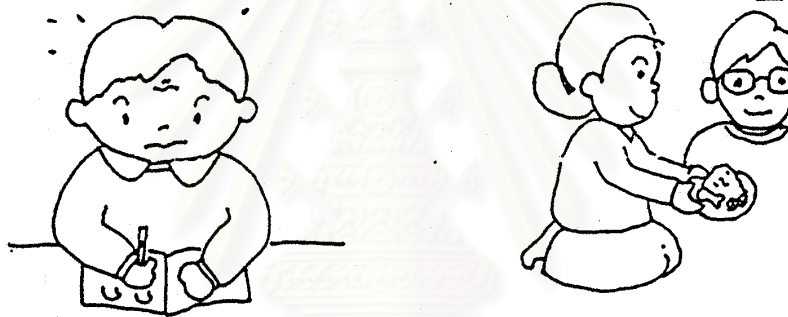
คุณแม่ให้ น้องทรายช่วยกรอกน้ำใส่ขวดเข้าตู้เย็น โดยคุณแม่สัญญาว่าถ้าน้องทรายกรอกน้ำเสร็จคุณแม่จะพาไปซื้อของเล่น น้องทรายกรอกน้ำใส่ขวดที่ละขวดจนครบแล้วนำเข้าแช่ในตู้เย็น นักเรียนคิดว่าคุณแม่จะทำอะไรต่อไป

 <p>คุณแม่จะพาน้องทรายไปซื้อของเล่นเป็นการให้รางวัลที่ทำงานเสร็จ</p>
 <p>คุณแม่จะให้น้องทรายกวาดบ้านอีกเพราะเห็นว่าทำงานเก่ง</p>
 <p>คุณแม่จะให้น้องทรายไปซื้อหนังสือพิมพ์ที่คุณแม่อยากอ่าน</p>

คุณพ่อให้สมเกียรติทำการบ้านให้เสร็จก่อนกินข้าวเย็น สมเกียรตินั่งดูโทรทัศน์ไปด้วยขณะที่ทำการบ้าน นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับสมเกียรติ

สมเกียรติได้กินข้าวเย็นอย่างเอร็ดอร่อย พร้อมกับทุกคนเพราะทำการบ้านเสร็จ

ขณะที่ทุกคนกำลังกินข้าวเย็นสมเกียรติถูกลงโทษให้นั่งทำการบ้านต่อไปจนเสร็จ โดยไม่ได้ดูโทรทัศน์

สมเกียรติต้องกินข้าวและดูโทรทัศน์ในขณะที่ทำการบ้าน

ขณะที่เชือชาติทำการบ้าน น้องชายของเชือชาติมานั่งเล่นเกมอยู่ใกล้ ๆ เชือชาติอยากเล่นเกมบ้าง จึงคอยขโมยเครื่องดนตรีของน้องชายเล่นเกมอยู่ตลอดเวลา นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับการบ้านของเชือชาติ

เชือชาติถูกลงโทษให้ทำการบ้านต่อจนตึกและคุณแม่ก็ไม่อนุญาตให้เชือชาติเล่นเกมด้วย

เชือชาติทำการบ้านเสร็จเองอย่างรวดเร็ว และคุณแม่ก็อนุญาตให้เล่นเกมได้

เชือชาติทำการบ้านไม่เสร็จ แต่คุณแม่ก็อนุญาตให้เล่นเกมได้

คุณครูให้นักเรียนพิมพ์ใบไม้ที่มีลักษณะต่าง ๆ กันให้เต็มกระดาษเปล่า ชาติรีบไม่ยอมทำ เพราะเขางัวมือของเธอจะตกปรก ชาติที่พิมพ์ใบไม้ได้เพียง 3 ใบก็นำไปส่งคุณครู นักเรียนคิดว่า คุณครูจะพูดอย่างไรกับชาติ

พี่วานให้อาริยาไปซื้อนมที่ร้านค้าให้ อาริยาไม่อยากไปเพราะแคดรีน แต่อาริยาก็ยอมออกไปซื้อนมให้พี่ ระหว่างทางไปร้านค้าคงไชยชวนอาริยาเล่นโยนลูกแก้ว อาริยาเล่นโยนลูกแก้วจนลืมไปซื้อนมให้พี่ พี่ตามมาพบอาริยากำลังเล่นลูกแก้วอยู่ นักเรียนคิดว่าพี่จะรู้สึกอย่างไร

พี่ดีใจที่ตามหาอาริยาจนพบและขอเล่นโยนลูกแก้วด้วย

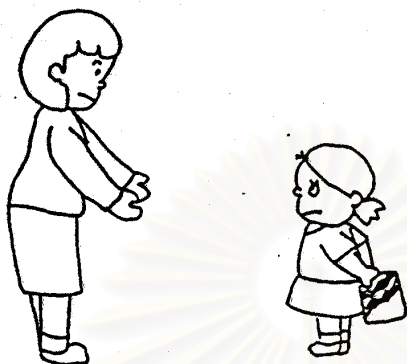

พี่เสียใจและโกรธอาริยาที่เถลไถลหยุดเล่นลูกแก้วโดยไม่ยอมทำงานให้เสร็จ

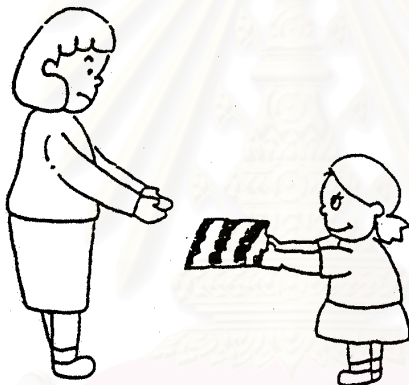

พี่ขอเงินคืนจากอาริยาแล้วเดินไปซื้อนมเอง

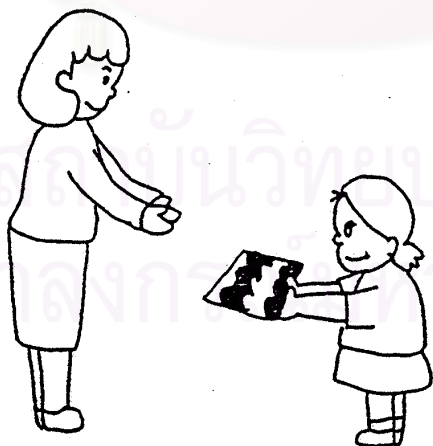
คุณครูให้นักเรียนระบายสีในกระดาษเปล่าให้เสร็จก่อนเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น ดวงตาระบาย
สีได้เพียงครึ่งเดียวก็รู้สึกเบื่ออยากทำกิจกรรมอื่นบ้าง จึงเดินไปดูเพื่อนทำกิจกรรมอื่น ๆ รอบห้อง
นักเรียนคิดว่าดวงตาจะมีงานส่งครูหรือไม่

ดวงตาไม่มีงานส่งครูเพราะไม่ตั้งใจทำงาน ครูจึงไม่มีคะแนนให้ดวงตา

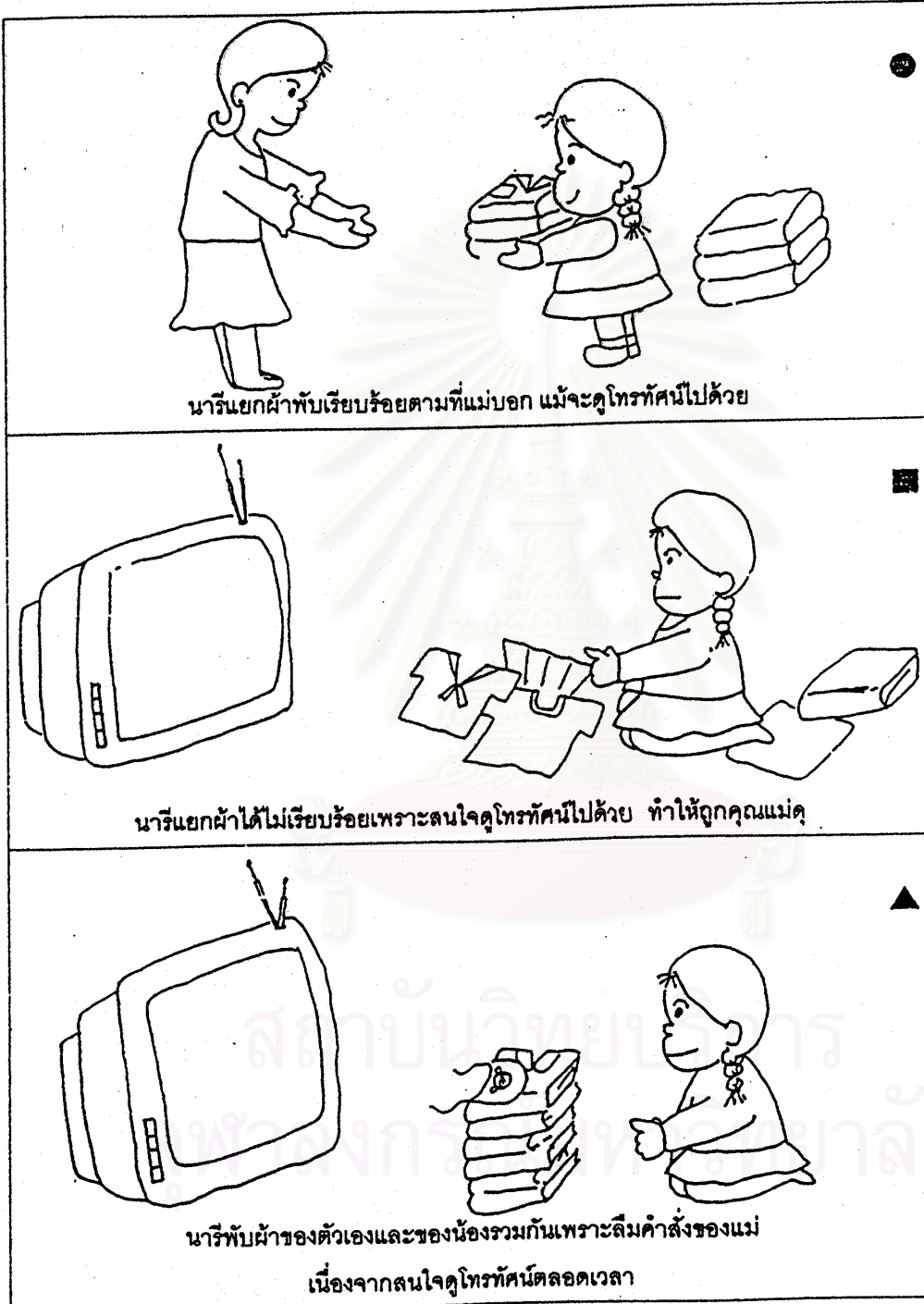

ดวงตามีงานส่งครูเพราะดวงตาไปขอร้องงานของเพื่อนมาส่งคุณครู

ดวงตามีงานส่งครูเพราะตั้งใจทำงานจนเสร็จเรียบร้อยตามที่ครูสั่ง

คุณแม่บอกให้นารีแยกเสื้อผ้าของน้องและนารีออกจากกัน เพื่อจะนำไปพับเก็บในตะกร้า นารีแยกผ้าขณะที่สายตาจ้องอยู่ที่โทรทัศน์ พอแม่กลับมานักเรียนคิดว่านารีจะทำงานได้เรียบร้อยและถูกต้องตามที่แม่บอกหรือไม่

นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ต้องการทดลองปลูกข้าวโพดไว้หลังห้องเรียน คุณครูแจกเมล็ดข้าวโพดให้เด็ก ๆ นำไปปลูก นักเรียนคิดว่าใครจะปลูกข้าวโพดเจริญเติบโตได้สวยงามและมีฝักก่อน

อรอนงค์ไม่อยากปลูกข้าวโพดเพราะกลัวมีอดสปรก

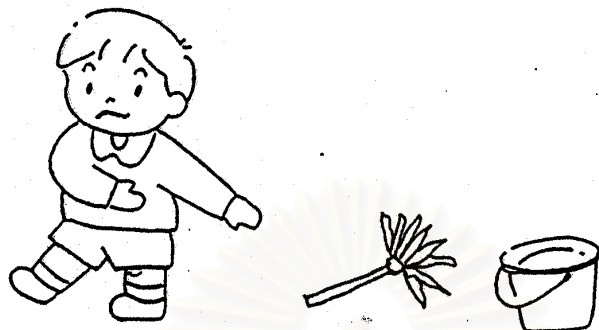

อภิชาติอยากปลูกมะม่วงมากกว่า

ภรทิพย์อยากปลูกข้าวโพดให้โตไว ๆ จะได้เอาฝักไปต้มกิน

คุณครูให้เด็กชั้นอนุบาล 2 ผลัดเปลี่ยนกันทำความสะอาดห้องเรียน นักเรียนคิดว่าใครจะทำความสะอาดห้องได้สะอาดเรียบร้อยและรวดเร็วที่สุด

สุวิทย์ไม่อยากทำความสะอาดห้องจึงขอไปเข้าห้องน้ำบ่อย ๆ

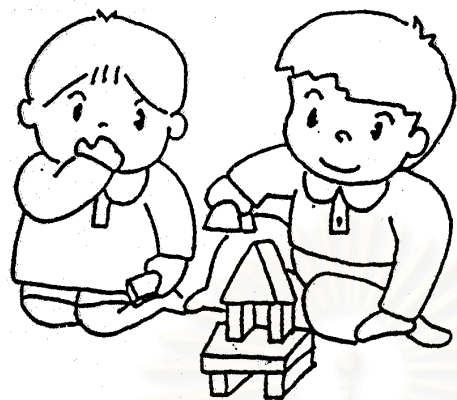

กาญจนายินดีที่จะกวาดห้องเพื่อที่จะให้ห้องเรียนสะอาดน่าอยู่

สมศักดิ์อยากไปเล่นมากกว่ากวาดห้อง

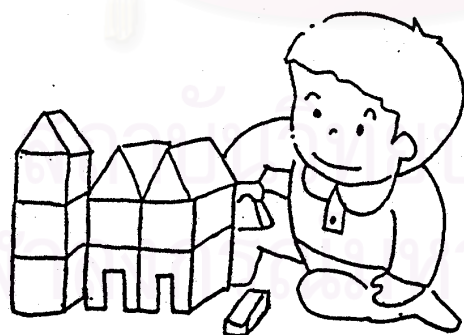
ปิยะพลต้องการสร้างปราสาทขนาดใหญ่จากไม้บล็อกในช่วงกิจกรรมอิสระ ปิยะพลควรทำ
อย่างไรจึงจะทำปราสาทได้สำเร็จตามที่ตั้งใจ

ปิยะพลขอให้มานะมาช่วยสร้างปราสาทให้แทน

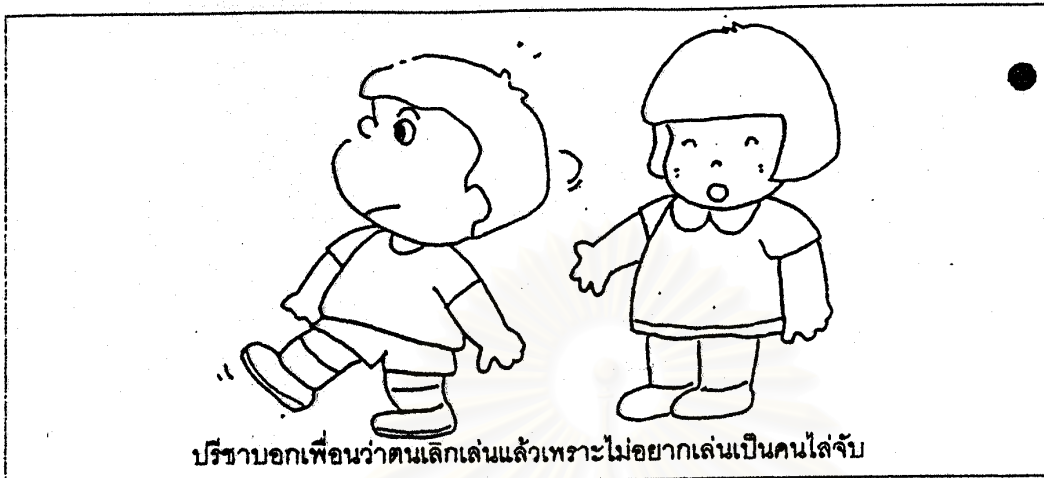

ปิยะพลคิดว่าสร้างปราสาทยากเกินไปจึงสร้างเป็นบ้านไม้ธรรมดาแทน

ปิยะพลวางไม้บล็อกซ้อนกันหลายชั้น บางครั้งปราสาทก็พังลง ปิยะพลก็พยายามสร้างปราสาทขึ้น
ใหม่จนสำเร็จ

ปรีชาเล่นไล่จับกับเพื่อน ๆ ปรีชาถูกเพื่อนจับได้จึงต้องเป็นคนวิ่งไล่จับคนต่อไป ปรีชาควรทำ
อย่างไรถึงจะแสดงออกถึงคนที่มีความเพียร

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตพฤติกรรมชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดระดับพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาลในการทำกิจกรรมที่กำหนด คือ การทำศิลปะสร้างสรรค์รูปปลา ช่วงก่อนและหลังการทดลอง

ผู้รับการสังเกต

นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

รายละเอียดของแบบสังเกต

แบบสังเกตชุดนี้ได้กำหนดสถานการณ์การทำศิลปะสร้างสรรค์รูปปลาทอง โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมสร้างสรรค์รูปปลา

อุปกรณ์

- 1.ภาพปลาที่กำหนด
- 2.เมล็ดพันธุ์พืช ได้แก่ เมล็ดถั่วดำ เมล็ดถั่วแดง เมล็ดแตงโม เมล็ดฟักทอง
- 3.กาว
- 4.ผ้าชุบน้ำไว้เช็ดมือ

ขั้นตอนการทำ

- 1.ทากาวที่เมล็ดพันธุ์พืช
- 2.ติดเมล็ดพันธุ์พืชลงบนตัวปลาในแต่ละส่วนตามที่กำหนดให้ถูกต้อง
- 3.เก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อยเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ

ระยะเวลาที่ใช้

- ใช้ระยะเวลา 3 วัน วันละ 15 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 45 นาที
- วันที่ 1 ติดเมล็ดฟักทองที่บริเวณหางของปลา
- วันที่ 2 ติดเมล็ดแตงโมที่บริเวณลำตัวตอนบน(เกล็ด)ของปลา
ติดเมล็ดฟักทองที่บริเวณลำตัวตอนล่างของปลา
- วันที่ 3 ติดเมล็ดถั่วดำที่ตา(วงกลมเล็ก)ของปลา

ติดเมล็ดถั่วแดงที่ปากและครีบบของปลา

ติดเมล็ดพืคทองที่หัวของปลา

เมื่อเด็กทำกิจกรรมครบทั้ง 3 ครั้งแล้วจะได้ภาพโมเสสรูปปลาดังรูป

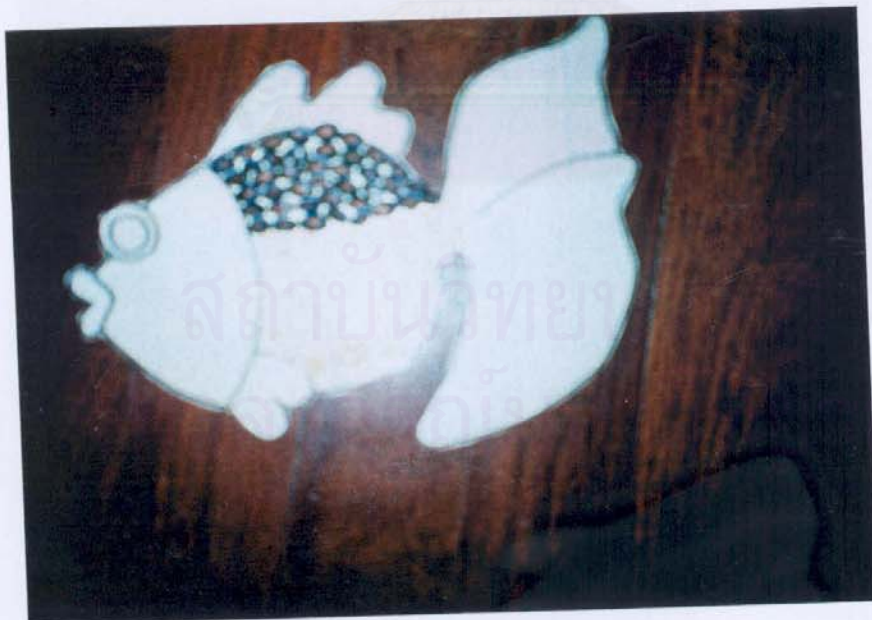

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

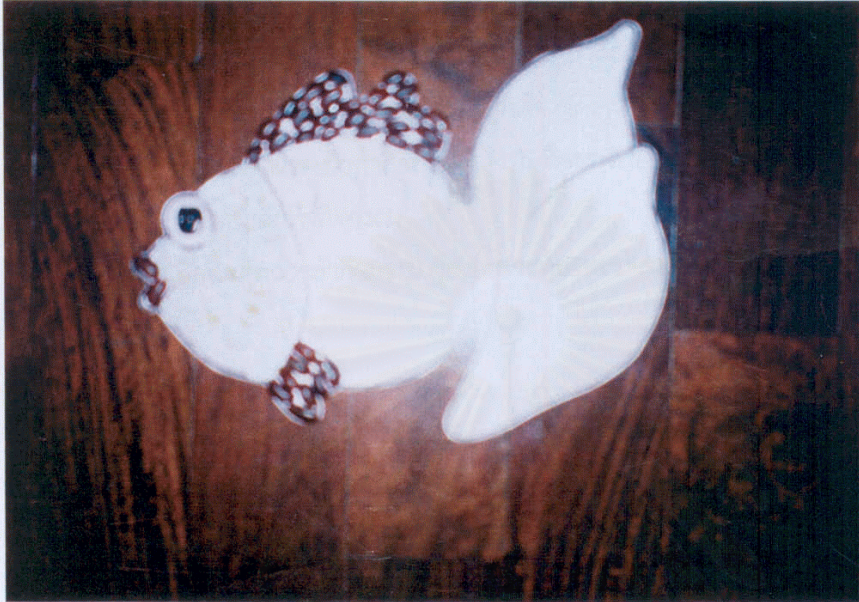
วันที่ 1 ตัดเมล็ดฟักทองที่บริเวณหางของปลา

วันที่ 2 ตัดเมล็ดแตงโมที่บริเวณลำตัวตอนบน(เกล็ด)ของปลา
ตัดเมล็ดฟักทองที่บริเวณลำตัวตอนล่างของปลา

วันที่ 3 ติดเมล็ดถั่วดำที่ตา(วงกลมเล็ก)ของปลา
ติดเมล็ดถั่วแดงที่ปากและครีบของปลา
ติดเมล็ดฟักทองที่หัวของปลา

เมื่อเด็กทำกิจกรรมครบทั้ง 3 ครั้งแล้วจะได้ภาพโมเสสรูปปลาดังรูป

ข้อปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ผู้สังเกตทำการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์รูปปลาครั้งละ 2 คน
2. ผู้สังเกตจะเป็นผู้อธิบายลักษณะของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์รูปปลา วิธีการทำกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือการใช้แบบสังเกตให้เข้าใจ สามารถใช้คำอธิบายประกอบตัวอย่างได้อย่างถูกต้องชัดเจน
3. ผู้สังเกตสังเกตเด็กทำกิจกรรมแล้วบันทึกระดับของพฤติกรรมความเพียรที่ปรากฏระหว่างที่เด็กทำกิจกรรม
4. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรม ผู้สังเกตจะต้องตรวจสอบผลงานของเด็กและคะแนนที่ถูกต้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์การให้คะแนน

บันทึกคะแนน 3,2 หรือ 1 ในพฤติกรรมที่ปรากฏ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พฤติกรรมที่ปรากฏ	คะแนนที่ได้
เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย	
ลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีทุกครั้ง	3
ลงมือทำงานเมื่อมีการบังคับหรือให้รางวัลในการทำงาน 1 ใน 3 ครั้ง	2
ลงมือทำงานเมื่อมีการบังคับหรือให้รางวัลทุกครั้ง	1
พอใจในการทำงานของตนเอง	
พูดหรือแสดงอาการชื่นชมการทำงานของตนเอง	3
พูดหรือแสดงอาการชื่นชมการทำงานของตนเองบ้าง	2
พูดหรือแสดงอาการไม่ชื่นชมการทำงานของตนเอง	1
ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเวลาที่กำหนด	
ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จภายในเวลาที่กำหนด	3
ปฏิบัติงานเสร็จได้เกินครึ่งของงานที่ได้รับมอบหมายในเวลาที่กำหนด	2
ปฏิบัติงานได้ไม่ถึงครึ่งของงานที่ได้รับมอบหมาย	1
อดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน	
ทำงานโดยไม่หยุดพักหรือบ่นในขณะที่ทำงาน	3
หยุดพักหรือบ่นระหว่างการทำงาน	2
หยุดทำงานก่อนเวลาที่กำหนด	1
ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง	
ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง	3
ร้องขอความช่วยเหลือเป็นบางครั้งเมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหา	2
ร้องขอความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการ	1

พฤติกรรมที่ปรากฏ	คะแนนที่ได้
มีการปรับวิธีการทำงานเพื่อให้งานดีขึ้น	
ไต่ร่ตรงและปรับปรุงวิธีการทำงานของตนให้ดีขึ้นโดยไม่ต้องเตือน	3
ไต่ร่ตรงและปรับปรุงวิธีการทำงานของตนให้ดีขึ้นโดยต้องเตือนเป็นบางครั้ง	2
ไม่ปรับปรุงวิธีการทำงานของตนให้ดีขึ้นเมื่อมีการเตือน	1
ลงมือทำงานตามการปรับวิธีการทำงานจนได้ผลงานที่ดีขึ้น	
ทำงานตามวิธีการที่ถูกต้อง	3
ปรับวิธีการทำงานให้ถูกต้องตามขั้นตอนเมื่อถูกเตือนเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น	2
ใช้วิธีอื่นที่และไม่ปรับวิธีการทำงานเมื่อถูกเตือน	1
เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	
สนใจต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่ตลอดเวลา	3
สนใจต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นบางครั้งต้องมีการกระตุ้นเตือน	2
สนใจในการทำกิจกรรมอื่นมากกว่างานที่ได้รับมอบหมาย	1
รับรู้การทำงานของตนเอง	
รับฟังและปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำงานอย่างเคร่งครัด	3
รับฟังข้อตกลงแต่ยังพบข้อผิดพลาดบ้าง	2
ทำงานโดยไม่สนใจข้อตกลงในการปฏิบัติงาน	1

แบบสังเกตพฤติกรรมความเพียรของเด็กวัยอนุบาล

ชื่อ ..... ชั้น อนุบาล 2 / .....

การสังเกต

ก่อนการทดลอง

ครั้งที่ 1 วันที่ ...../...../.....

หลังการทดลอง

ครั้งที่ 2 วันที่ ...../...../.....

ครั้งที่ 3 วันที่ ...../...../.....

พฤติกรรมความเพียร	ระดับของพฤติกรรม									หมายเหตุ
	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2			ครั้งที่ 3			
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย										
2. พอใจในการทำงานของตนเอง										
3. ทำงานที่ได้รับหมายจนสำเร็จตามเวลาที่กำหนด										
4. อดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน										
5. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง										
6. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย										
7. รับรู้การทำงานของตนเอง										
8. มีการปรับวิธีการทำงานเพื่อให้งานดีขึ้น										
9. ลงมือทำงานตามการปรับวิธีการทำงานจนได้ผลงานที่ดีขึ้น										

ผู้สังเกต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**คู่มือการใช้แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ
พระมหาชนกของเด็กวัยอนุบาล**

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก ในกลุ่มทดลองที่ทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกช่วงหลังการทดลอง

ผู้รับการสัมภาษณ์

นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่ผ่านการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก

รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล โดยได้กำหนดคำถามที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 5 นาที

ข้อปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. ผู้สัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล
2. ผู้สัมภาษณ์ต้องศึกษาคู่มือการใช้แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมให้เข้าใจ เตรียมอุปกรณ์ในการจัดบันทึกทั้งแบบสัมภาษณ์ฯ ปากกาหรือ เทปบันทึกเสียงให้พร้อม
3. ผู้สัมภาษณ์ควมสร้างควมคุ้นเคยกับเด็ก บอกจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์
4. ผู้สัมภาษณ์ใช้ภาษาพูดที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและขณะสัมภาษณ์ควรจดบันทึกและบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลที่ครบถ้วน
5. ผู้สัมภาษณ์นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

**แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการ
พระมหาชนกของนักเรียนชั้นอนุบาล**

วันที่สัมภาษณ์ .....เดือน..... พ.ศ. 2544 เวลา ..... ถึง..... น.

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์

1.ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ด.ช./ด.ญ. ....อายุ .....ปี

2.นักเรียนชั้นอนุบาล 2/..... โรงเรียนประถมนนทรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนก

1.นักเรียนชอบทำกิจกรรมในโครงการพระมหาชนกหรือไม่

ชอบ

ไม่ชอบ

เพราะ .....

.....
.....
.....

2.นักเรียนทำกิจกรรมอะไรบ้างในโครงการพระมหาชนก

วาดรูประบายสี ทักษะศึกษาที่ .....

ประดิษฐ์..... ฟัง/เล่าเรื่อง.....

แสดงละคร รับประทานอาหาร .....

อื่น ๆ

.....
.....
.....

3. นักเรียนชอบทำกิจกรรมใดมากที่สุดในการโครงการพระมหาชนก

.....
.....
.....

4. นักเรียนชอบผลงานชิ้นใดมากที่สุด

.....

.....

.....

5. นักเรียนอยากเรียนแบบโครงการพระมหาชนกอีกหรือไม่

อยากเรียน

ไม่อยากเรียน

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

วัตถุประสงค์

นิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกฉบับนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขความยาวของเนื้อเรื่องและภาษาบ้างเพื่อให้มีความเหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลยิ่งขึ้น แต่ยังคงมุ่งให้คติธรรมสอนใจในเรื่องความเพียรแก่เด็กเช่นเดิม

หลักของการปรับนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก

1. การดำเนินเรื่องสนุกสนาน น่าสนใจ ชวนติดตาม เน้นเหตุการณ์สำคัญอย่างเดียว คือ เหตุการณ์ที่เรือของพระมหาชนกโดนพายุพัดจนหักจมทะเล พระมหาชนกอดทนว่ายน้ำด้วยความเพียรเป็น เวลา 7 วัน 7 คืน
2. ตัวละครน้อย คือ พระมหาชนก พระมารดา นางมณีเมขลา พระธิดาสีวลีเทวี และเหล่าอำมาตย์
3. ใช้ภาษาที่ง่ายดึงดูดความสนใจและใช้ภาษาที่ถูกต้องตามราชาศัพท์
4. เนื้อเรื่องสอนคติธรรมเรื่องความเพียร
5. เนื้อเรื่องถึงจุดสุดยอดได้ง่ายและน่าพึงพอใจเมื่อเล่าจบเด็กมีความสุข
6. ความยาวประมาณ 15 – 25 นาที

ลักษณะของการเล่านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก

การเล่านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกเป็นแบบตอนเดียวจบ ผู้วิจัยเป็นผู้เล่านิทานประกอบสื่อให้กับนักเรียนชั้นอนุบาลที่เป็นกลุ่มทดลองฟัง โดยใช้เทคนิคในการเล่าดังนี้

1. ปรับเสียงให้ดี มีความชัดเจน มีการเน้นเสียงให้รับกับคำที่เปล่งออกมา และใช้เสียงสูงต่ำได้อย่างมีความหมาย
2. การทรงตัวที่ดีโดยการนั่งในท่าที่สบายแต่ให้หลังตรง
3. การใช้คำพูด เพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้ฟัง
4. การใช้ภาษาถิ่นควรใช้เมื่อจำเป็นและใช้อย่างระมัดระวัง
5. การใช้ท่าทางประกอบควรเป็นไปตามธรรมชาติ
6. เลือกหนังสือที่มีภาพประกอบ
7. มองสบตาผู้ฟังทุกคน

8. ถ้ามีการขัดจังหวะในขณะที่เล่านิทาน ผู้เล่าต้องยอมรับการขัดจังหวะอย่างอดทน และดำเนินการเล่านิทานต่อไปเมื่อเด็กพร้อมที่จะฟัง
9. ในขณะที่เล่านิทานควรสังเกตผู้ฟังว่ามีความพึงพอใจหรือไม่เพื่อเป็นการทดสอบผู้ฟัง
10. สำรวจข้อดีและข้อบกพร่องของตัวเอง โดยดูตัวเองในกระจกเงาหรืออัดเสียงลงเครื่องบันทึกเทป
11. ศึกษาหาความรู้และฝึกฝนตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเล่านิทาน

การปฏิบัติในการเล่านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก

1. ขั้นเตรียมตัวก่อนเล่า
  - 1.1 อ่านนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกให้จบ ทำความเข้าใจกับเนื้อหา บทสนทนา ลักษณะของตัวละครให้ชัดเจน
  - 1.2 ทดลองเล่าประกอบกับสื่อให้เกิดความชำนาญ
2. ขั้นเล่านิทาน
  - 2.1 เตรียมเด็กให้สงบ มีสมาธิ พร้อมที่จะฟังนิทาน
  - 2.2 เล่านิทานประกอบสื่อตามที่ได้อวางแผนและฝึกซ้อมไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก ฉบับปรับให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

พระมหาชนกอาศัยอยู่กับแม่สองคน เด็กแถวนั้นมักจะล้อเลียนพระมหาชนกว่า "ลูกแม่มาย" พระมหาชนกจึงถามแม่ว่า "แม่จำพ่อของหนูเป็นใคร"

แม่บอกว่า "พ่อของหนูเป็นพระราชาเมืองมิติลา ซึ่งถูกฆ่าตายในสงคราม
แม่จึงพาลูกหนีมา "

พอพระมหาชนกโตเป็นหนุ่ม อยากไปค้าขายเพื่อเอาเงินไปกอบกู้บ้านเมืองคืน จึงเข้าไป
 ลาแม่ แม่ไม่ยอมให้พระมหาชนกไป แต่ไม่สามารถห้ามพระมหาชนกที่มีจิตใจแน่วแน่ได้
 พระมหาชนกจึงออกเดินทางไปเมืองสุวรรณภูมิ

ระหว่างเดินทางมีพายุพัดกระหน่ำจนเรือสินค้าของพระมหาชนกแตกและจมลงกลางท้องทะเลลึก
 ลูกเรือจมน้ำตายหมดเหลือแต่เพียงพระมหาชนกที่ตัดสินใจว่ายน้ำมุ่งหน้าไปเมืองมิลินดา

พระมหาชนกว่ายน้ำด้วยความอดทน ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยและหมดกำลังใจ พระมหาชนก
กว่ายน้ำได้ 7 วัน 7 คืน

นางมณีเมขลาเห็นใจในความเพียรพยายามของพระมหาชนก จึงอุ้มพระมหาชนกไปส่งที่
เมืองมิติลา พอถึงฝั่งพระมหาชนกก็เป็นลม

ที่เมืองมิติลา พระราชาได้เสียชีวิตลง เหลือเพียงพระธิดาปกครองบ้านเมืองแทน ชุณหาง จึงปรึกษากันเพื่อหาผู้ที่เหมาะสมขึ้นมาเป็นพระราชาแทน จึงทำพิธีปล่อยรถม้า

รถม้าไปหยุดที่พระมหาชนกนอนสลบอยู่
เหล่าชุณหางจึงเชิญพระมหาชนกขึ้นปกครองบ้านเมือง

พระมหากษัตริย์แต่งงานกับพระธิดา ปกครองบ้านเมืองอย่างสงบสุขสืบไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกไปสู่การสอนแบบโครงการ

กระบวนการเรียนการสอน

ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ

1. จัดสภาพห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องพระมหาชนก
2. เล่านิทานชาดกเรื่องพระมหาชนก
3. กำหนดหัวข้อโครงการเรื่อง พระมหาชนก

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

1. เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา ครูชี้ให้เด็กเห็นถึงความเพียรของพระมหาชนก
2. เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม
3. เด็กวางแผนทำกิจกรรมที่สนใจในแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ ครูและเด็กร่วมกันวางแผน และกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จ
4. เด็กค้นคว้า หาคำตอบและข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มี

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. เด็กค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในโครงการภาคสนาม ตามที่วางแผนไว้ในระยะเริ่มต้นโครงการ
2. เด็กสรุปข้อความรู้ วิธีการทำกิจกรรมให้สำเร็จ ประโยชน์ของกิจกรรมที่ทำและผลเสียที่เกิดขึ้น หากกิจกรรมไม่สำเร็จตามเวลาที่กำหนด แล้วนำความรู้ใหม่ที่ได้เพิ่มเติมลงในแผนภูมิเครือข่ายความรู้
3. เด็กวางแผนการนำเสนอผลงาน

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ

1. เด็กนำเสนอผลงานตามที่วางแผนไว้
2. เด็กสิ้นสุดความสนใจ
3. สิ้นสุดโครงการและร่วมกันกำหนดหัวข้อใหม่

ภาคผนวก ค

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร กระบวนการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย

หลักการเสริมสร้างความสำเร็จของเด็กวัยอนุบาล	กระบวนการเรียนการสอน	พฤติกรรมที่บ่งชี้
1. เด็กต้องได้ใช้ความพยายาม มุ่งมั่นในการทำกิจ กรรมตามลำพังและทำงานร่วมกับผู้อื่น 2. เด็กต้องได้เรียนรู้และยอมรับในความสามารถของตนเอง 3. เด็กต้องได้รับการกระตุ้นและข้อมูลย้อนกลับที่เป็นบวก 4. เด็กต้องสามารถทำกิจกรรมจนประสบความสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด 5. เด็กต้องได้ทำกิจกรรมที่ไม่ง่ายจนเกินไปและไม่ยากจนเกินความสามารถตามวัยของเด็ก	<u>ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ</u> 1. สร้าง/สังเกตความสนใจของเด็ก 2. กำหนดหัวข้อโครงการ <u>ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ</u> 1. เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา 2. เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม 3. เด็กวางแผนทำกิจกรรมที่สนใจในแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ 4. เด็กค้นคว้า หาคำตอบและข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มี <u>ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ</u> 1. เด็กค้นหาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการภาคสนาม ตามที่วางแผนไว้ในระยะเริ่มต้นโครงการ	1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2. พยายามในการทำงานของตนเอง 3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลา 4. อดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน 5. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง 6. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย 7. รับผิดชอบการทำงานของตนเอง 8. ผลงานที่ได้มีคุณภาพ 9. ใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร กระบวนการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย (ต่อ)

หลักการเสริมสร้างความเพียร ของเด็กวัยอนุบาล	กระบวนการเรียนการสอน	พฤติกรรมที่บ่งชี้
	2. เด็กสรุปข้อความรู้ 3. เด็กวางแผนการนำเสนอผลงาน <u>ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ</u> 1. เด็กนำเสนอผลงานตามที่วางแผนไว้ 2. เด็กสิ้นสุดความสนใจ 3. สิ้นสุดโครงการและร่วมกันกำหนดหัวข้อใหม่	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร บทบาท/วิธีการสอนของครูและพฤติกรรมบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย

หลักการส่งเสริมความเพียร	บทบาท/วิธีการสอนของครู	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย
<p>1. เด็กต้องได้ใช้ความพยายาม มุ่งมั่นในการทำกิจกรรมตามคำสั่งและทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>3. เด็กต้องได้รับการกระตุ้นและข้อมูลย้อนกลับที่เป็นบวก</p> <p>5. ได้ทำกิจกรรมที่ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินความสามารถตามวัยของเด็ก</p>	<p>ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เชิญชวนให้เด็กเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อที่ครูกำหนด คือ เรื่องพระมหาชนก 2. ร่วมกันพิจารณาและคัดเลือกหัวข้อโดยใช้การลงมติ 3. เสนอผลการลงมติคัดเลือกหัวข้อสำหรับทำโครงการร่วมกัน 4. ครูเล่านิทานเรื่อง "พระมหาชนก" 5. เชิญชวนให้เด็กตั้งคำถามที่สนใจเพื่อศึกษาค้นคว้าคำตอบเกี่ยวกับหัวข้อที่ร่วมกันคัดเลือก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2. พยายามในการทำงานของตนเอง 3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลา 4. อุตุนต่อความยากลำบากในกาการทำงาน 5. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง 6. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย 7. รับผิดชอบทำงานของตนเอง 8. ผลงานที่ได้มีคุณภาพ 9. ใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร บทบาท/วิธีการสอนของครูและพฤติกรรมบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย (ต่อ)

หลักการส่งเสริมความเพียร	บทบาท/วิธีการสอนของครู	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย
1. เด็กต้องใช้ความพยายาม มุ่งมั่นในการทำกิจกรรมตาม คำสั่งและทำงานร่วมกับผู้อื่น 2. เด็กต้องได้เรียนรู้และยอมรับ ในความสามารถของตนเอง 3. เด็กต้องได้รับการกระตุ้นและ ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นบวก 4. เด็กต้องสามารถทำกิจกรรม จนประสบผลสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด	ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ 1. นำคำถามมาพิจารณาเพื่อค้นหาความรู้ ความเข้าใจและ ประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ 2. เชิญชวนและแนะนำให้เด็กนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อจาก ประสบการณ์เดิม เสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การวาด การปั้น เป็นต้น 3. เด็กร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ที่มี 4. ค้นหาความเข้าใจผิดและนำเข้าสู่การค้นหาความเข้าใจใหม่ที่ถูกต้อง โดยร่วมกัน กำหนดทิศทางการเรียนรู้ 5. ระดมสมองเพื่อวางแผนในการศึกษาหัวข้อที่เลือกไว้ 6. แนะนำวิธีการให้เด็กสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ 4. เชิญชวนให้เด็กตั้งคำถาม สมมติฐานหรือคาดคะเนเกี่ยวกับสิ่งที่เด็ก ต้องการค้นหาตอบเกี่ยวกับหัวข้อ 5. เด็กพิจารณาวางแผนทำกิจกรรมที่เด็กมีความสนใจในแผนภูมิเครือข่าย การเรียนรู้ ซึ่งจะนำเด็กให้ค้นหาตอบที่ต้องการและพัฒนาโครงการที่สร้างขึ้น (อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม)	1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2. พยายามในการทำงานของตนเอง 3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลา 4. อดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน 5. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง 6. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย 7. รับผิดชอบการทำงานของตนเอง 8. ผลงานที่ได้มีคุณภาพ 9. ใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร บทบาท/วิธีการสอนของครูและพฤติกรรมบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย (ต่อ)

หลักการส่งเสริมความเพียร	บทบาท/วิธีการสอนของครู	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย
<p>5. เด็กต้องได้ทำกิจกรรมที่ไม่ง่ายจนเกินไปและไม่ยากจนเกินความสามารถตามวัยของเด็ก</p>	<p>ระยะเริ่มต้นโครงการ (ต่อ)</p> <p>6. สังเกตการศึกษาค้นคว้าของเด็กและร่วมพูดคุย กระตุ้นสนับสนุน ให้เด็กพยายามทำกิจกรรมตามโครงการจนสำเร็จและแก้ไขปัญหาร่วมกัน</p> <p>7. ร่วมกันค้นหาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อค้นคว้าเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่</p> <p>8. ค้นหาคำตอบที่ต้องการจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมหรือในโครงการที่ได้วางแผนไว้รายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>9. เชื่อมการสำหรับปฏิบัติการภาคสนามเพื่อค้นคว้าในประเด็นที่ต้องการค้นหาคำตอบอย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่การพัฒนาโครงการในระยะต่อไป</p>	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการส่งเสริมความเพียร บทบาท/วิธีการสอนของครูและพฤติกรรมบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย (ต่อ)

หลักการส่งเสริมความเพียร	บทบาท/วิธีการสอนของครู	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย
<p>1. เด็กต้องได้ใช้ความพยายาม มุ่งมั่นในการทำกิจกรรมตาม คำสั่งและทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>2. เด็กต้องได้เรียนรู้และยอมรับ ในความสามารถของตนเอง</p> <p>3. เด็กต้องได้รับการกระตุ้นและ ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นบวก</p> <p>4. เด็กต้องสามารถทำกิจกรรม จนประสบผลสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>5. เด็กต้องได้ทำกิจกรรมที่ไม่ง่ายจนเกินไปและไม่ยากจนเกินความสามารถตามวัยของเด็ก</p>	<p><u>ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ</u></p> <p>1. เด็กดำเนินการค้นหาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในโครงการที่เด็กเริ่มไว้ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งได้วางแผนเตรียมการเอาไว้ในระยะเริ่มต้นโครงการ เช่น การทัศนศึกษา การพบปะพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น</p> <p>2. ให้การสนับสนุนเด็ก ในการค้นหาเพื่อให้เด็กค้นพบความรู้ใหม่และคำตอบที่ถูกต้องตามคำถามหรือข้อสงสัยของเด็กและนำความรู้ใหม่มาใช้ในโครงการ</p> <p>3. เด็กนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาโครงการ</p> <p>4. เด็กเพิ่มเติมความรู้ใหม่และสิ่งที่เรียนรู้ลงในแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้</p> <p>5. เด็กทบทวนการเรียนรู้ที่เรียนมาจากผลงานและขั้นตอนการทำงานในโครงการจาก การจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานและภาพถ่ายการทำงานที่ผ่านมา</p> <p>6. เชิญชวนให้เด็กทดสอบสิ่งที่ได้จากโครงการ เพื่อให้เด็กค้นหาข้อผิดพลาดและปรับปรุงแก้ไข เช่น เด็กสร้างเรือจากกระดาษบาง จะสามารถได้หรือไม่ หรือลอยน้ำได้นานกว่าหรือน้อยกว่าเรือที่ทำจากขวดพลาสติก</p> <p>7. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากกรณีศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นและพยายามค้นหาเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้งานบรรลุเป้าหมาย</p> <p>8. เด็กเสนอแนะวิธีการนำเสนอผลงาน ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ระยะที่ 3 ต่อไป</p>	<p>1. เต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>2. พยายามในการทำงานของตนเอง</p> <p>3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลา</p> <p>4. อุตุนต่อความยากลำบากในการทำงาน</p> <p>5. ทำงานด้วยความสามารถของตนเอง</p> <p>6. เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>7. รับผิดชอบงานของตนเอง</p> <p>8. ผลงานที่ได้มีคุณภาพ</p> <p>9. ใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม</p>

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุดารัตน์ พลแพงพา เกิดเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2515 ที่ตำบลโพรงงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2538 และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2541 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนประถมณนทรี เขตยานนาวา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย